

Plea bargaining

*En retlig undersøgelse af
grænserne for plea bargaining i
dansk straffeprocess*

Plea bargaining

*A legal study of the limits of
plea bargaining in Danish
criminal process*

Titelblad

Uddannelsessted	Aalborg Universitet
Studieretning	Jura, 10. semester
Eksamen	Kandidateksamen
Vejleder	Lene Lentz
Emne	Straffepoces
Titel	<i>En retlig undersøgelse af grænserne for plea bargaining i dansk straffepoces</i>
English title	<i>A legal study of the limits of plea bargaining in Danish criminal process</i>
Afleveringsdato	19. maj 2021
Anslag	187.113
Udarbejdet af:	Kamilla Søndergaard Jensen 20164432
	<hr/>
	Mikkel Daniel Miksa 20154359
	<hr/>
	Natasha Sabrina Rafn 20166319

Abstract

The purpose of this master thesis is a legal study of the limits of plea bargaining in Danish criminal process. There is no general legislation for plea bargaining in Danish criminal process, but this does not mean that plea bargaining is excluded.

The term plea bargaining has to be understood as being an agreement between the prosecutor and the accused to either limit the indictment, less sentencing or milder sanction claim against the accused confession or giving information about third parties. The question is therefore partly to what extent the Danish prosecutor can enter into agreements with the accused or make statements about the indictment or sanction, partly to what extent an explanation from an accused in connection with a plea bargaining agreement that burdens others can be used. On the basis of this, the master thesis is investigating plea bargaining in relation to the Danish legal rules concerning prosecution limitation and reduction of sentence. Especially, the possibilities for negotiation of the indictment as well as whether the prosecutor can make statements about the criminal sanction is the main focus.

In order to fully disclose the state of law in this field it has been necessary to investigate which considerations the Attorney General has emphasized in relation to plea bargaining. In 1994, the Attorney General issued a memo named *the access to plea bargaining* and the study has shown that the Attorney General has not stated anything about this topic since. Furthermore, there is no legislation and therefore case-law in the field are sparse. Therefore, it is important to note that the conclusions are with some uncertainty, but this master thesis has attempted to uncover the limits of plea bargaining in Danish criminal process.

There is no unambiguous answer to whether a form of plea bargaining agreements are entered into in Danish criminal process, however there are many indications that plea bargaining occurs. Overall, it is clear that plea bargaining is characterized by being an area with certain concerns and therefore there is rarely consent about the permissibility. This disagreement could probably be related to the fact that there is no actual legislation about the use and limits of plea bargaining in Danish criminal process, which is why it is difficult to establish unambiguous limits.

On the basis of the analysis there are both advantages and disadvantages associated with the use of plea bargaining. It can be concluded that it could be expedient if legislation was

established to set some limits for the prosecutor's use of plea bargaining. As an alternative to establishing legislation it could be expedient if the Attorney General sets out further guidelines for plea bargaining, since the Attorney General last addressed the issue in 1994.

Indholdsfortegnelse

Abstract	2
Kapitel 1	7
1.1 Indledning.....	7
1.2 Problemformulering og opbygning.....	8
1.3 Afgrænsning.....	8
1.4 Metode.....	9
1.4.1 Retsdogmatisk metode.....	9
1.4.2 Retskilder.....	10
1.4.3 Kildemateriale.....	11
1.4.4 Retspolitisk metode.....	12
Kapitel 2	14
2.1 Begrebet plea bargaining.....	14
2.2 Det lovmæssige grundlag for plea bargaining i dansk straffeprocess.....	15
2.2.1 Retsplejelovens § 752, stk. 3. 2. pkt.....	15
2.2.2 Objektivitetsprincippet.....	17
2.3 Sammenfatning.....	17
Kapitel 3	19
3.1 Det lovmæssige grundlag for påtalebegrænsninger.....	19
3.2 Grundlaget for behandlingen af påtalebegrænsninger.....	21
3.3 Påtalebegrænsning i relation til tilståelse vedrørende egne forhold.....	22
3.3.1 Frafald af forhold ved bevismæssigt tvivlsomme sager.....	24
3.3.2 Frafald af bevisholdbare forhold.....	26
3.3.2.1 Forhold af underordnet betydning.....	26
3.3.2.2 Forhold af procesøkonomiske grunde.....	28
3.3.2.3 Forhold i øvrigt.....	29
3.3.3 Retspraksis på området.....	32
3.3.3.1 Grænserne for plea bargaining i lyset af retspraksis.....	34
3.3.3.2 Situationsbestemt analyse på baggrund af retspraksis.....	36
3.3.4 Konklusion.....	37
3.4 Påtalebegrænsning i relation til tilståelse der omfatter medgerningsmænd.....	38
3.4.1 Betænkeligheder på området.....	39

3.4.1.1	Opportunitetsprincippet	40
3.4.2	Retspraksis på området.....	41
3.4.3	Konklusion	44
Kapitel 4	45
4.1	Det lovmæssige grundlag for strafnedsættelse.....	45
4.1.1	Strafnedsættelse ved egne strafbare forhold.....	46
4.1.1.1	Straffelovens § 82, nr. 9 i forhold til plea bargaining.....	48
4.1.2	Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd eller tredjemand.....	48
4.1.2.1	Indførsel af straffelovens § 82, nr. 10 på baggrund af retspraksis.....	49
4.1.2.2	Lovændringen i 2004	51
4.1.2.3	Anvendelse af § 82, nr. 10 i praksis.....	54
4.1.3	Konklusion	55
4.2	Anklagemyndighedens tilkendegivelser om strafnedsættelse.....	56
4.2.1	Grænserne for anklagemyndighedens brug af tilkendegivelser	59
4.2.2	Anklagemyndighedens tilkendegivelser om strafnedsættelse i retspraksis.....	61
4.2.3	Konklusion	63
4.3	Betænkeligheder ved plea bargaining i forbindelse med strafnedsættelse.....	64
4.3.1	Betænkeligheder ved egne strafbare forhold.....	64
4.3.2	Betænkeligheder ved tredjemands strafbare forhold.....	65
4.3.3	Konklusion	67
Kapitel 5	68
5.1	Det lovmæssige grundlag.....	68
5.2	EMD praksis.....	69
5.2.1	Plea bargaining i relation til egne strafbare forhold	69
5.2.1.1	Rækkevidden af EMD praksis vedrørende egne strafbare forhold.....	71
5.2.2	Plea bargaining i relation til tredjemands strafbare forhold	73
5.2.2.1	Arnold G. Cornelis v. the Netherlands.....	73
5.2.2.2	Navaknyy and Ofitserov v. Russia.....	74
5.2.2.3	Adamco v. Slovakia.....	75
5.2.2.4	Rækkevidden af EMD praksis vedrørende tredjemands strafbare forhold.....	76
Kapitel 6	78
6.1	Vidneførelse af personer der har indgået plea bargaining aftaler	78
6.1.1	U 1982.1027 H	78

6.1.2 U 2009.941 H	79
6.1.3 Retstilstanden på området.....	82
6.2 Den bevismæssige værdi af vidneforklaringer.....	83
6.3 Konklusion	84
Kapitel 7.....	86
7.1 Konklusion vedrørende grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess	86
Kapitel 8.....	89
8.1 Fordele og ulemper ved plea bargaining i dansk straffeprocess	89
8.2 Retspolitiske overvejelser	91
Litteraturliste	93
Bøger	93
Juristen	94
Lovgivning, forarbejder mv.	94
Rigsadvokaten	95
Tidskriftsartikler.....	95
Øvrige.....	96
Dansk retspraksis.....	96
EMD praksis.....	96

Kapitel 1

1.1 Indledning

Plea bargaining, hvorved forstås indgåelse af forskellige former for aftaler mellem sigtede og anklagemyndigheden¹, har været et omdiskuteret emne i dansk straffeprocess gennem tiden, herunder de fagligt etiske problemer der er forbundet hermed, hvilket blandt andet er kommet til udtryk i Ib Henricsons udtalelse i forbindelse med plea bargaining:

“... har man på et tidligt tidspunkt i efterforskningen »bundet« sig ... ja så har man »solgt sin sjæl« og begivet sig ud på en etisk glidetur mod bunden²”.

Begrebet plea bargaining stammer oprindeligt fra angelsaksisk ret³, men kendes i dag i særdeleshed fra amerikansk ret, hvor der til en vis grad indgås formelle aftaler mellem anklagemyndigheden og sigtede for at fremme efterforskningen i større sager⁴. I dansk lovgivning findes der dog ikke egentlige bestemmelser, der regulerer muligheden for plea bargaining, og retspraksis på området er ligeledes sparsomt⁵. Aktualiteten ved plea bargaining i dansk straffeprocess viser sig imidlertid ved følgende udtalelse fra sigtedes forsvarsadvokat i U 2016.1236 H:

“Jeg har løbende gennem årene lavet aftaler svarende til ovenstående med anklagemyndigheden og har aldrig tidligere oplevet, at anklagemyndigheden er løbet fra sit ord, idet forudsætningen for drøftelser af den pågældende karakter er fuldstændig gensidig tillid mellem anklager og forsvarer⁶”.

Det tyder således på, at der bliver indgået plea bargaining lignende aftaler i praksis, hvilket har skabt motivationen for dette kandidatspeciale, hvor der ønskes en undersøgelse af, i hvilken grad plea bargaining finder anvendelse i dansk straffeprocess samt, hvorvidt der sættes grænser herfor.

¹ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 416.

³ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

⁴ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

⁵ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 1 og s. 7 - Kan fremvises på forespørgsel.

⁶ U 2016.1236 H, s. 2.

1.2 Problemformulering og opbygning

Ovenstående er således genstand for behandlingen af dette kandidatspeciale, som vil blive udarbejdet på baggrund af følgende:

En retlig undersøgelse af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess.

For at kunne klarlægge retstilstanden på området er det nødvendigt først at fastlægge begrebet plea bargaining, hvorfor der indledningsvist vil blive redegjort herfor. Herefter vil det lovmæssige grundlag for anvendelse af plea bargaining i dansk straffeprocess blive undersøgt. Dette vil efterfølgende danne baggrund for en retlig undersøgelse af, hvorvidt anklagemyndigheden har mulighed for at indgå plea bargaining aftaler med sigtede om påtalebegrænsning eller strafnedsættelse samt grænserne herfor. Ligeledes vil det blive undersøgt, hvorvidt sigtedes forklaring, som led i en aftale, kan anvendes mod tredjemand. Dette vil ske ved inddragelse af retspraksis på området, og da Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK) er inkorporeret i dansk ret⁷, er det ligeledes nødvendigt at undersøge grænserne for plea bargaining i relation hertil. På baggrund af ovenstående vil det således blive vurderet, i hvilken grad plea bargaining bliver anvendt i dansk straffeprocess, og hvilke grænser der eventuelt sættes herfor. Slutteligt vil der blive foretaget en retspolitisk analyse af de fordele og ulemper, der er forbundet med anvendelsen af plea bargaining.

1.3 Afgrænsning

Kandidatspecialet vil, som nævnt, tage udgangspunkt i en retlig undersøgelse af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess. Plea bargaining kan imidlertid forekomme i flere former og situationer, f.eks. hvor en aftale går ud på, at sigtede undlader at anke en byretsdom mod, at anklagemyndigheden undlader at rejse yderligere tiltale for forhold, der hidtil har været udskilt fra sagen⁸. Begrebet anvendes sommetider også på tilfælde, hvor enten anklagemyndigheden eller politiets ydelse i aftalen består af et løfte om at imødekomme en ansøgning om prøveløsladelse⁹, eller hvor der indgås aftaler vedrørende løsladelse fra varetægtsfængsling mod en tilståelse efter retsplejelovens § 768, hvilket også gælder for isolation efter

⁷ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

⁸ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

⁹ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 304, fodnote 21.

retsplejelovens § 770 a¹⁰. Derudover kan tilbud vedrørende konfiskation, udvisning, afsoning samt kost i arresten mod en tilståelse fra sigtede ligeledes nævnes¹¹. Denne behandling vil imidlertid anvende en mere snæver forståelse af begrebet, som vil blive redegjort for i kapitel 2, idet omdrejningspunktet for dette kandidatspeciale er plea bargaining i relation til påtalebegrænsning og strafnedsættelse, hvorfor ovenstående aftaler og tilbud ikke vil blive belyst yderligere.

I konkurrencelovens § 6 og § 11, sammenholdt med § 23, fremgår et forbud mod misbrug af dominerende stilling (kartelsager) samt konkurrencebegrænsende aftaler. I disse tilfælde har Kommissionen fastlagt nogle retningslinjer, hvorefter der er mulighed for bødenedsættelse og, i nogle tilfælde, bødefritagelse for virksomheder, der frivilligt og af egen drift bidrager til afsløringen af ulovlige karteldannelser over for Kommissionen¹². Dette kan formentlig også betegnes som en form for plea bargaining, men grundet omfanget af dette kandidatspeciale vil konkurrencelovens bestemmelser samt Kommissionens ovennævnte retningslinjer ikke blive behandlet yderligere.

1.4 Metode

Dette afsnit vil fastlægge de metodiske overvejelser, som er genstand for behandlingen af kandidatspecialet. Behandlingen tager udgangspunkt i forskelligt kildemateriale, hvorfor materialet samt anvendelsen heraf ligeledes vil blive præsenteret.

1.4.1 Retsdogmatisk metode

Formålet med kandidatspecialet er en retlig undersøgelse af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess. Til brug for dette vil den retsdogmatiske metode blive anvendt for at beskrive gældende ret (de lege lata)¹³. Den retsdogmatiske metode har til formål at analysere og beskrive gældende retsregler for herigennem at fastslå den gældende retstilstand. Analysens overordnede formål er at finde ny viden om gældende ret ved hjælp af en systematisk, metodisk og transparent virksomhed. Metoden har også særligt fokus på perspektivet vedrørende det

¹⁰ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 426-427.

¹¹ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 428.

¹² Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 338.

¹³ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 64.

undersøgte, systematik af retsregler samt en beskrivelse af, hvorvidt der foreligger usikkerhed om retstilstanden¹⁴.

I kandidatspecialet vil den retsdogmatiske metode derfor blive anvendt til at analysere og beskrive gældende retsregler på området for plea bargaining, herunder for at klarlægge grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess, undersøge om der foreligger usikkerhed på området samt, hvorvidt der er sket en udvikling i retstilstanden.

1.4.2 Retskilder

En undersøgelse af gældende ret kræver inddragelse af relevante retskilder, hvorfor undersøgelsen af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess vil ske ved inddragelse af love, forarbejder og retspraksis, som kan bidrage til belysning heraf. Da omdrejningspunktet for kandidatspecialet er plea bargaining i dansk straffeprocess, vil det hovedsageligt ske ved inddragelse af retsplejelovens og straffelovens bestemmelser.

I 1953 blev EMRK imidlertid ratificeret af Danmark, og ved lov nr. 285 af 29. april 1992 blev konventionen inkorporeret i dansk ret. Loven fastslår, at EMRK gælder i Danmark, hvilket betyder, at EMRK er en del af gældende dansk lovgivning¹⁵. Dette medvirker, at danske strafferetlige bestemmelser skal fortolkes i overensstemmelse med EMRK, herunder med EMRK som overordnet retskilde¹⁶. Ved behandlingen af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess er det således nødvendigt også at behandle, hvorvidt EMRK sætter grænser herfor, eftersom bestemmelserne er en del af dansk lovgivning.

Ved fortolkning og anvendelse af EMRK spiller praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD) en stor rolle. For at opnå en forståelse for bestemmelseernes anvendelsesområde, er det derfor nødvendigt at inddrage EMD praksis. Dommene præciserer indholdet og omfanget af forpligtelserne, og de har derved ikke blot til formål at afgøre konkrete klagesager men også et mere generelt formål nemlig at belyse, sikre og videreudvikle konventionens rettigheder¹⁷. EMD praksis vil derfor ligeledes blive inddraget i kandidatspecialet for at klarlægge grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess.

¹⁴ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 204.

¹⁵ Lov nr. 285 af 29. april 1992 og Rytter, Jens (2021), Individets grundlæggende rettigheder, s. 52.

¹⁶ Langsted, Lars Bo (2015), Waaben Strafferettens almindelige del, s. 27.

¹⁷ Kjølbro, Jon Fridrik (2020), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere, s. 15.

1.4.3 Kildemateriale

Retspraksis på området er sparsomt, hvorfor der, i forsøget på at klarlægge retstilstanden, er søgt aktindsigt hos både Justitsministeriet og Rigsadvokaten. Dette er sket med henblik på at undersøge Rigsadvokatens grundlag for at vurdere, i hvilken grad plea bargaining bliver anvendt i dansk straffeprocess, herunder hvilke momenter der i denne forbindelse lægges vægt på. I forbindelse med vores anmodninger om aktindsigt søgte vi specifikt efter udtalelser, notater og meddelelser vedrørende plea bargaining fra henholdsvis Justitsministeren og Rigsadvokaten, herunder i relation til dommene U 2009.941 H og U 2016.1236 H.

Aktindsigten gav alene adgang til Rigsadvokatens notat af 1994 vedrørende adgangen til plea bargaining¹⁸. Det bør bemærkes, at notatet er fra 1994, hvorfor kandidatspecialet vil inddrage notatet i det omfang, det er relevant. Notatet udgør ikke en retskilde i sig selv i den gængse forståelse af retskilder, selvom det direkte eller indirekte har haft normerende virkning for retstilstanden. Det skal pointeres, at det er et udtryk for den udøvende magts forståelse af problemstillingen samt, at Rigsadvokaten opstiller en form for retningslinjer for anklagemyndigheden vedrørende adgangen til plea bargaining i Danmark, og notatet må derfor antages at have karakter af at være et cirkulære, hvorfor det udgør et vigtigt fortolkningsbidrag i forhold til at belyse retsstillingen. Det er dog også vigtigt at have for øje, at notatet kan bære præg af en politisk dagsorden, hvorfor der er taget en kritisk stillingtagen til dets inddragelse.

Derudover vil Rigsadvokatmeddelelsen nr. 11 af 1998¹⁹, vedrørende strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd, ligeledes blive inddraget som et fortolkningsbidrag til behandlingen af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess. Meddelelsen er et cirkulære og fastlægger retningslinjer samt instruktioner, der gælder for og skal overholdes af anklagemyndigheden i forbindelse med behandlingen af tilkendegivelser over for en sigtet. Rigsadvokatens notat og meddelelse på området inddrages derfor, da disse formentlig er med til at danne grundlag for anklagemyndighedens anvendelse og forståelse af plea bargaining internt.

¹⁸ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til "plea-bargaining".

¹⁹ Er offentliggjort på anklagemyndighedens vidensbase -

<https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/dcb281e1-2940-4e74-8bbe-529350e8bb44?showExact=true>

Aktindsigtsanmodningen hos Rigsadvokaten og Justitsministeriet gav os ikke adgang til yderligere end notatet fra 1994. Justitsministeriet gav udtryk for, at det ved en søgning eller i øvrigt ikke var muligt at identificere dokumenter, som var omfattet af aktindsigtsanmodningen²⁰. Rigsadvokaten gav ligeledes udtryk for, at de ikke er i besiddelse af yderligere efterspurgte notater, meddelelser eller udtalelser²¹. Det må af den grund formodes, at hverken Rigsadvokaten eller Justitsministeriet har udtalt noget vedrørende emnet udover ovenstående notat fra 1994 og meddelelse fra 1998, ej heller i forbindelse med dommene U 2009.941 H og U 2016.1236 H.

Kandidatspecialet vil ydermere inddrage relevant retslitteratur i form af bøger og artikler. For at belyse retstilstanden og dennes udvikling bedst muligt har det været nødvendigt at inddrage forskellige retsteoretikers synspunkter og fortolkninger. Her bør det påpeges, at visse elementer af disse har grobund i den ældre del af retslitteraturen, men da de udgør et solidt fortolkningsbidrag, er de ligeledes nødvendige at inddrage i kandidatspecialet. I denne forbindelse er det vigtigt at have for øje, at retslitteraturen ikke i sig selv er en retskilde, eftersom de juridiske forfattere savner legitimitet til at fastlægge gældende ret²². Retslitteraturen vil derfor blive anvendt som et fortolkningsbidrag til at belyse retsområdet men med respekt for den retlige trinfølge. Derudover har vi anmodet biblioteket om en artikel af ældre dato, hvilken er fremskaffet ved hjælp af mikrofilm²³. Avisartikler vil blive inddraget som fortolkningsbidrag i kandidatspecialet, men det bør holdes for øje i forbindelse med anvendelsen heraf, at disse ikke udgør selvstændige retskilder.

1.4.4 Retspolitisk metode

Den retspolitiske metode har til formål at: “... undersøge muligheden for og beskrive anvisninger til en ny, anden eller mere entydig ret ud fra givne hensyn²⁴”. Når der er tale om retspolitiske forslag til fremtidig lovgivning, er der tale om de lege ferenda, som står i kontrast til gældende ret (de lege lata)²⁵. Med andre ord omhandler den retspolitiske metode: “... at

²⁰ Justitsministeriet (2021), Afgørelse om aktindsigt, s. 2 - Kan fremvises på forespørgsel.

²¹ Rigsadvokaten (2021), Anmodning om aktindsigt, s. 1 - Kan fremvises på forespørgsel.

²² Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 372

²³ Ekstra Bladet (1979), Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf - Kan fremvises på forespørgsel.

²⁴ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 73.

²⁵ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 73.

analysere problemer, hvilket i almindelighed forudsætter indsigt i den dogmatiske retsvidenskab, og dernæst at anvise mulige løsninger...²⁶”.

Denne metode vil blive anvendt til sidst i kandidatspecialet, hvor de fordele og ulemper, der er forbundet med plea bargaining, vil blive fremstillet. På baggrund af de konklusioner, der opnås ved behandlingen af emnet i dette kandidatspeciale, vil det også blive behandlet, hvorvidt det ville være formålstjenligt, at der i dansk straffeprocess, blev indført lovgivning, der regulerer plea bargaining.

²⁶ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 74.

Kapitel 2

I dette kapitel vil begrebet plea bargaining indledningsvist blive forsøgt klarlagt. For at definere begrebets rækkevidde vil dette ske ved inddragelse af begrebets eksistens i dele af den udenlandske straffeprocess. Kapitlet har til formål at danne grundlag for en undersøgelse af, hvorvidt plea bargaining anvendes i dansk straffeprocess samt, hvilke grænser der sættes herfor.

2.1 Begrebet plea bargaining

Ved plea bargaining forstås begrebmæssigt, at der efter forhandling mellem anklagemyndigheden, sigtede og hans forsvarer indgås en aftale eller et løfte om en begrænsning af tiltalen, mindre strafudmåling eller mildere sanktionspåstand end normalt mod, at sigtede tilstår sig skyldig i det på forhånd aftalte omfang²⁷ eller afgiver et løfte om at vidne mod andre personer²⁸. Begrebet anvendes i bredere forstand tillige på det forhold, hvor der ikke foreligger en aftale med anklagemyndigheden, men hvor sigtede alligevel tilstår sig skyldig i håbet om at opnå en mildere eller mere fordelagtig straf²⁹.

Begrebet plea bargaining stammer fra amerikansk ret og betyder direkte oversat "*påstand - overenskomst*". Plea bargaining udviklede sig i lyset af den meget formbundne retspleje i amerikanske bevissager, hvor anklagemyndigheden og den sigtede var interesseret i en mindre formbunden rettergang, hvor sigtede kunne opnå en mildere straf mod blandt andet at give afkald på indsigelser om rettergangsfejl³⁰. Dette resulterede i, at der inden for udenlandsk straffeprocess, navnlig amerikansk, kan indgås mere eller mindre formelle aftaler mellem anklagemyndigheden og sigtede³¹. Sådanne aftaler om tilståelse eller vidneforklaringer mod tredjemand ses således at være en integreret del af det amerikanske retssystem.

I Tyskland indførte man i 1989 kronvidneregler, hvor påtale mod en medgerningsmand til terroristforbrydelser kan frafalde, såfremt der videregives vigtig viden til politiet, der er med til at forhindre fuldbyrdelse af forbrydelsen, opklare en allerede begået forbrydelse eller pågribe flere gerningsmænd. Ud fra et proportionalitetshensyn kræves det imidlertid, at det

²⁷ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 414.

²⁸ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 304.

²⁹ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s.

1.

³⁰ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 414.

³¹ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s.

1.

strafbare forhold, medgerningsmanden afgiver oplysninger om, er mere alvorligt end hans egen strafbare adfærd³². Ligeledes synes plea bargaining at have særlig relevans, når der er tale om organiseret kriminalitet, hvor aftalerne blandt andet anvendes som en middel i retsopgøret mod mafiaorganisationerne i Italien³³.

Plea bargaining anvendes således flere steder i den udenlandske straffeprocess og typisk med henblik på at fremme efterforskningen i større sager³⁴. Spørgsmålet er herefter, hvorvidt der er et lovmæssigt grundlag for at anvende plea bargaining i dansk straffeprocess.

2.2 Det lovmæssige grundlag for plea bargaining i dansk straffeprocess

I dansk lovgivning findes der ikke egentlige bestemmelser, som regulerer plea bargaining³⁵, og muligheden for at indgå aftaler er således ikke fastlagt ved lov. Det er imidlertid relevant at undersøge, hvorvidt dansk lovgivning sætter nogle grænser herfor, da straffesagers behandling er underlagt reglerne i retsplejeloven³⁶, og adgangen til at indgå aftaler med den sigtede derfor skal ses i sammenhæng hermed.

2.2.1 Retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt.

Det følger af retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., at: "*Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes*" under afhøring af en sigtet. Bestemmelsen stammer fra 1. proceskommissions udarbejdede udkast til lov om straffeplejeloven af 1875, hvoraf det fremgår, at bestemmelsen skal ses i sammenhæng med, den ved forslaget påtænkte, afskaffelse af inkvisitionsprincippet, herunder sigtedes pligt til at tale sandt, og indførelse af blandt andet princippet om, at den sigtede ikke skulle kunne presses eller lokkes til at inkriminere sig selv³⁷.

Spørgsmålet er således, om retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. begrænser muligheden for plea bargaining. Det kan diskuteres, hvorvidt løfter, der indgår i en plea bargaining aftale med henblik på at sikre eller muliggøre strafforfølgning, falder ind under retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., hvilket John Peter Andersen fremfører i sin artikel.

³² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 415.

³³ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 304.

³⁴ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

³⁵ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til "plea-bargaining", s. 4.

³⁶ Nielsen, Gorm Toftegaard (2016), Straffesagens gang, s. 18.

³⁷ Motiver til den af 28. Febr. 1868 nedsatte proceskommission udarbejdede udkast til Lov om Strafferetsplejen, s. 86-87 og Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til "plea-bargaining", s. 4-5.

Det der taler imod, at en plea bargaining aftale skal anses som et løfte, der falder ind under forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. er, at sigtede, inden indgåelsen, har mulighed for at gennemskue, vurdere og afveje de fordele og ulemper, der er forbundet hermed³⁸, og der er således tale om en gensidig aftale og ikke alene et løfte. Ligeledes anføres det, at forbuddet i bestemmelsen ikke bør afskære den sigtede, i hvis interesse forbuddet er givet, fra at opnå en gunstigere retsstilling, hvor dette er muligt³⁹. Det der derimod taler for, at løfter i en plea bargaining aftale falder ind under forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., er de mere almene interesser i, at de retshåndhævende myndigheder ikke forlader sig på en etisk tvivlsom forhandling om spørgsmålene om skyld og straf⁴⁰.

Der kan således opstilles argumenter for og imod, at plea bargaining aftaler bør falde ind under forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Ib Henricson anfører endvidere, at: *“Bestemmelsen tager imidlertid primært sigte på at beskytte sigtedes tavshedsret, hvor en forklaring mod løfter ellers ville forværre hans retsstilling⁴¹”*. Et løfte, der umiddelbart giver sigtede en gunstigere stilling, synes imidlertid ikke at være i strid med principperne bag retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Hvis aftalen derimod medfører, at der kan sluttes et i forvejen tvivlsomt bevismæssigt forhold, mod at sigtede tilstår sig skyldig i øvrige forhold, må dog stride mod princippet i bestemmelsen⁴².

Rækkevidden af bestemmelsen er ej heller endeligt afklaret i retspraksis, men det tættest man kommer på en afklaring var i forbindelse med U 2011.2871 Ø. I dommen blev den sigtede meddelt, at der efter politiets vurdering forelå mulige trusler mod ham fra rockermiljøet, og der blev i forlængelse heraf givet oplysninger om mulighederne for strafnedsættelse og vidnebeskyttelse. Landsretten fandt at, idet den sigtede først herefter afgav forklaring til politiet om sagen, havde politiet ikke anvendt løfter, urigtige foregivender eller trusler i strid med bestemmelsen i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Afgørelsen er imidlertid konkret begrundet og siger derfor intet om selve rækkevidden af bestemmelsen.

³⁸ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

³⁹ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

⁴⁰ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

⁴¹ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 416-17.

⁴² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 417.

Der er således hverken i den juridiske litteratur eller i retspraksis noget entydigt svar på, hvorvidt plea bargaining aftaler falder ind under forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Det er dog værd at bemærke, at Rigsadvokaten i sit notat af 1994 direkte udtaler: “*Adgang til “plea-bargaining” begrænses af bestemmelsen i retsplejelovens § 753, stk. 3, 2. pkt...⁴³”,* men det uddybes ikke nærmere, på hvilken måde bestemmelsen begrænser muligheden for plea bargaining.

2.2.2 Objektivitetsprincippet

Udover ovenstående skal spørgsmålet om anklagemyndighedens adgang til at indgå aftaler eller komme med tilkendegivelser overfor sigtede også vurderes i lyset af anklagemyndighedens objektivitetsprincip⁴⁴, hvilket fremgår af retsplejelovens § 96, stk. 2: “*De offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at straffskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted*”. Objektivitetsprincippet medfører, at anklagemyndigheden som udgangspunkt ikke kan undlade at tage skridt til retsforfølgning, som anklagemyndigheden skønner er skyldige i en strafbar lovovertrædelse. I disse tilfælde skal der normalt enten rejses tiltalte eller meddeles et tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722⁴⁵. Det må derfor antages, at objektivitetsprincippet sætter forholdsvis snævre grænser for anklagemyndighedens mulighed for at benytte sig af aftaler med den sigtede eller tiltalte, her anvendelsen af plea bargaining⁴⁶.

2.3 Sammenfatning

Begrebsmæssigt skal plea bargaining forstås som værende en aftale mellem anklagemyndigheden og sigtede om enten at begrænse tiltalen, mindre strafudmåling eller mildere sanktionspåstand mod, at sigtede tilstår eller afgiver oplysninger om tredjemand.

Som nævnt findes der ikke egentlige bestemmelser vedrørende plea bargaining i dansk straffeprocess, men det må dog antages, at dette ikke er ensbetydende med, at anvendelsen af plea bargaining er udelukket. Behandlingen rejser herefter flere problemstillinger, dels i hvilket omfang anklagemyndigheden kan indgå aftaler med den tiltalte eller komme med

⁴³ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 4.

⁴⁴ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 688.

⁴⁵ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 116.

⁴⁶ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 118.

tilkendegivelser om tiltalen eller sanktionen i de konkrete sager, dels i hvilket omfang man kan anvende en forklaring fra en sigtet i forbindelse med en plea bargaining aftale, der belaster andre⁴⁷.

Kandidatspecialet vil i det følgende forsøge at klarlægge grænserne for plea bargaining i dansk straffeproses i relation til påtalebegrænsninger og strafnedsættelse. I den forbindelse vil der ses nærmere på mulighederne for at forhandle om tiltalen samt, hvorvidt anklagemyndigheden kan komme med tilkendegivelser om strafsanktionen. Dette for at kunne klarlægge grænserne for i hvilket omfang, anklagemyndigheden kan indgå aftaler med sigtede.

⁴⁷ Kistrup, Michael, m.fl.(2018), Straffeprocessen, s. 683.

Kapitel 3

En straffesags efterforskningsmæssige og påtalemæssige stadium varetages af henholdsvis politiet og anklagemyndigheden⁴⁸, og som følge af det såkaldte anklagerprincip bliver retten først en del af procesforløbet, såfremt anklagemyndigheden beslutter at rejse tiltale⁴⁹. Det er herefter særligt relevant at undersøge grænserne for hvornår, og i hvilket omfang, anklagemyndigheden potentielt ville kunne gøre brug af plea bargaining i relation til en beslutning om påtalebegrænsning.

Af særlig relevans for det tætte samarbejde mellem politi og anklagemyndighed bør det dog, i relation til plea bargaining, bemærkes, at både Rigsadvokaten samt den juridiske litteratur⁵⁰ sonderer skraft mellem kompetencefordelingen for disse udskilte organer. Blandt andet har Rigsadvokaten udtalt, at: *“Politiet har ikke rådighed over tiltalen og kan derfor ikke stille tiltalefrafald eller tiltalebegrænsning i udsigt som belønning for villighed til at give oplysninger”*⁵¹. Selvom et tæt samarbejde mellem politiet og anklagemyndigheden således er uundgåeligt, og de mangeartede opgaver, der befinder sig inden for dette fælles interessefelt, ofte vil flyde sammen, ændrer dette imidlertid ikke på, at netop denne kompetence må holdes adskilt.

Dette kapitel vil tage udgangspunkt i en redegørelse af det lovmæssige grundlag for påtalebegrænsninger, herunder en sondring mellem tiltalefrafald og påtaleopgivelse. Formålet med kapitlet er herefter at klarlægge grænserne for, hvorvidt anklagemyndigheden kan indgå aftaler med sigtede om henholdsvis at tilstå egne strafbare forhold eller give oplysninger om tredjemands strafbare forhold mod et løfte fra anklagemyndigheden om påtalebegrænsning.

3.1 Det lovmæssige grundlag for påtalebegrænsninger

Anklagemyndigheden har som følge af det førnævnte anklagerprincip mulighed for, i visse situationer og afhængig af sagens karakter, at gøre brug af påtalebegrænsninger. Hvordan påtalebegrænsninger skal forstås er flere steder blevet fastlagt i den juridiske litteratur, hvorfor begrebet overordnet set må forstås ud fra nedenstående betragtning.

⁴⁸ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 167.

⁴⁹ Jf. retsplejeloven § 718.

⁵⁰ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 170.

⁵¹ Rigsadvokaten (1983), Anklagemyndighedens årsberetning, s. 108.

Hans-Gammeltoft Hansen anfører, at: *“Ved påtalebegrænsning forstås enhver indskrænkning (opgivelse såvel som frafald) af påtalen i forhold til det faktiske handlingsforløb, d.v.s. enhver undladelse af at gennemføre påtalen for et eller flere forhold eller dele heraf, som anklagemyndigheden har kendskab til⁵²”*. Hertil kan det tilføjes, at en påtalebegrænsning foreligger hvis enten *“... det er udtrykkeligt tilkendegivet af anklagemyndigheden, eller såfremt anklagemyndighedens behandling af sagen i øvrigt ville være egnet til i almindelighed at fremkalde en berettiget og beskyttelsesværdig forventning herom⁵³”*. Selve retsvirkningen af en påtalebegrænsning er tilsvarende en almindelig påtaleundladelse hvorved retten, som følge af det førnævnte anklagerprincip, er afskåret fra at inddrage forholdet⁵⁴.

Anklagemyndigheden kan således indskrænke en påtale i form af enten påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, hvilket kan ske med hjemmel i henholdsvis retsplejelovens §§ 721 og 722. Selve anvendelsesområderne, som de respektive begreber imidlertid dækker over, er imidlertid forskellige. Dette skyldes først og fremmest, at hvor påtaleopgivelse: *“... anvendes i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden ikke skønner, at en tiltalerejsning vil føre til domfældelse⁵⁵”*, dækker tiltalefrafald over de tilfælde, hvor anklagemyndigheden skønner: *“... at sagen kan føre til domfældelse, men af forskellige grunde ønsker man ikke at føre en straffesag imod den pågældende sigtede⁵⁶”*. Ved tiltalefrafald er der således tale om en situation, hvor de bevismæssige og retlige betingelser er tilstede for, at sigtede vil kunne idømmes straf eller andre retsfølger⁵⁷. Omvendt vil forholdet af praktiske grunde stille sig anderledes ved påtalebegrænsning i form af opgivelse, hvilket skyldes, at: *“... anklagemyndigheden vurderer sagen således, at beviset for den del af sigtelsen, som ligger ud over sigtedes tilståelse, ikke kan holde for retten ...⁵⁸”*, og derfor må: *“... denne del af påtalen efter de almindelige regler opgives⁵⁹”*.

Både påtaleopgivelse såvel som tiltalefrafald kan tænkes relevant i relation til brugen af plea bargaining, men det bør dog her påpeges, at der ved en afgørelse om påtaleopgivelse eller

⁵² Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 198.

⁵³ Møller, Jens, m.fl. (2018), Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordning. Bind III §§ 683-1043, s. 52.

⁵⁴ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 199.

⁵⁵ Smith, Eva (2012), Straffepoces Grundlæggende regler og principper, s. 114.

⁵⁶ Smith, Eva (2012), Straffepoces Grundlæggende regler og principper, s. 115.

⁵⁷ Møller, Jens, m.fl. (2018), Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordning. Bind III §§ 683-1043, s. 52.

⁵⁸ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 202.

⁵⁹ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 202.

tiltalefrafald kun skal ske underretning til sagens parter, herunder sigtede, jf. retsplejelovens § 724, og derved får offentligheden ikke kendskab til, hvilken hjemmel der er tale om. Netop fordi en beslutning efter henholdsvis retsplejelovens §§ 721 og 722 udgør administrativ praksis fra anklagemyndighedens side, foreligger der ej heller nogen domspraksis herom, hvorfor det kan være svært at foretage en entydig sondring. Den videre behandling vil derfor, i lyset af ovenstående og med den usikkerhed der måtte være forbundet hermed, både tage udgangspunkt i påtaleopgivelse såvel som tiltalefrafald, og vil i det følgende blive behandlet samlet under begrebet påtalebegrænsninger med henvisning til samme forståelse som Hans-Gammeltoft Hansen.

3.2 Grundlaget for behandlingen af påtalebegrænsninger

I relation til plea bargaining findes der, som anført i afsnit 2.2, ikke nogen egentlige bestemmelser, der regulerer brugen heraf i dansk lovgivning. For at kunne klarlægge grænserne for påtalebegrænsning som modydelse for en tilståelse, herunder de retssikkerhedsmæssige og etiske betænkeligheder der er forbundet hermed, er det nødvendigt at sondre mellem de situationer, der i praksis kan tænkes at forekomme. Her forstås navnlig en sondring mellem de situationer, hvor der indgås en aftale på baggrund af en tilståelse om egne strafbare forhold og de situationer, hvor en tilståelse ligeledes omfatter at give oplysninger om tredjemands strafbare forhold. I relation til den videre behandling og for navnlig at kunne besvare, om anklagemyndigheden må love den sigtede påtalebegrænsning mod tilståelse, er det derfor nødvendigt at holde denne sondring for øje.

I april 1994 afgav en specialgruppe under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe en betænkning vedrørende fagligt etiske problemer i strafferetsplejen⁶⁰. I betænkningen behandles emnet plea bargaining både som et etisk problem for forsvarerne såvel som for anklagerne, og der tages udgangspunkt i en behandling, hvor henholdsvis forvarernes og anklagernes særskilte holdning til plea bargaining tages op⁶¹. I forlængelse af specialgruppens betænkning valgte Rigsadvokaten ligeledes at behandle spørgsmålet om grænserne for plea bargaining, hvilket skete i form af Rigsadvokatens notat af 1994 med titlen "Adgangen til plea-bargaining". I begge tilfælde tog behandlingen af emnet udgangspunkt i de situationer, der efter henholdsvis specialgruppen såvel som Rigsadvokatens opfattelse forekommer i praksis. Dette særligt med

⁶⁰ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen.

⁶¹ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til "plea-bargaining", s. 1.

fokus på, hvorvidt visse drøftelser og aftaler mellem anklager og forsvarer om at skære sagen til, i visse situationer, er tilladeligt. Det generelle spørgsmål, man med andre ord ønskede besvaret, var: “... i hvilket omfang sådanne tilbud bør fremsættes eller aftaler indgås...⁶²”, hvilket må sammenholdes med, at det på et generelt plan, og ud fra repræsentationen af anklageres synspunkt, forholder sig således, at: “Kontakt imellem anklager og forsvarer uden for retten er såvel uundgåelig som højst ønskværdig af hensyn til sagernes fremme⁶³” samt, at: “Sagernes og personernes forskellighed giver meget vide rammer for form og indhold i kontakten mellem anklager og forsvarer, uden at det, set fra anklagerens synspunkt, giver anledning til fagligt-etiske overvejelser/anfægtelser⁶⁴”.

Den praktiske tilgang der kommer til udtryk i forbindelse med ovenstående må anses som værende særlig relevant for den videre behandling af specialet, herunder den strukturelle opbygning i nærværende kapitel. Dette skyldes primært, at brugen af plea bargaining ikke er fastsat ved lov, og at det derfor findes særligt relevant at inddrage de situationer, som, efter de praktiserende på områdets opfattelse, forekommer i praksis. For bedre at kunne fastlægge grænserne vil den videre behandling således tage udgangspunkt i disse situationer.

I forlængelse af ovenstående bør det dog bemærkes, at både specialgruppens betænkning samt Rigsadvokatens notat begge er udgivet i 1994. Der er således tale om fortolkningsbidrag, som, efter omstændighederne, må anses at være af ældre dato, hvilket er værd at holde sig for øje. Det bør herudover bemærkes, at Rigsadvokatens notat af 1994, efter sin karakter og funktion, til en vis grad bærer præg af at udgøre retningslinjer for den øvrige anklagemyndighed. Notatet må formodes at spille en rolle, da de opfattelser der kommer til udtryk heri, må antages på mange måder at danne grundlag for anklagemyndighedens brug og forståelse af plea bargaining internt, herunder grænserne herfor.

3.3 Påtalebegrænsning i relation til tilståelse vedrørende egne forhold

Anvendelsen af plea bargaining aftaler er på et generelt plan genstand for særligt store overvejelser og betænkeligheder. Dette både hvad angår det retssikkerhedsmæssige aspekt i at

⁶² Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 4.

⁶³ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292

⁶⁴ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292

tillade brugen af sådanne aftaler samt de etiske overvejelser, der kan opstå set i relation til både ofre, vidner, medgerningsmænd mv.⁶⁵.

Som udtryk for de overvejelser der, inden for den juridiske litteratur, overordnet gør sig gældende, kan der til illustration blandt andet henvises til John Peter Andersen, som anfører, at: *“Selvom det nødretlige spring mellem det ofrede gode og det vundne i nogle tilfælde er tilstede, kan det naturligvis være et spørgsmål, om de interesser, som omgiver det ofrede gode og som prisgives ved et plea-bargaining-arrangement, ikke kan være af så principiel natur, at det må være udelukket at handle om straffesagen⁶⁶”*.

Hensynet til sigtede samt ofret er centralt inden for tilståelse vedrørende egne forhold, hvorimod hovedfokuset, inden for tilståelse der omfatter medgerningsmænd, er rettet mod hensynet til eventuelle medgerningsmænd⁶⁷, hvilket dog vil blive behandlet særskilt i afsnit 3.4. Et særligt illustrativt synspunkt omkring det tungtvejende hensyn til ofret er fremhævet af Niels Viltoft, som anfører, at: *“I mange straffesager, er der et offer, der næppe forestiller sig, at anklagemyndigheden forhandler med gerningsmanden om tiltalen. Ofret må ikke tage sig selv til rette og har en berettiget forventning om, at anklagemyndigheden sørger for, at sagen forfølges på grundlag af den virkelighed, som efterforskningen har afdækket⁶⁸”*. Citatet udtrykker på mange måder det helt grundlæggende princip om, at det er anklagemyndighedens primære opgave at stille gerningsmanden til ansvar for sin forbrydelse, og Niels Viltoft anfører da også den modsætningsvise situation: *“Hvordan vil ofret opleve en sådan aftale? Kunne det ikke på længere sigt få indflydelse på borgernes accept af, at de ikke må tage sig selv til rette, hvis det blev almindelig praksis?⁶⁹”*.

Som perspektiv til ovenstående er det, efter repræsentationen af anklageres synspunkt, som anført under afsnit 3.2, imidlertid både uundgåeligt såvel som højst ønskværdigt, at der er kontakt imellem anklager og forsvarer uden for retten, hvortil det også anføres, at der er meget vide rammer for form og indhold i denne kontakt, uden, at dette giver anledning til fagligt-

⁶⁵ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 3.

⁶⁶ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

⁶⁷ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 203.

⁶⁸ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 143.

⁶⁹ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 143-144.

etiske overvejelser. I relation til plea bargaining mener repræsentationen af anklagere dog selv, til trods for at de på et generelt plan må formodes at nyde stor fordel af en sådan aftale, at der alligevel er behov for at overveje etikken heraf. Det anføres således af gruppen, at: *“F.s.v. angår drøftelser med forsvareren af tilskæring af sagen, navnlig med henblik på sagens fremme som tilståelsessag, er der behov for at overveje etikken. Sådanne drøftelser kan minde om det, der i angelsaksisk ret benævnes plea-bargaining. Det kaldes i fagjargonen undertiden »studehandler«⁷⁰”. Det anføres endvidere, at: “Herved forstås en aftale med forsvareren om en bestemt fremgangsmåde ved behandlingen af sagen, en fremgangsmåde som fra begge sider indebærer, at der både gives noget og fås noget, hvor man må erkende med sig selv, at éns disposition isoleret set næppe er fagligt forsvarlig og rimelig⁷¹”.*

Som det fremgår ovenfor, er den gennemgående tvivl om det korrekte i at tillade brugen af plea bargaining således svær at overse. Dette ændrer imidlertid ikke på, at der eksisterer flere situationer, hvor anvendelsen af plea bargaining, i større eller mindre grad, kan tænkes relevant eller eventuelt forekommer i praksis⁷². På baggrund heraf, og da mere specifikke overvejelser omkring brugen af plea bargaining som udgangspunkt vil være situationsbestemt, må det derfor anses som værende særligt relevant at behandle og afgrænse disse forskellige situationer særskilt, hvilket vil danne baggrund for den følgende gennemgang.

3.3.1 Frafald af forhold ved bevismæssigt tvivlsomme sager

Særligt i større sagskomplekser er det ofte tilfældet, at en større eller mindre del af sagen forekommer bevismæssigt tvivlsom. Spørgsmålet er i den henseende, om det, for denne del af sagen, er muligt at indgå en aftale om påtalebegrænsning mod, at der opnås en tilståelse for den resterende del. Her tænkes således på den situation, hvor det for anklagemyndigheden er muligt at udskille den bevismæssigt tvivlsomme del af sagen.

I relation til de bevismæssigt tvivlsomme sager er det umiddelbart Rigsadvokatens opfattelse, at en sådan plea bargaining aftale ikke hverken giver anledning til retssikkerhedsmæssige og/eller etiske overvejelser. I forbindelse med sit notat af 1994 anføres det således, at: *“... Et tilbud til sigtede om påtalebegrænsning til gengæld for en tilståelse, hvilket forudsætter*

⁷⁰ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

⁷¹ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

⁷² Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 3 og 9.

tiltræden fra den kompetente anklagemyndighed, må være i hvert fald acceptabel, hvis den fraskilte del af sagen er bevismæssigt tvivlsom⁷³”. Ordvalget i citatet overlader således ikke megen tvivl til fortolkning. Det bør dog bemærkes, at opfattelsen inden for *dele* af den juridiske litteratur generelt synes at være en anelse mere tilbageholdende. Til illustration heraf kan blandt andet følgende citat fremhæves: *“Det må formentlig være rimeligt at indgå sådanne aftaler i tilfælde, hvor de forhold, der “tages ud” af tiltalen, er bevismæssigt tvivlsomme ...⁷⁴”*. Modsat Rigsadvokaten, anser man, inden for dele af den juridiske litteratur, derfor formentlig retstilstanden som værende en anelse mere tvivlsom, hvilket understøttes af selve ordvalget, da det således blot anføres, at det “formentlig må være rimeligt”, og ikke “må være i hvert fald acceptabel”. Det bør dog bemærkes, at Ib Henricson, dog indtager en noget mere direkte og modstridende holdning. I forbindelse med sin udførlige behandling af emnet gør Ib Henricson således gældende, at: *“Tilbud om at skære forhold fra, der i forvejen er bevissvage, mod en tilståelse i andre forhold, er derimod klart uacceptable efter RPL § 752, stk. 3, da den sigtede føres bag lyset⁷⁵”*.

Man kunne på den ene side forestille sig, at denne mere tilbageholdende opfattelse inden for dele af den juridiske litteratur kunne bero på de rent etiske overvejelser, der er forbundet med at indgå en sådan aftale, hvilket navnlig, og afhængig af sagens karakter, ofte vil skyldes hensynet til et eventuelt offer og således rimeligheden ved at indgå aftalen. På den anden side er det dog, ifølge Ib Henricson, navnlig hensynet til den sigtede, der vægtes højt.

Netop de bevismæssigt tvivlsomme sager må imidlertid, som udgangspunkt, og ud fra en bredere sammenligning på området, antages at tilhøre den kategori af sager, hvor en plea bargaining aftale må anses som værende *mindst* problematisk. Dette skyldes, at der formentlig ikke er et *særligt* tungtvejende etisk dilemma at tage hensyn til, da sagerne netop på forhånd er vurderet som værende bevismæssigt tvivlsomme af anklagemyndigheden. Det omvendte scenarie må derimod antages at gøre sig gældende inden for den kategori af sager, der vedrører frafald af bevisholdbare forhold, hvilket behandles særskilt i følgende afsnit. Plea bargaining vil derfor, i relation til bevismæssigt tvivlsomme sager, ikke blive behandlet yderligere i nærværende afsnit, men vil imidlertid blive inddraget ved en nærmere sontring mellem bevismæssigt tvivlsomme og bevisholdbare forhold under afsnit 3.3.3.2.

⁷³ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 10.

⁷⁴ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 309.

⁷⁵ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 428.

3.3.2 Frafald af bevisholdbare forhold

Det er ovenfor fastlagt, at det til en vis grad må formodes, at indgåelse af en plea bargaining aftale, mod til gengæld at opnå en tilståelse fra sigtede, ikke i et videre omfang giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, såfremt der er tale om bevismæssigt tvivlsomme sager. I forlængelse heraf vil det, i afsnit 3.3.2.2, indledningsvist forsøges klarlagt, om det også er muligt at indgå en plea bargaining aftale om påtalebegrænsning vedrørende bevisholdbare forhold, hvor dette er foranlediget af procesøkonomiske grunde, og i så fald om der kan defineres klare grænser herfor. Herefter vil der i afsnit 3.3.2.3 tages udgangspunkt i den situation, hvor det antages, at plea bargaining aftalen ikke skyldes procesøkonomiske grunde, men hvor der tillige er tale om frafald af bevisholdbare forhold, i det følgende benævnt frafald af bevisholdbare forhold *i øvrigt*.

Sondringen mellem henholdsvis bevisholdbare forhold og bevisholdbare forhold i øvrigt er udtryk for en afgrænsning mellem to situationer, hvoraf førstnævnte antages at opfylde betingelserne efter henholdsvis retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3 vedrørende påtaleopgivelse og § 722, stk. 1, nr. 5 vedrørende tiltalefrafald, hvorefter ressourcehensyn, i visse tilfælde, kan medføre en tilskæring af sagen. Det må ligeledes bemærkes, at de i øvrigt bevisholdbare forhold ikke, i retsteorien, synes at blive knyttet op på bestemte lovbestemmelser. Denne afgrænsning er af teoretisk karakter men er imidlertid nødvendig, selvom en beslutning herom udgør administrativ praksis, at holde sig for øje i det følgende.

3.3.2.1 Forhold af underordnet betydning

Før ovenstående kan klarlægges, tjener det indledningsvist til den overordnede forståelse for behandlingen af frafald af bevisholdbare forhold at bemærke, at der tillige kan opstå en situation, hvor plea bargaining kan tænkes relevant. Dette vil navnlig være i det tilfælde, hvor anklagemyndigheden vurderer, at en fraskilt del af en sag, selvom denne del angår et bevisholdbart forhold, er af underordnet betydning⁷⁶. Der kan formentlig opstå flere situationer, hvor anklagemyndigheden vælger at skære sagen til. Dette kan f.eks. ske i sager, hvor det fraskilte forhold er af underordnet betydning for den samlede straf, men også hvor det fraskilte forhold kan være af underordnet betydning i relation til det, vedkommende ellers er tiltalt for, hvorved sagen skæres til for at fremme processen i forhold til de handlinger, der ikke er af

⁷⁶ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til "plea-bargaining", s. 10

underordnet betydning. I relation til forhold af underordnet betydning er der imidlertid tale om et grænsetilfælde som ikke, i relation til plea bargaining aftaler, ses behandlet i et videre omfang inden for den juridiske litteratur. Denne situation må helt konkret formodes at være nærliggende med de procesøkonomiske betragtninger og vil derfor formentlig også indgå i anklagemyndighedens samlede vurdering, uden at det dog er muligt at få dette bekræftet⁷⁷. På et teoretisk grundlag forekommer det dog mest korrekt at behandle denne situation særskilt, hvorfor dette vil ske straks nedenfor.

Rigsadvokatens anfører om ovenstående situation, at: *“Det samme må formentlig gælde, hvis den fraskilte del er af underordnet betydning i henhold til det eller de tilståede forhold”*⁷⁸. Her henviser Rigsadvokaten til den, efter hans opfattelse, uproblematiske situation omkring tilståelse i relation til bevismæssigt tvivlsomme sager. Der er således ikke tvivl om, at det er Rigsadvokatens opfattelse, at denne situation ej heller giver anledning til vanskelige retssikkerhedsmæssige overvejelser. Det bør dog bemærkes, at Rigsadvokaten her selv beskriver situationen ved hjælp af ordet “formentlig”, og det kan således ikke udelukkes, at adgangen til at indgå en plea bargaining aftale vedrørende et forhold af underordnet betydning er mere snæver sammenlignet med et bevismæssigt tvivlsomt forhold.

Såfremt man i forlængelse heraf måtte ønske at perspektivere til en situation, der formentligt kunne forekomme i praksis, kunne man eksempelvis forestille sig, at der i forbindelse med en lang række af indbrudstyverier, begået af samme tiltalte, indgås en aftale med anklagemyndigheden om, at der kun rejses tiltale for x antal af disse, og således frafald af de øvrige, mod, at tiltalte erkender sig skyldig i resten. Som anmelder vil man i en situation som den foreliggende næppe få styrket sin retsfølelse, og det vil formentligt tillige være svært at skulle acceptere begrundelsen om, at grundlaget for tiltalefrafaldet skyldes en aftale, der er indgået mellem forsvarer og anklager. Eksemplet skal dog udelukkende tages til udtryk for sin simple forklaringsmæssige værdi og er, inden for den juridiske litteratur, nævnt som et eksempel på, at det må: *“... samtidig anerkendes, at der i praksis kan være en flydende overgang til tilfælde, som er helt sædvanlige”*⁷⁹.

⁷⁷ Det er ikke muligt at bekræfte dette, da anklagemyndighedens vurdering heraf udgør administrativ praksis.

⁷⁸ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 10

⁷⁹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 688.

I forhold til eksemplet kunne man forestille sig, at en tilskæring af sagen kunne begrundes i, at de fraskilte forhold er af underordnet betydning i forhold til den samlede straf, herunder i de tilfælde hvor straffen ville være den samme, uagtet om tiltalte blot blev kendt skyldig i x antal af disse forhold eller alle forholdene. Omvendt kunne man også forestille sig, at en tilskæring af sagen kunne begrundes i, at de fraskilte forhold sker ud fra ressourcemæssige betragtninger, hvor man herved undgår en forøgelse af den samlede sagsbehandlingstid. Mest peger formentlig i retning af, at den ovenfor omtalte situation nok bedst vil kunne begrundes i ressourcemæssige betragtninger, hvilket behandles særskilt nedenfor, eller som en kombination af både forholdets underordnede betydning og ressourcemæssige betragtninger.

Konklusionen på igangværende afsnit må herefter være, at der formentlig er relativt vide grænser for at indgå en plea bargaining aftale om tilståelse mod frafald af et forhold af underordnet betydning, hvilket også var tilfældet for bevismæssigt tvivlsomme sager.

3.3.2.2 Forhold af procesøkonomiske grunde

Spørgsmålet er imidlertid, om det er muligt at indgå en plea bargaining aftale om påtalebegrænsning vedrørende bevisholdbare forhold, hvor dette skyldes procesøkonomiske grunde. Her tænkes navnlig en reel tilskæring af sagen, herunder en situation hvor man kunne forestille sig at anklagemyndigheden, på tidspunktet for beslutningen om at indgå aftalen, endnu ikke er i besiddelse af beviser, der vil kunne føre til domfældelse, men hvor man, hvis man gjorde brug af de ressourcer, det krævede, formentlig ville være i stand til at finde beviser nok. Ligeledes kunne man forestille sig en situation, hvor anklagemyndigheden ønsker at få sagen afgjort hurtigere, herunder som en tilståelsessag frem for en domsmandssag.

Her forholder Rigsadvokaten sig umiddelbart en anelse mere tvetydig. På den ene side anføres det, at: *“Endelig må det formentlig kunne accepteres, at det tilbydes at skære dele af en sag væk som led i en sådan “aftale”, hvis betingelserne i retsplejelovens § 721, stk.1, nr. 3, (ressourcehensyn) tillige taler herfor⁸⁰”*. Rigsadvokaten udtrykker således, at denne mulighed er til stede, omend udtrykket “formentlig” også anvendes her. Omvendt anføres det i forlængelse heraf, at: *“Det vil formentlig helt undtagelsesvist kunne opstå, hvis der er en vis*

⁸⁰ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 10.

ikke mere præcis underbygget mistanke om noget mere strafbart, og det må forudses, at efterforskningen af dette i givet fald vil blive meget ressourcekrævende⁸¹”.

Inden for den juridiske litteratur tager man derimod ikke samme undtagelsesvisse forbehold. Det anføres blandt andet af Ib Henricson, at: *“Tilbud om at skære sagen til, så nogle bevisbare forhold opgives, og resten behandles som tilståelsessag, må også være acceptabelt, såfremt opgivelsen ligger indenfor kompetencen i RPL § 721, stk. 1, nr. 3 ...⁸²”*. Samme holdning gør sig tilsvarende gældende andre steder, hvor det til illustration blandt andet anføres, at: *“Udenfor grænsetilfælde, hvor rent procesøkonomiske hensyn i sig selv kan bære en sådan (ensidig) beskæring af tiltalen, forekommer anvendelsen af sådanne “quasi-aftaler” - selv hvor sigtedes tilståelse alene angår egne forhold - ikke ganske ubetænkelig⁸³”*.

Det må af ovenstående kunne udledes, at muligheden, efter Rigsadvokatens opfattelse, er til stede, men at der er tale om en undtagelsesvis situation, og at grænserne herfor er skarpere sammenlignet med henholdsvis bevismæssigt tvivlsomme sager og underordnede forhold. Muligheden synes også, ifølge den juridiske litteratur, at være til stede, selvom litteraturen ikke indtager den samme grad af forbehold, hvorfor der således ikke lader til at være klar enighed omkring grænserne.

3.3.2.3 Forhold i øvrigt

Som nævnt i afsnit 3.3.2, vil der i det følgende tages udgangspunkt i en situation, hvor der tillige er tale om et bevisholdbart forhold, men hvor en aftale om plea bargaining imidlertid ikke vil være foranlediget af procesøkonomiske grunde. I forbindelse med den førnævnte betænkning udarbejdet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe, er situationen nævnt som forekommende i praksis. Det anføres, at: *“Aftalen går ud på, at anklagemyndigheden undlader at rejse tiltale for nogle i øvrigt bevisholdbare forhold, og at tiltalte herefter erkender sig skyldig i resten⁸⁴”*.

Repræsentationen af anklagere anfører i forlængelse heraf, at det må være i orden at indgå en aftale herom men angiver dog ikke nogen reel begrundelse eller argumentation herfor. Til

⁸¹ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 10.

⁸² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 427.

⁸³ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1994), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 309-310.

⁸⁴ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

gengæld anføres det, at: *“Eventuel underretning af anmeldere i de forhold, der ikke bliver til noget, behøver næppe at indeholde oplysning om sammenhængen med aftalen⁸⁵”*. Det må antages, at en undladelse af at angive oplysning om sammenhængen mellem undladelsen af at rejse tiltale og indgåelse af en sådan aftale, i sig selv kan danne grundlag for en særskilt diskussion i forhold til det etiske grundlag for at indgå en plea bargaining aftale. Netop denne udtalelse anfægter Rigsadvokaten⁸⁶ da også, men det vurderes dog, at en særskilt behandling af dette etiske dilemma ikke vil tjene til det overordnede formål med kandidatspecialet, hvis hovedformål er en behandling af grænserne for brugen af plea bargaining, hvorfor dette ikke vil behandles yderligere.

I relation til repræsentationen af forsvarer anfører disse, at: *“Er der tale om narkokriminalitet, kan det forekomme, at der indgås aftale om det kvantum narkotisk stof, den tiltalte skal dømmes for. Her vil man muligvis kunne opnå det bedste resultat ved at rådgive klienten om, at han formentlig vil blive dømt i et stort antal forhold, men at der er mulighed for, hvis han ønsker at tilstå nogle forhold, da at få anklagemyndigheden til at begrænse sig til at rejse tiltale i disse forhold⁸⁷”*. Der lægges således fra forsvarernes perspektiv ikke skjul på, at rådgivning, omkring muligheden for at få tilskåret sagen efter aftale med anklagemyndigheden, tilsyneladende er forekommende. Det anføres også i forlængelse heraf, at: *“En sådan aftale mellem forsvareren og anklagemyndigheden om, at anklagemyndigheden undlader at rejse tiltale for nogle muligt bevisbare forhold på betingelse af, at den tiltalte herefter erkender sig skyldig i resten, er der næppe betænkeligheder ved ...⁸⁸”*, såfremt: *“... aftalen er i den tiltaltes interesse, og at den tiltalte ikke erkender noget, han ikke har gjort⁸⁹”*.

Hvis man sammenholder henholdsvis repræsentationen af anklagerne såvel som forsvarernes opfattelse af retstilstanden, må det herefter nok være muligt at konkludere, at aftaler om frafald af i øvrigt bevisholdbare forhold mod, at gerningsmanden erkender sig skyldig i resten, reelt syntes accepteret af disse praktikere. Dette er særlig interessant henset til, at det netop er disse

⁸⁵ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

⁸⁶ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 11.

⁸⁷ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 284.

⁸⁸ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 284

⁸⁹ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 284.

praktikere, som også i deres daglige virke har rådighed over/mulighed for at indgå en aftale herom. Det må desuden af samme grund også formodes, at disse aftaler derfor forekommer i praksis.

I forbindelse med Straffelovrådets behandling af emnet anføres det, at: *“Der kan nævnes mange eksempler på løfter ... 1) Tilbud om at skære sagen til, så bevisbare forhold frafaldes i videre omfang, end retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, giver mulighed for ...⁹⁰”*. Straffelovrådets holdning er svær at udlede, for selvom det anføres, at der kan nævnes mange eksempler, bliver der imidlertid ikke taget stilling til de enkelte tilfælde⁹¹. Uden en mere håndgribelig stillingtagen vil det herefter ikke forekomme korrekt at udlede, at Straffelovrådet indtager samme holdning som praktikerne, og det må derfor stå hen i det uvisse.

Rigsadvokaten er ganske bemærkelsesværdigt derimod ikke af samme opfattelse som praktikerne på området, og i forbindelse med sit notat valgte han da også at kommentere direkte på specialgruppens syn herom. Det blev således anført, at: *“Frafald i øvrigt af bevisholdbare forhold som modydelse for en tilståelse synes muligvis accepteret af DJØF’s etikgruppe, jf. citatet ovenfor. Hjemmelen hertil synes dog ikke ganske klar, og det kan være svært at give anmelderen en tilfredsstillende begrundelse. Det af etikgruppen anførte om, at man næppe behøver at give anmeldere den rigtige grund (modydelse for tilståelse) er vist ikke helt holdbart. Sådanne frafald bør ikke finde sted⁹²”*. Det kan af citatet udledes, at Rigsadvokaten navnlig bygger sin argumentation på to elementer. For det første at der efter hans opfattelse ikke eksisterer nogen klar hjemmel, og for det andet at det, formentlig af rent etiske årsager, ikke i en sådan situation muligt at give anmelderen en tilfredsstillende begrundelse for, hvorfor der skal ske frafald af et i øvrigt bevisholbart forhold.

At navnlig Rigsadvokaten og DJØFs etikgruppe ikke har samme opfattelse af retstilstanden forekommer interessant, da det, som der kort er redegjort for under afsnit 3.2, må antages, at Rigsadvokatens notat, efter sin karakter og funktion til en vis grad, bærer præg af at udgøre retningslinjer for den øvrige anklagemyndighed. Man bør samtidig holde sig for øje, at der imidlertid kan være stor forskel på den rent teoretiske tilgang, og til den forståelse og brug, der

⁹⁰ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 375.

⁹¹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 687.

⁹² Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 11.

forekommer i praksis, hvorfor retspraksis på området spiller en helt afgørende rolle i relation til at definere retstilstanden.

Som det tidligere er anført, er retspraksis, der tager stilling til grænserne for plea bargaining, yderst sparsom. Højesteret har imidlertid afsagt dommen U 2016.1236 H, der findes relevant at fremhæve og behandle i relation til de ovenfor nævnte situationer, hvilket vil ske straks nedenfor.

3.3.3 Retspraksis på området

U 2016.1236 H tog udgangspunkt i, hvorvidt anklagemyndigheden havde afgivet et bindende tilsagn om påtalebegrænsning overfor to tiltalte i en straffesag om to overtrædelser af straffelovens § 191, hvor gerningsmændene begge var blevet sigtet for at have overdraget 2,5 kilo kokain og være i besiddelse af yderligere 1,2 kilo kokain. Under forberedelse af sagen for byretten, indgik anklageren i samråd med daværende advokaturchef en aftale med de tiltaltes advokater om, at såfremt de to tiltalte kunne tilstå en overtrædelse hver, ville anklagemyndigheden begrænse tiltalen til ét forhold og hermed ikke tiltale begge gerningsmænd for begge forhold. Mens sagen fortsat var under forberedelse, fik anklagemyndigheden dog en ny advokaturchef, som meddelte, at sagen, på baggrund af en intern misforståelse i anklagemyndigheden, ikke kunne fremmes som en tilståelsessag. Her gjorde anklagemyndigheden opmærksom på, at de dog ville være indstillet på, at: *“... retten ikke på nogen måde gøres opmærksom på, at din klient har været indstillet på at erkende dele af sigtelsen⁹³”*. Tiltaltes forsvarer afviste dette tilbud, da hun var af den opfattelse, at anklagemyndigheden var afskåret fra at fragå aftalen. Under hovedforhandlingen gjorde hun således gældende, at der forelå en bindende påtalebegrænsning fra anklagemyndighedens side.

I afgørelsen lagde byretten vægt på korrespondancen mellem anklager og forsvarer. Retten slog således fast, at anklagemyndigheden var kommet med en klar tilkendegivelse om, at begrænse tiltalen. Retten fandt: *“... at anklagemyndigheden udtrykkeligt og med bindende virkning har tilkendegivet at ville begrænse påtalen i det af T1 og T2 påståede omfang, idet påtalebegrænsningen dog er betinget af de pågældendes erkendelse i det anførte omfang⁹⁴”*. Herefter udtalte retten, at de tiltalte, efter udløbet af omgørelsesfristen på to måneder, havde

⁹³ U 2016.1236 H, s. 2.

⁹⁴ U 2016.1236 H, s. 3.

haft en berettiget forventning om, at sagen ville blive afgjort i overensstemmelse med aftalen. Det blev samtidig lagt vægt på, at tilkendegivelsen ubestridt var blevet truffet af en anklager, som havde haft kompetencen hertil. Resultatet blev således, at anklagemyndighedens tilkendegivelse var bindende, hvorfor tiltalen skulle begrænses til ét forhold mod, at de tiltalte tilstod forholdet.

Anklagemyndigheden kærede efterfølgende spørgsmålet til landsretten, hvor det blev gjort gældende, at: *“... der har været uformelle drøftelser mellem anklagemyndigheden og forsvarerne, og uanset at forsvarerne har gjort deres klienter bekendt med drøftelserne, kan det ikke føre til, at anklagemyndigheden er bundet af sine mundtlige tilkendegivelser⁹⁵”*. Anklagemyndigheden var således af den opfattelse, at der skulle mere til, førend én tilkendegivelse er bindende. Efter en vurdering af det konkrete sagsforløb for hver af de tiltalte, kom landsretten frem til, under henvisning til den foreliggende korrespondance, at der overfor den ene ikke var givet en beskyttelsesværdig forventning om at begrænse tiltalen, hvorfor byrettens afgørelse alene blev stadfæstet over for den anden.

Højesteret valgte dog at stadfæste byrettens afgørelse, hvorefter der forelå en bindende påtalebegrænsning overfor begge tiltalte med det indhold, der var angivet i byrettens kendelse. Anklagemyndigheden kunne således ikke rejse tiltale mod begge sigtede for begge forhold men havde begrænset sig til det aftalte med forsvarerne, herunder ét forhold til hver af de to sigtede.

Sagen udgør overordnet set et sjældent indblik i, hvordan der forhandles mellem anklagere og forsvarere om en tiltale. Såfremt tiltaltes forsvarer havde taget imod tilbuddet fra anklagemyndigheden om at fragå aftalen mod, at retten ikke blev gjort opmærksom herpå, havde sagsforløbet formentligt blot fortsat uden, at andre end anklagemyndigheden, tiltalte og deres forsvarer havde kendt til aftalen. Dog endte spørgsmålet om bindende påtalebegrænsning ved retten, idet parterne var uenige herom, hvorfor aftalen ikke længere blot var indgået på de indre linjer. Det må formodes, at såfremt parterne ikke havde været uenige, havde spørgsmålet vedrørende påtalebegrænsning og plea bargaining således ikke set dagens lys. Dette eftersom de tiltalte med andre ord i så fald ville have opnået de tilsikrede fordele, som blev stillet i udsigt, ved at lægge kortene på bordet, og samtidig ikke ville have opgivet sit tavshedsprivilegium

⁹⁵ U 2016.1236 H, s. 4.

under falske forudsætninger, hvilket er udtrykt af John Peter Andersen om en anden situation, men som formentlig også må kunne gøre sig gældende her⁹⁶.

3.3.3.1 Grænserne for plea bargaining i lyset af retspraksis

U 2016.1236 H indeholdt overordnet set to perspektiver, dels at der var tale om en bindende påtalebegrænsning, som havde givet tiltalte en forventning om, hvordan sagen skulle forløbe dels plea bargaining, hvor tiltalte tilstod for at opnå en fordel.

I relation til spørgsmålet omkring gyldigheden af en plea bargaining aftale, bekræfter dommen med al tydelighed Ib Henricsons påstand om, at: *“Såfremt den sigtede/tiltalte i god tro har indgået aftalen, som han ikke agter at bryde, står den formentlig ved magt⁹⁷”*. Det må formodes, at det har været en forudsætning for resultatet af afgørelsen, at de tiltalte havde en berettiget forventning om, at sagen ville kunne afgøres i overensstemmelse med aftalen. Dette var ifølge retten i hvert fald tilfældet, idet omgørelsesfristen efter retsplejelovens § 724, stk. 2 fandtes at være overskredet⁹⁸, og stemmer også overens med opfattelsen i den juridiske litteratur, hvor en bindende påtalebegrænsning etableres: *“... såfremt anklagemyndighedens behandling af sagen ville være egnet til i almindelighed at fremkalde en berettiget og beskyttelsesværdig forventning hos tiltalte herom⁹⁹”*. Herudover var aftalen foranlediget og indgået af en anklager, hvorfor den førnævnte kompetencefordeling vedrørende rådigheden over påtalebegrænsning mellem politi og anklagemyndighed ikke var en særskilt problematik for sagen. Dette bestyrkes i øvrigt ved, at der var enighed mellem parterne om, at det kunne lægges til grund, at: *“... anklagemyndighedens tilkendegivelser er fremsat af en medarbejder, der har haft mandat hertil¹⁰⁰”*.

Selvom den indbyrdes aftale mellem anklager og forsvarer ikke forelå på skrift, fandt Højesteret, at der på baggrund af anklagemyndighedens kontakt til forsvarerne pr. e-mail forelå en bindende påtalebegrænsning. Det kan derfor tillige udledes, at anklagemyndigheden kan blive forpligtet af deres udtalelser samt uformelle samtaler med tiltaltes forsvarer, selvom der ikke foreligger en mere konkret skriftlig aftale om tilskæring af sagen. Med andre ord bekræfter

⁹⁶ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 171.

⁹⁷ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 418.

⁹⁸ U 2016.1236 H, s. 3.

⁹⁹ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 202.

¹⁰⁰ U 2016.1236 H, s. 3.

dommen tydeligt, at der ikke sættes videre grænser for, at anklagemyndigheden også kan indgå og blive bundet af mere *uformelle aftaler* med tiltaltes forsvarer om påtalebegrænsning. Det forekommer i relation hertil særligt relevant at fremhæve en udtalelse fra den ene af de tiltaltes forsvarsadvokater, hvoraf det fremgik, at han tidligere i løbet af årene havde indgået aftaler af samme karakter med anklagemyndigheden, og hvor de ikke før har: *“... løbet fra sit ord, idet forudsætningen for drøftelser af den pågældende karakter er fuldstændig gensidig tillid mellem anklager og forsvarer¹⁰¹”*. Selvom udtalelsen kommer fra den ene af de tiltaltes forsvarsadvokater, hvilken derfor har en særskilt interesse i sagens udfald, må udtalelsen, trods en lav retskildemæssig værdi, anses som værende af stor betydning i relation til at definere forekomsten af plea bargaining. Ligeledes understøtter udtalelsen formentlig den kendsgerning, at aftaler af denne eller lignende karakter må formodes at forekomme i praksis, omend dette foregår i det skjulte. At aftaler som disse formodes at forekomme i det skjulte bekræftes ligeledes af Jørn Vestergaard, idet han har udtalt, at: *“Drøftelserne om muligheden for at opnå en samforståelse vedrørende sagens afgrænsning og udfald foregår normalt ikke som en åbenlys forhandling, og der indgås ikke en egentlig aftale; men parterne indretter sig hver især efter de forventninger, man har til den anden parts påstande om skyld og straf¹⁰²”*.

Som der tidligere er redegjort for, træffes en beslutning om påtalebegrænsning af anklagemyndigheden som følge af anklagerprincippet samt, at politiet, der ikke har kompetence til at råde over tiltalen, bør afholde sig fra at afgive løfter herom. Som det imidlertid også er redegjort for i afsnit 3.1, træffes en beslutning om påtalebegrænsning på de interne linjer og udgør således administrativ praksis, hvorfor det er svært at få konkretiseret, hvad der ligger til grund for en beslutning herom. Dette er særlig vigtigt at holde sig for øje i relation til, hvad man konkret kan udlede af ovenstående dom, og den følgende gennemgang vil derfor nødvendigvis blive baseret på et mere spekulativt grundlag, da det med andre ord ikke er muligt, med sikkerhed, at udlede, hvad der i sagen ligger til grund for, at anklagemyndigheden indleder sig på aftalen. Det findes dog, trods denne usikkerhed, interessant at anvende U 2016.1236 H som perspektiv for de mulige situationer, der er gennemgået ovenfor. Dette særligt, da netop tilladeligheden af samt grænserne for plea bargaining, ifølge de praktiserende på området samt den juridiske litteratur, er forskellig afhængig af, hvilken situation der er tale om, hvilket der er redegjort for tidligere. Det er

¹⁰¹ U 2016.1236 H, s. 2.

¹⁰² Vestergaard, Jørn (2018), Straffeprocess - grundtræk af dansk strafferetspleje, s. 166.

derudover væsentligt at påpege, at selve spørgsmålet, som Højesteret skulle tage stilling til, alene var, om anklagemyndigheden var bundet af den oprindelige tilkendegivelse¹⁰³ og tager med andre ord ikke stilling til tilladeligheden af plea bargaining lignende aftaler generelt.

3.3.3.2 Situationsbestemt analyse på baggrund af retspraksis

I U 2016.1236 H må det være mest nærliggende at antage, at der reelt er tale om en situation, hvor der, for hver af de to tiltalte, er sket frafald af et bevisholdbart forhold. Det fremgår af dommen, at: *“Der er rejst tiltale i sagen mod de fængslede for overtrædelse af straffelovens § 191 ved i forskellige tidsrum ...¹⁰⁴”,* og at dette er sket: *“... delvist i forening og efter fælles forudgående aftale, forståelse og accept ...¹⁰⁵”*. Det må således formodes, at sagen navnlig angik to forskellige forhold samt, at begge forhold er begået af de tiltalte i forening. Netop da overtrædelserne (forhold 1 og 2) er sket delvist i forening, men at anklagemyndigheden indleder sig på en aftale, som indebærer, at T1 tilstår forhold 2 mod frafald af forhold 1 samtidig med at T2 tilstår forhold 1 mod frafald af forhold 2, må man med andre ord formode, at begge forhold reelt vil kunne bevises af anklagemyndigheden, og at det således potentielt ville være en mulighed at opnå dom for begge forhold mod både T1 og T2.

Såfremt man antager, at der er tale om et bevisholdbart forhold, må det store spørgsmål herefter være, om aftalen er foranlediget af procesøkonomiske grunde. Man kunne i denne sag forestille sig, at anklagemyndigheden, i første omgang, valgte at indgå aftalen om at skære sagen til med henvisning til de ressourcemæssige hensyn, der er ved at fremme sagen som en tilståelsessag frem for en domsmandssag. Hvis dette er tilfældet, vil Højesterets afgørelse, om at anerkende aftalen, være i overensstemmelse med opfattelsen inden for den juridiske litteratur såvel som Rigsadvokaten, selvom indgåelsen af en sådan aftale dog ifølge Rigsadvokaten kun bør ske helt undtagelsesvist. Det bør imidlertid bemærkes, at der formentlig må være en grænse for, hvornår anklagemyndigheden kan begrunde deres afgørelse på baggrund af procesøkonomiske grunde, hvilket muligvis også kan udledes af, at Rigsadvokaten mener, at disse aftaler kun bør ske helt undtagelsesvist. I denne sag ville de tiltaltes straf formentlig være blevet fastsat højere, såfremt henholdsvis T1 og T2 blev straffet for begge forhold, hvorfor det kan være tvivlsomt, hvorvidt en begrundelse om tilskæring af sagen, under henvisning til procesøkonomiske

¹⁰³ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), *Straffeprocessen*, s. 688.

¹⁰⁴ U 2016.1236 H, s. 4.

¹⁰⁵ U 2016.1236 H, s. 4.

grunde, er tilstrækkelig. Dette er dog svært at konkludere på, eftersom det alene er parterne i sagen, der kender anklagemyndighedens egentlige begrundelse herfor.

Såfremt man antager, at aftalen ikke er foranlediget af procesøkonomiske grunde, vil Højesterets afgørelse fortsat være i overensstemmelse med praktikernes opfattelse af retstilstanden men i modstrid med Rigsadvokatens opfattelse. Under alle omstændigheder tyder det dog på, at Højesteret kun anerkender en sådan aftale i de tilfælde, hvor sigtede har en berettiget forventning om aftalens gennemførelse.

Der er, jf. ovenstående, ikke noget der indikerer, at formålet med aftalen modsætningsvist skyldtes mangel på beviser, eller at forholdet i øvrigt bør anses som værende af underordnet betydning. Skulle det imidlertid forholde sig sådan, vil Højesterets afgørelse som udgangspunkt også være i overensstemmelse med opfattelsen af retstilstanden i disse situationer.

3.3.4 Konklusion

Til trods for at der ikke findes egentlig lovgivning om plea bargaining, kan det først og fremmest konstateres, at der ved påtalebegrænsning i relation til tilståelse af egne forhold må sondres mellem forskellige situationer. Dette er særligt vigtigt, da de retssikkerhedsmæssige betæneligheder samt etiske overvejelser der gør sig gældende differentierer ud fra disse konkrete omstændigheder. Det kan imidlertid, ud fra både opfattelsen i den juridiske litteratur og særligt praktikerne på området konstateres, at meget tyder på, at plea bargaining aftaler reelt forekommer i et ikke uvæsentligt omfang. Aftalerne ser dog sjældent dagens lys, da aftalerne indgås på de interne linjer og derfor reelt foregår i det skjulte. U 2016.1236 H er et særegent eksempel herpå, og dommen må formentlig tages til udtryk for Højesterets opfattelse af retstilstanden, herunder at en sigtet, der i god tro har indgået en plea bargaining aftale med anklagemyndigheden, og som derfor har en berettiget forventning om aftalens gennemførelse, også kan støtte ret herpå, til trods for at en sådan aftale kan være af uformel karakter. Der er endvidere ikke truffet afgørelse vedrørende dette spørgsmål efter 2016, hvorfor det må formodes at være den gældende retstilstand på området.

Det er endvidere tydeligt, at plea bargaining bærer præg af at være et særligt betænkeligt og holdningsbestemt område, og at der sjældent er enighed omkring tilladeligheden, hvilket nedenstående citat fra Ib Henricson, er et tydeligt eksempel på:

“Selv om aftalen kun har konsekvens for den sigtede/tiltalte selv, kunne der påstås, at fremgangsmåden er kritisabel og endda ulovlig, ud fra en holdning om, at politiet bør opklare kriminaliteten gennem traditionelt efterforskningsarbejde¹⁰⁶”.

3.4 Påtalebegrænsning i relation til tilståelse der omfatter medgerningsmænd

Det bør indledningsvist bemærkes, at omdrejningspunktet for den følgende behandling i høj grad vil være rettet mod hensynet til medgerningsmænd, herunder de betænkeligheder der potentielt er forbundet med plea bargaining, hvor en tilståelse omfatter disse. Det bør tillige bemærkes, at den følgende behandling, i modsætning til afsnit 3.3, ikke vil opbygges ved hjælp af samme struktur, hvilket skyldes, at det tilgængelige materiale på området ikke sondrer skarpt mellem de forskellige forhold. Det er således mere overordnede overvejelser, der danner genstand for behandlingen på området, herunder navnlig risikoen for urigtige forklaringer.

Foruden en tilståelse vedrørende egne forhold kan en tilståelse tillige angå strafbare forhold begået af tredjemand. En sådan tilståelse kan både angå medgerningsmænd, der således, på lige fod med sigtede, har taget del i samme forbrydelse men kan potentielt også angå tredjemand, som ingen reel tilknytning har til sigtedes egen straffesag¹⁰⁷. Denne sondring danner dog ikke genstand for særskilt behandling på området, og der vil som følge heraf udelukkende blive refereret til plea bargaining i relation til medgerningsmænd.

Tilståelsen vil typisk have form af at være en forklaring, og der vil, efter omstændighederne, ofte være tale om, at den sigtede vil skulle indlede sig på at vidne mod den pågældende i retten som led i en eventuel plea bargaining aftale. Foruden en forklaring kan det også komme på tale, at sigtede vil skulle tilvejebringe mere objektive beviser, hvilket eksempelvis vil kunne bestå af dokumenter, der giver oplysning om forbrydelsen¹⁰⁸. Det vil, i relation til tilståelse der omfatter medgerningsmænd, typisk være i bestemte former for sager, hvor plea bargaining kan komme på tale. Det vil ifølge Straffelovrådet være i sager, hvor der er tale om: *“... organiseret kriminalitet, f.eks. narkosager, hvor medlemmerne af organisationen søger at håndhæve deres magt ved vold med den følge, at de personer, der sidder inde med viden om organisationens*

¹⁰⁶ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 416.

¹⁰⁷ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 333.

¹⁰⁸ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 333.

kriminelle aktiviteter, ikke tør stå frem¹⁰⁹”. Som det fremgår af citatet, vil det ofte forholde sig sådan, at sigtede, der jo netop sidder inde med den konkrete viden om medgerningsmænd eller et underliggende kriminelt netværk, ikke tør stå frem af frygten for at komme til at stå på mål for en sådan handling efterfølgende. Med andre ord vil sigtede ofte løbe en ikke ubetydelig risiko for repressalier og social udstødelse ved at hjælpe politiet,¹¹⁰ og i forlængelse af ovenstående anfører Straffelovrådet også, at: *“Den, der overvejer at vidne, må således påregne hævnaktioner mv., hvilket nødvendigvis rejser spørgsmålet om, hvad den pågældende har ud af at tilstå¹¹¹”*.

Som følge af ovenstående forekommer det åbenlyst, at en sigtet, uden at opnå en fordel, nok sjældent vil være interesseret i at løbe denne risiko. Netop spørgsmålet om hvad sigtede potentielt kan få ud af sin tilståelse er med andre ord baggrunden for, hvorfor plea bargaining potentielt kan være et særdeles relevant og effektivt værktøj. Spørgsmålet er dog, om indgåelse af en aftale, hvorved sigtede opnår påtalebegrænsning som belønning, er et redskab som anklagemyndigheden kan gøre brug af, hvorfor det er nødvendigt at se nærmere på, hvilke betænkeligheder der kan være forbundet hermed.

3.4.1 Betænkeligheder på området

Det anføres af Jørn Vestergaard, at der er *“... betydelige betænkeligheder ved en ordning, der indebærer, at kriminelle kan opnå begunstigelser ved at angive andre og forsyne politi og anklagemyndighed med oplysninger om andres lovovertrædelser¹¹²”*. Som nævnt indledningsvist er det særligt risikoen for urigtige forklaringer, hvilke potentielt kan føre til urigtige domfældelser, der genstand for store overvejelser på området. Som følge heraf er der, ifølge Rigsadvokaten, således ej heller overladt megen tvivl til fortolkning. Det er således hans opfattelse, at: *“Tilbud om påtalebegrænsning som modydelse for forklaringer om medgerningsmænd bør ikke afgives, heller ikke i nogle af de ovenfor under A, 2a-d, omhandlende tilfælde. Her er risikoen for urigtige forklaringer nok for stor¹¹³”*. Det bør bemærkes, at Rigsadvokaten henviser til de allerede behandlede situationer omhandlende tilståelse af egne forhold, hvorfor det må antages, at samtlige situationer har været genstand for

¹⁰⁹ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 341.

¹¹⁰ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 308.

¹¹¹ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 341.

¹¹² Vestergaard, Jørn (2018), Straffeprocess - grundtræk af dansk strafferetspleje, s. 169.

¹¹³ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 12-13.

overvejelse, men at man i alle tilfælde anser påtalebegrænsning for udelukket. Som begrundelse henviser Rigsadvokaten til, at risikoen for urigtige forklaringer nok er for stor, og dette må formodes at være udtryk for, at der, ifølge Rigsadvokaten, med andre ord indtræder et særskilt hensyn til potentielle medgerningsmænd for at undgå urigtige domfældelser.

Samme hensyn er i overvejende grad fremhævet i den juridiske litteratur, hvor flere forfattere ligeledes forholder sig kritisk. Her er det også navnlig frygten for urigtige forklaringer, der udgør det overvejende argument, og til illustration heraf kan der blandt andet henvises til Hans-Gammeltoft Hansen, der anfører, at: *“I forhold til sigtede selv består der en vis risiko for, at han vælger at afgive en (eventuelt delvis) urigtig tilståelse i frygt for en videregående og ligeledes urigtig domfældelse. Mere nærliggende er imidlertid risikoen for, at »plea-bargaining« afføder forklaringer fra sigtedes side, hvorved medsigtede personer belastes i et overdrevent omfang ...¹¹⁴”*.

I relation til opfattelsen blandt praktikerne på området tilslutter repræsentationen af forsvarere sig også den gængse holdning om, at: *“Med sådanne aftaler etableres et klart motiv hos den tiltalte til at afgive en belastende forklaring om andre for selv at slippe så billigt som muligt. Derved øges risikoen for urigtige domfældelser. Betænelighederne opvejes ikke af, at der gives fuldstændig underretning om aftalen til retten og forsvarerne for de tiltalte¹¹⁵”*. Repræsentationen af anklagere tilkendegiver imidlertid ikke sin holdning til spørgsmålet.

3.4.1.1 Opportunitetsprincippet

Trods en bred enighed om det betænkelige ved at tillade sådanne aftaler, findes anklagemyndighedens opportunitetsprincip imidlertid særlig relevant at fremhæve i det følgende, hvilket skyldes, at princippet flere steder fremhæves som et argument for at tillade brugen af sådanne aftaler i visse tilfælde. Det anføres blandt andet, at: *“... der som nævnt gælder et opportunitetsprincip for anklagemyndigheden, og at denne derfor ud fra et samlet skøn bør kunne afgøre, om og i hvilket omfang der bør rejses tiltale¹¹⁶”*. Samme forfattere anfører dog i tillæg hertil, at dette dog ikke bør kunne begrunde: *“... at der som led i en aftale med en tiltalt gives løfte om ikke at retsforfølge for alvorligere former for kriminalitet¹¹⁷”*.

¹¹⁴ Hansen, Hans-Gammeltoft (1998), Strafferetspleje I, s. 203.

¹¹⁵ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 284.

¹¹⁶ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 309.

¹¹⁷ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 309.

Samme holdning synes også at afspejle sig i Jørn Vestergaards behandling af emnet, hvor det ligeledes påpeges, at: *“Opportunitetsprincippet kan under ingen omstændigheder begrunde, at der som led i en aftale med sigtet afgives et løfte om ikke at retsforfølge mere alvorlig kriminalitet. Det vil også være utilladeligt at give en person, der må antages at have gjort sig skyldig i grov narkotikakriminalitet, tilsagn om fuldstændig påtaleundladelse til gengæld for oplysninger om andre kriminelle, også selv om en sådan tilkendegivelse kan være afgørende med henblik på at afdække et stort og ellers uigennemtrængeligt sagskompleks¹¹⁸”*. Ud fra ovenstående må det således antages, at visse forfattere er af den opfattelse, at opportunitetsprincippet formentlig kan begrunde, at der kan indgås plea bargaining aftaler vedrørende tilståelse af medgerningsmænds strafbare forhold, dog ikke når der er tale om alvorligere kriminalitet.

John Peter Andersen forholder sig imidlertid mere kritisk hertil, men i lighed med ovenstående ser han ikke muligheden for plea bargaining udelukket, da han derimod argumenterer i retningen af nødretsgrundsætningen som begrundelse, der: *“... altid må medlæses som et forbehold, som kan aktualiseres i konkrete situationer af ekstrem beskaffenhed¹¹⁹”*.

Det må som følge af ovenstående, og navnlig ud fra disse forfatteres udtalelser formodes, at man inden for visse dele af den juridiske litteratur ikke synes at udelukke indgåelsen af plea bargaining aftaler såfremt, der ikke er tale om alvorlige former for kriminalitet. Dette selvom der overordnet er enighed omkring det betænkelige ved at tillade plea bargaining, hvilket navnlig skyldes risikoen for urigtige domfældelser.

3.4.2 Retspraksis på området

Spørgsmålet er herefter, og helt afgørende i forhold til at definere retstilstanden, om tilladeligheden af sådanne aftaler har været fremlagt for domstolene. Dette må overordnet set, i hvert fald hvad angår påtalebegrænsning i form af en reel tilskæring af sagen, formentlig besvares benægtende. Når udtrykket “formentlig” alligevel anvendes skyldes det, at der imidlertid er afsagt en dom i 1979, hvilken, som følge af sine omstændigheder, vurderes at være inden for samme grænseområde og derfor findes relevant at fremhæve. Dommen er

¹¹⁸ Vestergaard, Jørn (2018), Straffeprocess - grundtræk af dansk strafferetspleje, s. 169.

¹¹⁹ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

kommenteret af Elsebeth Rasmussen¹²⁰, der henviser til Ekstra Bladets artikel herom¹²¹. Det skal her bemærkes, at det ikke har været muligt at verificere indholdet af dommen, idet der er formentlig tale om en utrykt dom. På baggrund heraf er det også vigtigt at påpege, at der tages forbehold for den kildemæssige værdi, men samtidig skal det pointeres, at Elsebeth Rasmussen selv udtaler, at: *“Det fremgår af kilder, der er mere troværdige end avisartikler almindeligvis er, at der faktisk havde været afholdt et møde mellem tiltalte og repræsentanter fra anklagemyndigheden, hvor en aftale af den anførte art var indgået”*¹²². Dommen findes også relevant at fremhæve, eftersom den ses omtalt flere steder i den juridiske litteratur samt af Rigsadvokaten¹²³. Det bør herudover bemærkes, at der er tale om en byretsdom¹²⁴, hvorfor præjudikatsværdien er værd at holde sig for øje¹²⁵.

Ovenstående dom blev, som nævnt, omtalt i Ekstra Bladet under titlen: *“Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf”*¹²⁶, hvoraf det fremgår, at narkotikapolitiet: *“... med rygdækning hos statsadvokaten har handlet sig til rette med en af de 5 tiltalte i en stor hash og narkotikaaffære”*¹²⁷. Hvad aftalen helt konkret gik ud på fremgår ikke af artiklen, men Elsebeth Rasmussen har, i sin artikel fra 1983, gengivet aftalen. Heraf fremgår det, at statsadvokaten havde givet frie rammer til at indgå de nødvendige aftaler og afgive de nødvendige løfter. Anklagemyndigheden og sigtede indgik herefter en aftale om, at T afgav forklaring om sin egen og de fire øvrige tiltaltes deltagelse i narkotikakriminalitet¹²⁸ mod, at der blev rejst tiltale efter straffelovens § 191, stk. 1, 1. pkt til trods for, at der i en anden nogenlunde tilsvarende sag var sket domfældelse efter straffelovens § 191, stk. 1, 2. pkt. Betydningen af dette var, at der efter stk. 1, 1. pkt. blot var en strafferamme på 6 år mod en strafferamme på 10 år efter stk. 1, 2. pkt. Konsekvensen blev herudover, at der for de øvrige fire tiltalte også kun blev rejst

¹²⁰ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2. og UfR 1983B.311, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining- og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

¹²¹ Ekstra Bladet (1979), Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf.

¹²² U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

¹²³ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 9.

¹²⁴ Ekstra Bladet (1979), Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf og UfR 1983B.311, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining- og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

¹²⁵ Munk-Hansen, Carsten (2018), Retsvidenskabsteori, s. 324.

¹²⁶ Ekstra Bladet (1979), Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf.

¹²⁷ Ekstra Bladet (1979), Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf.

¹²⁸ UfR 1983B.311, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining- og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

tiltale efter straffelovens § 191, stk. 1, 1. pkt., selvom de ikke havde indgået en aftale med anklagemyndigheden¹²⁹.

Her er det vigtigt at påpege, at dommen omhandlede subsumption, altså hvorvidt gerningsindholdet skulle henføres under straffelovens § 191 stk. 1, 1. pkt. eller stk. 1, 2. pkt., og der var således ikke tale om en direkte tilskæring af sagen i form af påtalebegrænsning. Det vurderes dog, at forholdet er inden for samme grænseområde og derfor også kan være med til at belyse retstilstanden.

I relation til subsumption anfører Rigsadvokaten, at: *“... Et tilbud om subsumption af et forhold under en anden lovbestemmelse end den, hvor den retteligt hører under, f.eks. under straffelovens § 191, stk. 1, 1. pkt., hvor forholdet efter praksis er omfattet af § 191, stk. 1, 2. pkt., bør næppe afgives, muligvis bortset fra grænsetilfælde. Det gælder selvom det står klart, at straffen, der skal idømmes kan rummes indenfor den lavere strafferamme¹³⁰”*. Det er således Rigsadvokatens opfattelse, at aftaler mellem sigtede og anklagemyndigheden, som går ud på at henføre et forhold under en anden lovbestemmelse, ikke bør ske. Her bør det dog bemærkes, at Rigsadvokaten behandler subsumption i relation til egne forhold, men det må formodes, at samme opfattelse også gælder i relation til tilståelse, der omfatter medgerningsmænd, da han ligeledes anfører, at: *“Denne problemstilling synes typisk at opstå, når benægtende medgerningsmænds forsvarere lægger pres på tiltalte (og dennes forsvarer)¹³¹”*.

Ib Henricson er af samme opfattelse og anfører, at sådanne tilbud om subsumption synes at være udelukket. Dette begrundes i, at: *“Resultatet ville blive en sjakren med straffebestemmelserne, der hverken forekommer værdig, eller som synes at opfylde lighedsprincippet¹³²”*. Her skal det også bemærkes, at Ib Henricson ikke skelner mellem, hvorvidt der er tale om egne strafbare forhold eller medgerningsmænds strafbare forhold, hvorfor det må antages, at det er hans opfattelse, at det gælder for begge tilfælde.

Aftalen er på mange måder overraskende og strider på sin vis mod den gængse holdning på området. Elsebeth Rasmussen anfører, at afgørelsen må begrundes i, at: *“Dommeren i den*

¹²⁹ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

¹³⁰ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 11.

¹³¹ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 11.

¹³² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 428.

pågældende sag følte sig bundet af anklagemyndighedens påtalebegrænsning ...¹³³“, da: “Retten kan ikke på egen hånd henføre forholdet under en bestemmelse, der er undergivet nævningebehandling og kan heller ikke afvise at behandle sagen som tilståelsesag ...¹³⁴”. Det er dog vigtigt at bemærke, at afgørelsen er truffet i 1979 af byretten, hvorfor den retskildemæssige værdi af afgørelsen må antages at være lav. Hertil har Rigsadvokaten også efterfølgende udtalt, at et tilbud om subsumtion ikke bør forekomme, hvilket muligvis kunne være en af årsagerne til, at en lignende situation ikke har været forelagt for retten sidenhen. Det må således formentlig kunne konkluderes, at aftaler om subsumtion, mod oplysninger om medgerningsmænd, ikke bør finde sted, men samtidig må retstilstanden på området anses for værende usikker, eftersom spørgsmålet alene har været prøvet for byretten og formentlig ikke har været prøvet i nyere tid.

3.4.3 Konklusion

Det kan først og fremmest, af ovenstående, konstateres, at der ved påtalebegrænsning, i relation til tilståelse der omfatter medgerningsmænd, ses en betydeligt mere overordnet og ensartet opfattelse af retstilstanden sammenlignet med tilståelse vedrørende egne forhold. Der synes at være bred enighed om, at der eksisterer et særligt hensyn til medgerningsmænd, og at plea bargaining, som følge heraf, som udgangspunkt må anses som værende udelukket. Til trods herfor må det dog formodes, at man, inden for visse dele af den juridiske litteratur, alligevel ikke helt udelukker indgåelsen af plea bargaining aftaler, såfremt der ikke er tale om alvorlige former for kriminalitet. Der er ikke, i hvert fald hvad angår påtalebegrænsning i form af en reel tilskæring af sagen, truffet afgørelse vedrørende tilladeligheden i retspraksis. Det tætteste man kommer på en afklaring er formentlig den, af Elsebeth Rasmussen anførte, afgørelse fra 1979, hvor der imidlertid er tale om et grænsetilfælde. Henset til at der tillige er tale om en afgørelse af ældre dato med en lav præjudikatsværdi, vil det herefter ikke, med sikkerhed, forekomme korrekt at udlede, hvorvidt indgåelsen af plea bargaining aftaler er tilladeligt, hvorfor spørgsmålet må anses for uafklaret i praksis.

¹³³ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

¹³⁴ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

Kapitel 4

Ovenfor er det forsøgt afklaret, hvorvidt anklagemyndigheden har mulighed for at benytte sig af påtalebegrænsninger i forbindelse med en plea bargaining aftale, herunder grænserne herfor. Et andet forhold der ligeledes er relevant at undersøge er, hvorvidt domstolene, i forbindelse med strafudmålingen, legalt kan lægge vægt på sigtedes medvirken, ved henholdsvis at tilstå egne strafbare forhold eller forklare om tredjemand, som en formildende omstændighed. Herefter vil det blive undersøgt, hvorvidt anklagemyndigheden kan komme med tilkendegivelser over for en sigtet om at begrænse sin strafpåstand mod, at vedkommende forklarer om egne eller andres strafbare forhold samt, om der sættes nogle grænser herfor. Slutteligt har kapitlet til formål at undersøge betænelighederne ved anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess i forbindelse med strafnedsættelse.

4.1 Det lovmæssige grundlag for strafnedsættelse

Af særlig relevans for at klarlægge grænserne for strafnedsættelse, tjener det indledningsvist til den overordnede forståelse at fastlægge det lovmæssige grundlag for domstolenes mulighed for strafnedsættelse.

Af straffelovens § 82 fremgår det, at: *“Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed ...”*, hvorefter det er fastlagt hvilke hensyn, domstolene skal lægge vægt på ved strafudmålingen. Oplistningen bygger på retspraksis samt de hensyn, der før kom til udtryk i de nu ophævede bestemmelser §§ 84 og 85¹³⁵. Det fremgår af straffelovens § 82, nr. 9, at det ved straffastsættelsen skal indgå som en formildende omstændighed, hvis sigtede frivilligt har angivet sig selv samt aflagt fuldstændig tilståelse. Derudover fremgår det af straffelovens § 82, nr. 10, at det ligeledes skal indgå som en formildende omstændighed, hvis sigtede har givet oplysninger, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre. Det første forhold angår således sigtedes egne strafbare handlinger, hvor det andet forhold angår tredjemands strafbare handlinger, hvorfor der sondres mellem bestemmelserne i det nedenstående.

¹³⁵ Elholm, Thomas, m.fl. (2019), Kommenteret straffelov Almindelig del, s. 530.

4.1.1 Strafnedsættelse ved egne strafbare forhold

Som nævnt i afsnit 2.2 findes der ikke egentlige bestemmelser i dansk lovgivning, der regulerer plea bargaining. Rigsadvokaten har dog i forbindelse med sit notat udtalt, at: *“Den bestemmelse, der kommer nærmest, er straffelovens § 84, stk. 1, nr. 9...¹³⁶”*, og netop denne del af bestemmelsen synes også særligt omtalt inden for den juridiske litteratur¹³⁷.

Af straffelovens § 82, nr. 9, som er en videreførelse af den nu ophævede bestemmelse i § 84, stk. 1, nr. 9¹³⁸, fremgår: *“Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed ... at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse ...”*. Det skal således i almindelighed indgå som en formildende omstændighed, som domstolene legalt kan lægge vægt på, at sigtede frivilligt har angivet sig selv samt aflagt fuldstændig tilståelse¹³⁹. Såfremt denne situation ikke foreligger, er der ikke direkte hjemmel til strafnedsættelse. Bestemmelsen sigter alene på at kunne begunstige den sigtede, der af egen fri vilje og før den pågældende endnu vidste, at vedkommende var mistænkt, har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse. Det beror imidlertid på en konkret vurdering, om sigtede har angivet sig selv frivilligt og aflagt fuldstændig tilståelse samt, i hvilket omfang sigtedes tilståelse i sin egen sag skal have indvirkning på strafudmålingen¹⁴⁰, hvilket også er blevet behandlet i retspraksis.

I U 1986.284 H forelå en situation, hvor tiltalte blandt andet blev fundet skyldig i et narkotikaforhold, som alene var baseret på tiltaltes egen tilståelse, og der blev ved strafudmålingen henvist til straffelovens § 82, nr. 9, hvorefter straffen blev nedsat med et år. Det kan derved indledningsvist udledes, at det i praksis kan tillægges betydning ved udmåling af straf, hvis en sigtet afgiver tilståelse om egne forhold.

Carsten Egeberg Christensen mener dog, at rækkevidden af bestemmelsen kan give anledning til tvivl, herunder hvad der konkret skal forstås ved begrebet *frivilligt*. Han udtaler i forbindelse hermed: *“Kræves det, at man selv er mødt op hos politiet og lagt alle kortene på bordet, eller er det tilstrækkeligt, at sigtede, efter at være blevet pågrebet, fuldstændig frivilligt fortæller om*

¹³⁶ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 4.

¹³⁷ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 684 og U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, m.fl.

¹³⁸ Elholm, Thomas, m.fl. (2019), Kommenteret straffelov Almindelig del, s. 540.

¹³⁹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 684.

¹⁴⁰ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 371.

*forhold som politiet intet kundskab har om*¹⁴¹“. Det er Carstens Egeberg Christensens opfattelse, at retstilstanden, efter Højesterets citering af § 82, nr. 9 i U 1986.284 H, burde være afklaret, hvorefter begrebet *frivilligt* skal fortolkes i overensstemmelse med straffelovens § 22, uden hensyn til, om forklaringen kommer før eller efter pågribelsen¹⁴². Hermed forstås, at der f.eks. skal være tale om tilståelse på baggrund af moralske og etiske skrupler¹⁴³.

Modsætningsvist så man i Hillerøds Kriminalretsdom af 10. januar 1989¹⁴⁴, at en mand blev tiltalt for at have indført en ikke ubetydelig mængde hash, og under sagen påberåbte tiltaltes forsvarer sig straffelovens § 82, nr. 9 med henvisning til tiltaltes tilståelse. Retten afviste dog denne påstand med den begrundelse, at dette forhold ikke kunne medvirke, at § 82, nr. 9 fandt anvendelse. Retten tog imidlertid hensyn til de påberåbte omstændigheder, men dette skete ikke med hjemmel i § 82, nr. 9. Det kan ikke læses ud af dommen, hvorfor retten i forbindelse med § 82, nr. 9 kom frem til det modsatte af, hvad Højesteret kom frem til i U 1986.284 H. Dog anføres det af Carsten Egeberg Christensen, at: “... *måske har retten ment, at forklaringen om de mange yderligere forhold ikke var frivillig, da tiltalte var § 89 mand og derfor var motiveret til at forklare af en frygt for, at politiet alligevel på et tidspunkt opdagede det hele og så kunne man ligesågodt nu få gjort rent bord ...*¹⁴⁵”.

Det kan således ud fra ovenstående konkluderes, at § 82, nr. 9 skal anvendes i de tilfælde, hvor der foreligger en frivillig og fuldstændig tilståelse. Spørgsmålet er imidlertid, hvornår en tilståelse anses for værende *frivillig*, hvilket dog ikke er endeligt afklaret og må, jf. retspraksis, afhænge af en konkret vurdering. Dette hænger ligeledes sammen med, at forholdene i en sag kan være af sådan en karakter, at der ikke findes grundlag for at anvende bestemmelsen, selvom sigtede har meldt sig selv¹⁴⁶. Det er dog særdeles relevant, eftersom det må antages, at domstolene alene ligger vægt på § 82, nr. 9, såfremt sigtede på eget initiativ aflægger fuldstændig tilståelse.

¹⁴¹ U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁴² U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁴³ Elholm, Thomas, m.fl. (2019), Kommenteret straffelov Almindelig del, s. 262.

¹⁴⁴ Dommen er omtalt i U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁴⁵ U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁴⁶ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 371.

4.1.1.1 Straffelovens § 82, nr. 9 i forhold til plea bargaining

Som redegjort for i afsnit 2.1 forstås plea bargaining begrebsmæssigt som en forhandling mellem anklagemyndigheden og sigtede. Såfremt tilståelsen foreligger før, vedkommende er blevet bekendt med, at man er mistænkt, er det således svært at forestille sig, at der kunne foreligge en plea bargaining aftale, eftersom der ikke er noget at forhandle med. Spørgsmålet er herefter, om man kan anse en tilståelse efter pågribelsen, som led i en plea bargaining aftale, for værende frivillig. Dette er ikke fastslået i retspraksis, hvorfor retstilstanden herfor er usikker. Med henvisning til Hillerøds Kriminalretsdom af 10. januar 1989, kan man argumentere for, at en sådan tilståelse ikke er frivillig, eftersom vedkommende allerede er mistænkt og derfor ligeså godt kan opnå en fordel ved sin tilståelse. Det må derfor antages for tvivlsomt, hvorvidt § 82, nr. 9 kan finde anvendelse, hvis der foreligger en plea bargaining aftale i snæver forstand. Det må dog kunne konkluderes, at bestemmelsen tænkes mere anvendelig i bredere forstand, hvor der ikke foreligger en aftale med anklagemyndigheden, men hvor sigtede alligevel tilstår i håb om at opnå en mildere eller mere fordelagtigt straf¹⁴⁷.

Det må dog bemærkes, at Rigsadvokaten udtaler, at bestemmelsen er det nærmeste, man kommer på plea bargaining men behandler ikke yderligere, hvorfor netop denne bestemmelse er relevant og påpeger desuden, at: *“Forarbejderne til denne bestemmelse og til den tilsvarende bestemmelse i § 60 i straffeloven fra 1866, indeholder ikke nærmere bidrag til fortolkningen af bestemmelsen¹⁴⁸”*. Rigsadvokaten bidrager således ikke med nogen form for fortolkningsbidrag i relation til, hvorvidt bestemmelsen kan anvendes på situationer, hvor tilståelsen foreligger efter pågribelsen, herunder også på plea bargaining aftaler. Herudover er det, som tidligere anført, vigtigt at understrege, at Rigsadvokatens notat er fra 1994, og at der sidenhen er indført en ny bestemmelse i straffeloven, som behandles i nedenstående kapitel.

4.1.2 Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd eller tredjemand

I forlængelse af strafnedsættelse på baggrund af egne strafbare forhold er det herefter indledningsvist nødvendigt at undersøge, hvorvidt domstolene ved strafudmålingen skal tage hensyn til, at sigtede har afgivet oplysninger om tredjemands strafbare handlinger, herunder det lovmæssige grundlag for strafnedsættelse.

¹⁴⁷ Se afsnit 2.1 om begrebet plea bargaining i bredere forstand.

¹⁴⁸ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 4.

Af straffelovens § 82, nr. 10 fremgår: *“Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed ... at gerningsmanden har givet oplysninger, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre ...”*. Bestemmelsen blev indsat i straffeloven i 2004 som følge af flere domstolsafgørelser i tiden fra 1978 og frem til bestemmelsens indførelse¹⁴⁹, hvilket vil blive behandlet i det følgende.

4.1.2.1 Indførelse af straffelovens § 82, nr. 10 på baggrund af retspraksis

I U 1978.155 H forelå en situation, hvor en person var tiltalt for at have medvirket til indsmugling af narkotika. Byretten idømte tiltalte 6 års fængsel, hvor strafudmålingen blev begrundet med, at: *“På den anden side har retten ved strafudmålingen lagt betydelig vægt på, at tiltalte ikke blot har aflagt fuldstændig tilståelse om sine egne forhold, men også har givet politiet værdifulde oplysninger om sine medarbejdere og kontakter, hvilke oplysninger har sat politiet i stand til at optrælle et omfattende fordelingsnet for narkotika¹⁵⁰”*. Landsretten valgte dog, på baggrund af tiltaltes meget professionelle virksomhed, den ledende stilling, tiltalte måtte antages at have haft, samt mængden af narkotika, at hæve straffen til 8 års fængsel. Dette er særlig interessant, da det således må antages, at landsretten ikke, på samme vis som byretten, har lagt vægt på, at sigtede har givet oplysninger om tredjemand. Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse dog med en dissentierende dommer, som tiltrådte, at landsrettens strafudmåling isoleret set, i en sag som nærværende, var passende, men på baggrund af tiltaltes bistand ville stadfæste byrettens dom, herunder nedsætte straffen til 6 års fængsel¹⁵¹. Den dissentierende dommer udtalte på baggrund heraf, at: *“... i sager om denne alvorlige kriminalitet, hvorefter efterforskningen kan være meget vanskelig...¹⁵²”*, er det af stor betydning, at: *“... en gerningsmand som i nærværende sag bistår politiet med sagens opklaring¹⁵³”*.

I forbindelse med ovenstående dom fra 1978 udtalte Rigsadvokaten i sit notat fra 1994, i relation til strafudmåling, at: *“På grund af denne doms alder kunne der være grund til ved lejlighed at forelægge dette strafudmålingselement for Højesteret på ny¹⁵⁴”*. Rigsadvokaten giver med denne udtalelse udtryk for, at retstilstanden ikke, på daværende tidspunkt, var

¹⁴⁹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), *Straffeprocessen*, s. 684.

¹⁵⁰ U 1978.155 H, s. 1.

¹⁵¹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), *Straffeprocessen*, s. 684.

¹⁵² U 1978.155 H, s. 2.

¹⁵³ U 1978.155 H, s. 2.

¹⁵⁴ Rigsadvokaten (1994), *Notat om adgangen til “plea-bargaining”*, s. 12.

endeligt fastlagt, idet der, efter hans opfattelse, var behov for at prøve spørgsmålet vedrørende strafudmåling på ny. Det er således særligt relevant at undersøge, hvorvidt domstolene, efter Rigsadvokatens notat, begyndte at inddrage de hensyn, som den dissenterende dommer fra afgørelsen i 1978 lagde vægt på i forbindelse med udmåling af straf.

Netop spørgsmålet om strafudmåling, som Rigsadvokaten hentyder til, blev efterfølgende behandlet i U 1998.1317 H, hvor en person blev tiltalt for at have indført narkotika fra Sverige til Frederikshavn, hvorefter landsretten fastsatte straffen til at være 6 års fængsel. Afgørelsen blev anket af tiltalte med påstand om formildelse og til støtte herfor, blev det gjort gældende, at: “ ... der ikke ved straffastsættelsen er taget hensyn til, at tiltalte i betydelig grad har hjulpet politiet med sagens opklaring ...¹⁵⁵”. Højesterets flertal konstaterede herefter, at tiltalte havde samarbejdet med politiet under efterforskningen, hvorfor straffen blev nedsat fra 6 til 5 års fængsel. Højesteret udtalte i denne forbindelse, at: “Det er efter vores opfattelse af væsentlig betydning for efterforskningen af ... sager, hvor efterforskningen erfaringsmæssigt er særlig vanskelig og problemfyldt, at der er mulighed for at motivere en sigtet til at medvirke til sagens oplysning. En sådan motivation kan være udsigten for den sigtede til, at hans egen straf reduceres¹⁵⁶”.

Yderst bemærkelsesværdigt er det, at Højesteret i U 1998.1317 H benytter sig af samme argumenter og hensyn for strafnedsættelse, som den dissenterende dommer lagde vægt på i U 1978.155 H, hvorfor retstilstanden på området herefter ses ændret. Højesterets flertal udtalte: “Vi finder ... at der ved strafudmålingen bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at sigtede har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand under efterforskningen, uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning¹⁵⁷”. Det tyder således på, at domstolene er opmærksomme på muligheden for, at der kan forekomme falske vidneudsagn på grund af udsigten for tiltalte til at opnå en belønning, men at det ikke har haft betydning overfor ønsket om at opklare sager¹⁵⁸.

¹⁵⁵ U 1998.1317 H, s. 3.

¹⁵⁶ U 1998.1317 H, s. 3.

¹⁵⁷ U 1998.1317 H, s. 3.

¹⁵⁸ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 419.

Lars Bo Langsted har herefter udtalt, at: *“Her i Danmark betød en Højesteretsafgørelse i 1998 et gennembrud for den tanke, at angivelse af medgerningsmænd kunne med føre strafnedsættelse¹⁵⁹”*. Ligeledes udtalte han, at der er mange modeller for ovenstående belønningssystemer, hvis en sigtet angiver andre, hvorefter han henviser til plea bargaining reglerne i USA samt de tyske kronvidneregler som nævnt i afsnit 2.1. Dette må formodes at være et udtryk for, at Lars Bo Langsted sætter domstolenes anvendelse af strafnedsættelse i sammenhæng med plea bargaining.

Det kan udledes, at da Højesteret i 1978 afviste at give rabat i en lignende situation som i 1998, må dommen fra 1978 formentlig have mistet sin principielle betydning, hvilket også understøttes af, at dommen fra 1978 var direkte omtalt i dommen fra 1998¹⁶⁰. Særligt interessant er det imidlertid, at man i retspraksis, allerede i årene efter dommen fra 1978, begyndte at se en tendens hen imod, at domstolene valgte at nedsætte strafferammen på baggrund af sigtedes medvirken til at opklare sagen, hvilket således var inden, at Højesteret i 1998 endeligt statuerede denne mulighed. Dette understøttes også af, at Carsten Egeberg Christensen i 1993 udtalte, at: *“Ved gennemgang af en række nyere utrykte domme fra by- og landsretten, påvises, at domstolene i disse situationer er villige til at udmåle straffene væsentlig mildere. »Rabat« på et år eller mere er ikke usædvanligt¹⁶¹”*. Meget tyder således på, at man allerede i årene efter 1978 nåede frem til erkendelsen af, at det reelt var den dissenterende dommers opfattelse, der burde være retningsgivende.

4.1.2.2 Lovændringen i 2004

Det kan udledes af ovenstående, at retspraksis, før indførelsen af straffelovens § 82, nr. 10, var præget af et udmålingsspørgsmål i de sager, hvor tiltalte havde medvirket til opklaring af sagen eller afgivet oplysninger om strafbare handlinger begået af andre. I 2004 fulgte lovgiver den retspraksis, der var opstået i årene op til, og § 82, nr. 10 blev derfor indsat ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 som opsamling på dommene¹⁶². Bestemmelsen bygger på Straffelovrådets betænkning 1424/2002, hvor lempelsesreglen blev drøftet i lyset af ovenfor nævnte afgørelse U 1998.1317 H¹⁶³.

¹⁵⁹ Langsted, Lars Bo (2003), Belønning til sladrehanke.

¹⁶⁰ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 418-419, fodnote 96.

¹⁶¹ U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁶² Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 684.

¹⁶³ Elholm, Thomas, m.fl. (2019), Kommenteret straffelov Almindelig del, s. 540.

Straffelovrådet afgav i 2002, efter anmodning fra Justitsministeriet, en betænkning vedrørende straffastsættelse og strafferammer¹⁶⁴, hvoraf det fremgår, at det forekommer i dansk praksis, at en sigtet under behandlingen af sin straffesag tilvejebringer materiale, som kan afdække et strafbart forhold, der er begået af en tredjemand¹⁶⁵. Straffelovrådet lagde vægt på, at de situationer, hvor sigtede forklarer om tredjemand, ikke indgik i opregningen af nedsættelsesgrundene i § 82, og de udtalte i denne forbindelse, at der her: “... bør være mulighed for at udmåle straffen under den foreskrevne strafferamme ...¹⁶⁶”. Straffelovens § 82, nr. 10 blev på baggrund af disse udtalelser udformet og indført i overensstemmelse med Straffelovrådets forslag¹⁶⁷. Det fremgår af lovforslaget, at: “Med denne bestemmelse lovfæstes den retstilstand, som har udviklet sig på baggrund af Højesterets dom offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, side 1317¹⁶⁸”, og i bestemmelsen fremgår, at det angives som en formildende omstændighed, at sigtede har afgivet oplysninger, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger, som er begået af tredjemand¹⁶⁹. Justitsministeriet var enig med Straffelovrådet i, at der burde åbnes en mulighed for at nedsætte straffen, såfremt sigtede har afgivet disse oplysninger¹⁷⁰.

Gorm Toftegaard Nielsen mener imidlertid ikke blot, at rådets forslag: “... er en kodificering af gældende ret. Der er tale om en betydelig udvidelse¹⁷¹” samt, at der, i forbindelse med strafudmålingen, således vil: “... blive betydeligt større spillerum end i dag for at belønne gerningsmænd for at give oplysninger om andre gerningsmænd også vedrørende helt andre forbrydelser end den aktuelle¹⁷²”. Hertil påpeger han også, at: “Det er tydeligt, at rådet i sin redegørelse for disse plea bargaining problemer ikke skelner skarpt mellem at angive medgerningsmænd og at give oplysninger om andre forbrydelser, som sigtede ikke har del i¹⁷³”. Justitsministeriet fastslår imidlertid, at § 82, nr. 10 ikke er begrænset til alene at gælde

¹⁶⁴ Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 387.

¹⁶⁵ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 338.

¹⁶⁶ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 373.

¹⁶⁷ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3297 (2003).

¹⁶⁸ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3325 (2003).

¹⁶⁹ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3325 (2003).

¹⁷⁰ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3297 (2003).

¹⁷¹ Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 399.

¹⁷² Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 400.

¹⁷³ Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 399.

de sager, som sigtede selv har været involveret i samt, at bestemmelsen må, på baggrund af ordlyden, anses at få størst praktisk betydning i sager om grovere kriminalitet, herunder blandt andet større narkotikasager eller sager, hvor: “... efterforskningen erfaringsmæssigt er særlig vanskelig eller problemfyldt¹⁷⁴”. De strafbare handlinger behøver således ikke at have forbindelse til tiltaltes egen sag¹⁷⁵.

Hertil fortolker Lars Bo Langsted rækkevidden af bestemmelsen til det, der må formodes at være en plea bargaining situation, hvor: “... den sigtede voldsmand angiver det sorte arbejde, som hans værste fjende bedriver, får han ikke alene fornøjelsen af at se “fjenden” blive straffet, han får til overflod (mulighed for) rabat på straffen i sin egen voldssag, som er helt uden sammenhæng med det sorte arbejde¹⁷⁶”. Denne udtalelse kom på baggrund af lovforslaget, der efterfølgende blev vedtaget i sin fulde ordlyd¹⁷⁷. I dette tilfælde vil der ikke, efter Lars Bo Langsteds opfattelse, for henholdsvis anklagemyndigheden og domstolene være mulighed for at afvise lempelse af straffen, selvom der er tale om to forskellige sager¹⁷⁸. Dette understøtter Ib Henricson ved sin udtalelse om, at: “Bestemmelsen går således langt videre end praksis hidtil. Bestemmelsen vil motivere indsamling af viden om andres strafbare forhold til brug den dag, man selv går i garnet¹⁷⁹”.

Det er ydermere særligt bemærkelsesværdigt, i forhold til den tidligere retsopfattelse, at strafnedsættelse efter § 82, nr. 10 er uafhængig af, om tiltalte selv erklærer sig skyldig samt, at de strafbare handlinger, der afgives oplysninger om, ikke nødvendigvis skal være mere alvorlig end det, man selv er sigtet for¹⁸⁰. Dette står således i modsætning til kravet i kronvidnereglerne, som er omtalt i afsnit 2.1. Det nævnes imidlertid i bemærkningerne til lovforslaget, at nedsættelse af straffen særligt bør ske, når tiltaltes handlinger anses for at være af forholdsvis underordnet betydning¹⁸¹. Lars Bo Langsted fastslår, at retstilstanden efter indførelse af § 82, nr. 10 er kritisabel, idet han mener, at bestemmelsen udgør en generel mulighed for

¹⁷⁴ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3325.

¹⁷⁵ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 427.

¹⁷⁶ Langsted, Lars Bo (2003), Belønning til sladrehanke.

¹⁷⁷ Lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven

¹⁷⁸ Langsted, Lars Bo (2003), Belønning til sladrehanke.

¹⁷⁹ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 427.

¹⁸⁰ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 427.

¹⁸¹ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3296.

strafnedsættelse, herunder også i mindre sager, samt, at bestemmelsen ikke samtidig forudsætter, at gerningsmanden aflægger fuldstændig tilståelse¹⁸².

4.1.2.3 Anvendelse af § 82, nr. 10 i praksis

Bestemmelsen har således, ved indsættelsen i straffeloven, givet anledning til fortolkningstvivel, hvorfor det er nærliggende at undersøge rækkevidden af bestemmelsens anvendelsesområde i retspraksis.

Af U 2009.941 H, som behandles dybdegående i afsnit 6.1.2, fremgår det, at de tilståelsesaftaler (plea bargaining aftaler) der blev indgået med den amerikanske anklagemyndighed, og som var lovlige i amerikansk ret, ikke lovligt kunne indgås af den danske anklagemyndighed¹⁸³. Aftalerne stred imidlertid ikke imod danske retsprincipper, idet ordninger, som i et vist omfang har enslydende formål og karakter som de amerikanske aftaler, også kendes i dansk ret, jf. straffelovens § 82, nr. 10¹⁸⁴. Det kan således udledes, at Højesteret i dommen sætter § 82, nr. 10 vedrørende strafnedsættelse ved tiltaltes oplysninger om tredjemand i relation til de amerikanske plea bargaining aftaler.

I U 2011.2203 H blev bestemmelsen atter anvendt. Her stod en tiltalt til en livstidsstraf eller i hvert fald en fængselsstraf på 16 år efter flere drabsforsøg i forbindelse med en bandekonflikt. Højesteret lagde imidlertid vægt på, at tiltalte i flere forhold havde angivet sig selv og tilstået forhold, som politiet ikke var bekendte med samt, at han havde givet afgørende oplysninger om tredjemand. I denne forbindelse udtalte retten, at det også: “... *tillægges betydning, at T som følge af sine forklaringer om alvorlige strafbare forhold begået af andre med tilknytning til Hells Angels og AK 81 måtte antages at være udsat for en betydelig risiko for alvorlige repressalier, og at foranstaltninger til imødegåelse af denne risiko måtte antages at ville påvirke hans tilstedeværelse i mange år fremover*¹⁸⁵.” Med henvisning til Straffelovrådet gav Højesteret på sin vis udtryk for, at det er naturligt og forståeligt, at den sigtede rejser et spørgsmål om, hvad vedkommende får igen for at tilstå og/eller komme med oplysninger om andres strafbare forhold¹⁸⁶. Med henvisning til førnævnte dom U 1998.1317 H samt § 82, nr. 9

¹⁸² Langsted, Lars Bo (2003), Belønning til sladrehanke.

¹⁸³ U 2009.941 H, s. 8.

¹⁸⁴ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 690.

¹⁸⁵ U 2011.2203 H, s. 1.

¹⁸⁶ U 2011.2203 H, s. 4.

og 10 blev straffen, efter inddragelse af formildende omstændigheder, fastsat til 12 års fængsel af byretten, hvilket landsretten og Højesteret stadfæstede, idet de ikke fandt grundlag for at reducere straffen yderligere. Højesteret anførte i afgørelsen, at det efter Straffelovrådets opfattelse må bero på en konkret vurdering af omstændighederne i den konkrete sag, hvorvidt der er grundlag for at reducere straffen samt, hvor meget straffen i så fald skal reduceres med. Ligeledes fastslår de, at: “... domstolene er vant til at foretage troværdighedsbedømmelser ... hvorfor den generelle risiko for fremkomst af falske oplysninger om andre ikke i sig selv kan bære et forbud mod at benytte strafnedsættelse i forhold til en person, som ved den konkrete bedømmelse fremtræder troværdig¹⁸⁷”.

Det kan således udledes, at afgørelserne, årene efter indførslen af § 82, nr. 10, henviser til henholdsvis dommen fra 1998 samt Straffelovrådets betænkning om bestemmelsen. De udmålingsspørgsmål der forelå op til bestemmelsens indførsel må herefter formentlig være blevet besvaret, idet Højesteret, efter 2004 vedrørende samme spørgsmål, fastslår, at strafnedsættelse på baggrund af tiltaltes oplysninger om tredjemand er en mulighed, som nu er lovfæstet i straffeloven. Højesteret fastslår i ovenstående dom fra 2011, at det er en konkret vurdering, hvorvidt straffen skal nedsættes, og at vurderingen beror på de konkrete omstændigheder i sagen. Her er det værd at bemærke, at Ib Henricson udtaler, at: “ ... straffen udmåles mildere under hensyn til, at domfældte har bidraget til sagens opklaring. »Rabat« på 1-1½ års fængsel i narkosager er ikke usædvanligt¹⁸⁸”.

4.1.3 Konklusion

I forbindelse med lovgrundlaget for strafnedsættelse, som behandlet ovenfor, kan det indledningsvist fastslås, at domstolene legalt kan nedsætte straffen efter straffelovens § 82, nr. 9, såfremt sigtede frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse. Hvorvidt der er tale om en frivillig tilståelse beror på en konkret vurdering af sagen.

I 2004 blev straffelovens § 82, nr. 10 indført på baggrund af U 1998.1317 H. Herefter så man en udvidet adgang til, at domstolene legalt kan nedsætte straffen i de tilfælde, hvor sigtede har afgivet oplysninger om tredjemand, der har medvirket til at opklare strafbare forhold. Denne lovændring, der medførte en udvidelse på området, kan således formentlig anses for at udgøre

¹⁸⁷ U 2011.2203 H, s. 3.

¹⁸⁸ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 416.

en udvikling i retstilstanden for strafnedsættelse. Det kan dog udledes, at det beror på en konkret vurdering i hvilket omfang, der skal ske nedsættelse af straffen, men det forekommer ikke usædvanligt i praksis vedrørende grovere sager om narkokriminalitet, at straffen bliver nedsat med 1-1½ års fængsel. Det tyder på, at domstolene er opmærksomme på muligheden for, at der kan forekomme falske vidneudsagn på baggrund af udsigten til at opnå en belønning ved strafnedsættelse, men at det ikke har haft den store betydning overfor ønsket om at opklare sager.

Det fremgår af Rigsadvokatens notat, efter Højesteret afviste at nedsætte straffen i dommen fra 1978, at der var behov for at prøve strafudmålingselementet for Højesteret på ny, hvilket er et udtryk for, at retstilstanden på daværende tidspunkt var usikker. Herefter blev § 82, nr. 10 indført på baggrund af den retstilstand, der var blevet udviklet gennem retspraksis, og retstilstanden på området for strafnedsættelse må herefter formentlig være fastlagt.

Straffelovens § 82, nr. 9 var således den bestemmelse, der, efter Rigsadvokatens opfattelse, kom nærmest reguleringen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Det er imidlertid tvivlsomt, hvorvidt bestemmelsen kan finde anvendelse på plea bargaining aftaler i snæver forstand, idet der foreligger et krav om frivillighed, hvorfor anklagemyndigheden formentlig ikke har noget at forhandle med. Der er, efter indførelsen af § 82, nr. 10, sket en udvidelse på området for strafnedsættelse, hvorfor man kunne forestille sig, at der ligeledes er sket en udvidelse af muligheden for plea bargaining. Dette kan muligvis understøttes af, at § 82, nr. 10 bliver sammenlignet med de amerikanske plea bargaining aftaler i U 2009.941 H, hvorfor det må formodes, at § 82, nr. 10 kommer lige så tæt på at regulere plea bargaining i dansk straffeprocess som § 82, nr. 9.

4.2 Anklagemyndighedens tilkendegivelser om strafnedsættelse

Ovenfor er det lovmæssige grundlag for domstolenes mulighed for strafnedsættelse således fastlagt, hvorfor det herefter er relevant at undersøge grænserne for anklagemyndighedens mulighed for at komme med tilkendegivelser herom i forbindelse med en plea bargaining aftale.

DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe har udtalt, at aftaler der går ud på, at tiltalte forklarer om andres medvirken til forbrydelsen, mod at anklagemyndigheden begrænser sin strafpåstand

forekommer i dansk praksis¹⁸⁹. I medfør heraf er det således relevant at undersøge, hvorvidt anklagemyndigheden kan komme med tilkendegivelser om strafnedsættelse over for en sigtet samt, hvorvidt der sættes grænser herfor. Gorm Toftegaard Nielsen har udtalt, at: *“Hele debatten herhjemme har drejet som om en rabat for at angive medgerningsmænd.”*¹⁹⁰, og da der i den juridiske litteratur ikke bliver lagt stor fokus på tilkendegivelser mod tilståelse af egne strafbare forhold, vil der være størst fokus på tilkendegivelser mod oplysninger om tredjemands strafbare forhold.

Domstolene er de eneste, der har kompetence til at vurdere, om straffen skal nedsættes i en konkret sag¹⁹¹. Dette er også fremhævet i Rigsadvokatens notat, hvor: *“... strafudmålingen helt og holdent henhører under rettens kompetence ...”*¹⁹², hvilket hænger sammen med domstolenes uafhængighed i straffesager, som ligeledes er en garanti mod magtmisbrug fra anklagemyndigheden over for en tiltalt¹⁹³.

Anklagemyndigheden er imidlertid ikke helt uden betydning i forbindelse med strafnedsættelse, idet det kunne tænkes, at oplysninger om, at en sigtet har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand eller været med til at fremme sagen under efterforskningen, fremhæves af anklagemyndigheden over for domstolene¹⁹⁴. Carsten Egeberg Christensen har udtalt, at: *“Der er imidlertid intet til hinder for, at man som anklager over for den sigtede og dennes forsvarer ... kan tilkendegive, at såfremt den sigtede ... vil lægge »kortene på bordet«, vil anklagemyndigheden under domsforhandlingen overfor retten fremhæve, hvilke konsekvenser det har haft for den videre efterforskning”*¹⁹⁵. Derudover fremhæver han, at der heller ikke er noget til hinder for, at anklagemyndigheden henstiller over for retten, at der skal idømmes en mildere straf¹⁹⁶. Dette synspunkt bliver også understøttet i U 1998.1317 H, som er behandlet i afsnit 4.1.2.1, hvor Højesteret tilkendegav, at der ved strafudmålingen: *“ ... bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at tiltalte har ydet politiet og*

¹⁸⁹ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

¹⁹⁰ Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 399.

¹⁹¹ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 685.

¹⁹² Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 6.

¹⁹³ Christensen, Jens Peter, m.fl. (2020), Dansk Statsret, s. 123.

¹⁹⁴ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 685.

¹⁹⁵ U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

¹⁹⁶ U.1993B.44, Christensen, Carsten Egeberg, Tilståelsens betydning for strafudmålingen, s. 1.

anklagemyndigheden bistand under efterforskningen ...¹⁹⁷”. Hertil påpeger Ib Henricson også, at aftaler der går ud på at procedere på en mildere straf længe har været accepteret i praksis samt, at dette blev blåstemplet i U 1998.1317 H.

Det må af ovenstående kunne udledes, at det herved må være tilladt at afgive tilbud, som led i en plea bargaining aftale, om at procedere på en mildere straf i kraft af reglerne i straffelovens § 82, nr. 9 og 10¹⁹⁸. Her må det imidlertid bemærkes, at domstolene ikke er bundet af anklagemyndighedens strafpåstand, men de er, i praksis, tilbageholdende med at fastsætte straffen højere, end hvad anklagemyndigheden lægger op til¹⁹⁹.

Anklagemyndigheden kan dog ikke egenhændigt love den sigtede strafnedsættelse, hvis vedkommende tilstår eller bistår med opklaringen af andre sager, f.eks. på baggrund af en plea bargaining aftale, heller ikke med henvisning til straffelovens § 82, nr. 10²⁰⁰. Det vil desuden ej heller være i overensstemmelse med dansk retstradition, såfremt man på forhånd kunne indhente tilsagn fra retten om, at de ikke vil idømme mere end en, mellem parterne, aftalt straf²⁰¹. I den forbindelse har Elsebeth Rasmussen udtalt, at: *“Vedrørende strafudmålingen hverken bør eller kan der handles med en sigtet for at opnå tilståelse og oplysninger vedrørende medsigtede²⁰²”*, hvilket Rigsadvokaten da også gør opmærksom på i sit notat²⁰³. Ligeledes har Rigsadvokaten i anklagemyndighedens årsberetning anført, at politiet gør sig klogt i ikke at udtale sig om en eventuel strafudmåling²⁰⁴. Dette understøttes også af Elsebeth Rasmussens udtalelse: *“Det må derfor bero på en misforståelse - forhåbentlig fra pressens side - når man i Politikken for den 30/8 1979 kunne læse, at en sagsbehandler fra narkotikapolitiet blev refereret for udtalelsen om »at løfter om mildere straffe ofte er det eneste, som kan få hash- og narkotikasmuglere til at give politiet oplysninger«²⁰⁵”*. Hertil påpegede hun også, at denne oplysning blev dementeret af en politifuldmægtig den følgende dag i avisen med: “...

¹⁹⁷ U 1998.1317 H, s. 1.

¹⁹⁸ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 418 og 427.

¹⁹⁹ Rørdam, Thomas (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 290.

²⁰⁰ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 685.

²⁰¹ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

²⁰² U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 2.

²⁰³ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 6.

²⁰⁴ Rigsadvokaten (1983), Anklagemyndighedens årsberetning, s. 108.

²⁰⁵ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

Ikke sådan at forstå, at politiet under afhøringerne af den sigtede lokker med løfter om mildere straf. Det kommer først frem ved domsafsigelsen ...²⁰⁶”.

4.2.1 Grænserne for anklagemyndighedens brug af tilkendegivelser

Det er ovenfor fastslået, at strafudmålingen henhører under rettens kompetence, hvorfor anklagemyndigheden ikke kan afgive et løfte til sigtede om, at vedkommende får nedsat sin straf, såfremt der afgives oplysninger om tredjemand, heller ikke med henvisning til straffelovens § 82, nr. 10. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at anklagemyndigheden tilkendegiver over for sigtede, at de vil fremhæve sigtedes medvirken for retten eller procedere på en mildere straf. Det er herefter vigtigt at undersøge, hvorvidt der sættes grænser for anklagemyndighedens anvendelse af tilkendegivelser i forbindelse med en eventuel plea bargaining aftale.

På baggrund af U 1998.1317 H udsendte Rigsadvokaten, i 1998, en meddelelse²⁰⁷ til anklagemyndigheden, hvoraf nærmere retningslinjer, om fremgangsmåden ved behandling af sager, hvor sigtede gøres opmærksom på muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om tredjemand, fremgår²⁰⁸. Han fastslår, at anklagemyndigheden, i forbindelse med sagen, ikke havde tilkendegivet over for den sigtede, at forklaringer om tredjemand muligvis kunne have betydning for fastsættelsen af straffen²⁰⁹. Der må imidlertid have været behov for at fastsætte nogle retningslinjer vedrørende muligheden for at komme med tilkendegivelser, eftersom Rigsadvokaten, i forlængelse af dommen, udsendte meddelelsen herom til trods for, at dommen omhandlede domstolens mulighed for at tage hensyn til sigtedes forklaringer om tredjemand ved strafudmålingen.

Rigsadvokaten fastslår i meddelelsen, at der er mulighed for at gøre sigtede bekendt med eller tilkendegive over for en sigtet, at anklagemyndigheden vil fremhæve hans bistand i retten, som

²⁰⁶ U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 1.

²⁰⁷ Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd.

²⁰⁸ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 343.

²⁰⁹ Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd, s. 2.

en faktor der kan medføre nedsættelse af straf, hvilket Højesteret fastslog i U 1998.1317 H²¹⁰. Rigsadvokaten fastsætter imidlertid, i hvilke situationer disse tilkendegivelser bør kunne fremsættes, hvilket alene er i sager om grovere kriminalitet, f.eks. i større narkotikasager eller alvorlige sager om voldskriminalitet og drab. Herefter oplister han nogle retningslinjer for anklagemyndighedens anvendelse heraf²¹¹:

1. Tilkendegivelser bør kun fremsættes, såfremt det, efter en konkret vurdering af omstændighederne i sagen, findes påkrævet i henhold til efterforskningen.
2. Tilkendegivelser må ydermere kun fremsættes efter afgørelse fra en chargeret jurist i politikredsen, herunder f.eks. politimesteren.
3. Tilkendegivelser over for en sigtet skal fremsættes af en jurist.
4. Ligeledes skal sigtedes forsvarer være til stede eller forinden være underrettet om fremsættelsen af tilkendegivelsen, så vedkommende har mulighed for at være til stede.
5. Derudover skal det, over for den sigtede, klart oplyses, at der ikke er sikkerhed for, at forklaringer om tredjemand vil føre til nedsættelse af straffen, eftersom afgørelsen herom henhører under rettens kompetence.
6. Efter fremsættelse af tilkendegivelsen påhviler det den jurist, der har fremsat den, at udfærdige et notat om det, der er sket under mødet samt om indholdet af tilkendegivelsen.
7. Slutteligt skal notatet indgå i sagen mod den sigtede²¹².

Rigsadvokaten stiller således krav til, hvornår og hvordan disse tilkendegivelser bør fremsættes, hvilket formentlig også sætter grænser for anklagemyndighedens brug heraf i forhold til straffelovens § 82, nr. 10. Ligeledes må kravene også sætte grænser for plea bargaining i dansk straffeprocess, idet anklagemyndigheden ikke kan indgå aftaler med sigtede på baggrund af en tilkendegivelse om at ville fremhæve sigtedes bistand mod at afgive oplysninger om tredjemand, såfremt ovenstående retningslinjer ikke er overholdt.

²¹⁰ Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd, s. 2 og U 1998.1317 H, s. 3.

²¹¹ Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd, s. 3.

²¹² Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd, s. 3.

Modsætningsvist burde der således, efter Rigsadvokatens opfattelse, heller ikke være noget til hinder for at indgå sådan en aftale, hvis retningslinjerne blot er overholdt. Ib Henricson mener imidlertid, at: *“Også aftaler indgået i strid med Rigsadvokatens øvrige instruktioner i RM 11/1998 må bedømmes civilretligt og vil normalt stå ved magt²¹³”*. Det er således, efter Ib Henricsons opfattelse, ikke afgørende for aftalens gyldighed, hvorvidt den er blevet indgået i overensstemmelse med Rigsadvokatens retningslinjer.

Af lovforslaget til ændringen af straffeloven i 2004 fremgår det, at: *“For så vidt angår spørgsmålet om politiets og anklagemyndighedens adgang til at indgå aftaler med den sigtede i efterforskningsøjemed er Justitsministeriet enig med rådet i, at en regulering heraf i givet fald bør ske i forskrifter fra Rigsadvokaten, hvis der på baggrund af konkrete retssager findes at være behov for det²¹⁴”*. Ligeledes fremgår det, at Justitsministeriet vil anmode Rigsadvokaten om at være opmærksom på nødvendigheden af løbende at vurdere behovet for retningslinjer på området set i lyset af retspraksis²¹⁵. Det kan således udledes, at Rigsadvokaten skal sørge for at komme med retningslinjer til anklagemyndigheden vedrørende aftaler, der indgås i efterforskningsøjemed, hvilket plea bargaining aftaler formentlig er et eksempel på. Som nævnt i afsnit 1.4.3 er Rigsadvokatens meddelelser og notater på området formentlig med til at danne grundlag for anklagemyndighedens brug og forståelse af plea bargaining internt, hvorfor vigtigheden heraf ikke må undervurderes. Rigsadvokaten har ikke i øvrigt, siden 1998, udarbejdet retningslinjer om tilkendegivelser²¹⁶, hvorfor disse retningslinjer formentlig fortsat er gældende for anklagemyndigheden.

4.2.2 Anklagemyndighedens tilkendegivelser om strafnedsættelse i retspraksis

Det er således fastslået ovenfor, at anklagemyndigheden, efter Rigsadvokatens opfattelse, kan komme med tilkendegivelser om at ville fremhæve sigtedes bistand til opklaringen af sagen over for retten mod, at sigtede giver oplysninger om medgerningsmænd, såfremt retningslinjerne er overholdt. Det er herefter relevant at undersøge, hvorvidt der i retspraksis, efter meddelelsen fra 1998, er blevet fremsat sådanne tilkendegivelser.

²¹³ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 418.

²¹⁴ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3297.

²¹⁵ Lovforslag nr. L 99 (2003), om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3297.

²¹⁶ Kistrup, Michael, m.fl. (2018), Straffeprocessen, s. 686.

I TfK 2003.693 V blev der taget stilling til udmålingsspørgsmålet, hvor en person var sigtet for i forening med to andre at have videresolgt narkotika. Anklagemyndigheden nedlagde påstand om frihedsstraf, og sigtede blev idømt 2 år og 3 måneders fængsel, men vedkommende mente ikke, at der var taget tilstrækkeligt hensyn til, at han havde medvirket til at opklare sagen blandt andet ved at give oplysninger om sin leverandør, hvorfor han ankede sagen. Vicepolitimesteren havde i den konkrete sag tilkendegivet over for sigtede, at såfremt han afgav forklaring om andre medgerningsmænd end dem, der allerede var sigtet: “... vil anklageren i retten fremhæve denne bistand som en faktor, der kan medføre strafnedsættelse²¹⁷”. I den forbindelse blev det dog påpeget, at der ikke var sikkerhed herfor, idet afgørelsen herom henhører under rettens kompetence, hvilket sigtede var indforstået med. Anklagemyndigheden anførte, at der efter retspraksis skulle have været tale om en fængselsstraf på 3 år, hvorfor der var givet den tiltalte tilstrækkelig rabat. Landsrettens flertal mente, at strafudmålingen var passende, hvorfor de stadfæstede byretsdommen, men mindretallet på to dommere stemte imidlertid for at nedsætte straffen til to år med hensyntagen til tiltaltes medvirken.

Det kan udledes af dommen, at anklagemyndigheden specifikt lægger vægt på og overholder de retningslinjer, som Rigsadvokaten har fastsat, hvilket fremgår af den, i dommen, aftrykte plea bargaining lignende aftale. Det må herefter antages, at der ikke er noget til hinder for at indgå denne slags aftaler med sigtede, idet dommen ikke omhandlede aftalens gyldighed, men hvorvidt strafnedsættelsen var passende.

Ligeledes bør det bemærkes, at det ikke fremgår entydigt af henholdsvis de inddragede retskilder samt den juridiske litteratur, hvorvidt anklagemyndigheden, i praksis, reelt set begrænser sin strafpåstand med den begrundelse, at sigtede har medvirket til opklaring af sagen, eller om de, i forbindelse med tilkendegivelser, blot fastsætter straffen fuldt ud i strafpåstanden for herefter at procedere på nedsat straf for retten. Dette understøttes af, at anklagemyndigheden, i denne sag, blot har nedlagt påstand om frihedsstraf, og da der, som nævnt i afsnit 3.1, ikke er adgang til anklagemyndighedens administrative praksis, er det svært at udlede noget herom.

²¹⁷ TfK 2003.693 V, s. 1.

4.2.3 Konklusion

Det kan ud fra ovenstående konkluderes, at tilkendegivelser fra anklagemyndigheden mod en tilståelse og/eller oplysninger om tredjemand fra sigtede må antages at være en form for plea bargaining aftale til trods for, at der ikke foreligger egentlige bestemmelser herom i dansk straffeprocess. Anklagemyndigheden kan ikke selvstændigt love sigtede strafnedsættelse som modydelse, da strafudmålingen henhører under domstolenes kompetence. Anklagemyndigheden kan imidlertid komme med tilkendegivelser over for den sigtede om, at begrænse sin strafpåstand ved at fremhæve sigtedes medvirken over for retten mod, at sigtede tilstår egne strafbare forhold eller forklarer om andres med henvisning til straffelovens § 82, nr. 9 og 10. Det er således tilladeligt, at anklagemyndigheden tilkendegiver over for sigtede, at de vil procedere på en mildere straf.

Aftaler om strafnedsættelse, der går på at procedere på en mildere straf, har været accepteret i retspraksis længe men blev endeligt fastlagt i U 1998.1317 H. På baggrund af denne dom fastsatte Rigsadvokaten retningslinjer for anklagemyndighedens brug af tilkendegivelser, hvilke formentlig må sætte grænser for anklagemyndighedens eventuelle mulighed for indgåelse af plea bargaining aftaler. Det må imidlertid, på baggrund af udvidelsen for strafnedsættelse, som nævnt i afsnit 4.1.3, forventes, at Rigsadvokaten udarbejder nye retningslinjer for fremgangsmåden af disse aftaler. Dette må formentlig også gælde fremgangsmåden for indgåelse af plea bargaining aftaler i efterforskningsøjemed, men da der er ikke udtalt noget på området siden 1998, må disse retningslinjer fortsat være gældende.

Som nævnt i afsnit 4.1.3, er der ved indsættelsen af straffelovens § 82, nr. 10 sket en udvidelse af den bestemmelse der, efter Rigsadvokatens opfattelse, lå tættest på at regulere plea bargaining. Herved er der således sket en udvidelse af domstolenes mulighed for strafnedsættelse, hvorfor man ligeledes kunne forestille sig, at der efter lovændringen også er større mulighed for anklagemyndigheden til at komme med tilkendegivelser om strafnedsættelse ved sigtedes medvirken. Dette kan potentielt også give anklagemyndigheden en bredere mulighed for at anvende plea bargaining aftaler i form af en tilkendegivelse om begrænsning af strafpåstanden som modydelse for sigtedes tilståelse eller oplysninger om tredjemands strafbare forhold. Spørgsmålet er imidlertid, hvorvidt anklagemyndigheden kan indgå disse plea bargaining aftaler uden, at der foreligger betænkeligheder herved, hvilket vil blive belyst nedenfor.

4.3 Betæneligheder ved plea bargaining i forbindelse med strafnedsættelse

Følgende afsnit har til formål at belyse, hvilke betæneligheder der er ved, at domstolene har mulighed for at nedsætte straffen på baggrund af sigtedes medvirken samt anklagemyndighedens mulighed for at komme med tilkendegivelser herom. Begge situationer vil blive behandlet samlet, idet man på området ikke sondrer skarpt herimellem. Aktualiteten ved at belyse disse betæneligheder fremgår blandt andet af Ib Henricsons udtalelse: *“Naturligvis kan man orientere om mulighederne for mildere straf efter STRFL § 82, men har man på et tidligt tidspunkt i efterforskningen »bundet« sig til at procedere på en mildere straf, ja så har man »solgt sin sjæl« og begivet sig ud på en etisk glidetur mod bunden²¹⁸”*. Ib Henricson mener således, at tilkendegivelser om strafnedsættelse er forbundet med etiske overvejelser, hvilke vil blive forsøgt belyst nedenfor. Det er imidlertid væsentligt at sondre mellem betænelighederne ved egne strafbare forhold og tredjemands strafbare forhold, idet opfattelsen heraf anses for at være forskellig.

4.3.1 Betæneligheder ved egne strafbare forhold

Gorm Toftegaard Niensens har anført, at Straffelovrådet i forbindelse med indførelsen af straffelovens § 82, nr. 10: *“... gør her forholdsvis kort rede for en begrænset praksis med strafnedsættelse ved tilståelse, jf. § 84, stk. 1, nr. 9. Dette er forholdsvis uproblematisk. Problemerne er betydeligt alvorligere, når den skyldige gives nedsat straf for forklaring om andres forbrydelser²¹⁹”*. Det tyder således på, at der ikke foreligger de store betæneligheder ved, at domstolene nedsætter straffen på baggrund af sigtedes tilståelse om egne forhold, jf. straffelovens § 82, nr. 9 samt, at anklagemyndigheden indgår plea bargaining aftaler, hvor de tilkendegiver at ville procedere på dette forhold. Dette understøttes af Thomas Rørdams udtalelse om, at: *“Der er således en ret fri adgang til at indgå en plea bargaining ordning, så længe ordningen ikke har betydning for andre end sigtede selv²²⁰”*. Sigtede skal imidlertid, når en plea bargaining aftale skal indgås, have beskikket en forsvarer til sikkerhed for, at aftalen indgås i sigtedes interesse samt, at sigtede ikke tilstår noget, vedkommende ikke har gjort²²¹.

²¹⁸ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 416.

²¹⁹ Nielsen, Gorm Toftegaard (2003), Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, s. 399.

²²⁰ Rørdam, Thomas (2012), Forsvareren, s. 85.

²²¹ Rørdam, Thomas (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 289.

4.3.2 Betæneligheder ved tredjemands strafbare forhold

Det fremgår af Straffelovrådets betænkning, hvilket også gengives af Højesteret i U 2011.2203 H²²²: *“At give adgang til at indgå sådanne »aftaler« er imidlertid heller ikke uden betænelighed ... formålet med straffeprocessen er at finde den materielle sandhed ... det ville stride mod dette formål at åbne mulighed for at indgå aftaler om skyld og straf²²³”*. Ligeledes har Højesteret udtalt, at: *“... de strafforfølgende myndigheder ikke bør tilskynde til handlinger, der kan øge faren for, at det villige vidne udsættes for repressalier, og at der sker en yderligere forråelse i de kriminelle miljøer...²²⁴”*. Det kan således diskuteres, hvorvidt det er utilstedeligt, at anklagemyndigheden indgår en aftale med sigtede om at ville fremhæve sigtedes forklaringer om andre som en strafnedsættende faktor i retten, således at der nedlægges påstand om en bestemt, mild straf²²⁵. Det er blandt andet tillige anført inden for den juridiske litteratur, at plea bargaining aftaler er en retlig og etisk tvivlsom sjakren i forhold til spørgsmålet om skyld og straf på den måde, at et vidne slipper for at blive straffet fuldt ud for strafbare forhold, vedkommende beviseligt har begået²²⁶.

Derudover mener Niels Viltoft, at disse aftaler er usædvanlige, idet der er tale om vidner, der har en åbenbar egen interesse i, hvad vedkommende forklarer. I denne forbindelse har han udtalt, at: *“Det er et falsk lod i vægtskålen, som ikke er sædvanligt hos vidner. Hvis vidnets forklaring ikke underbygges af andre beviser, må forklaringen vel tilsidesættes, hvis den er afgivet af et vidne, som selv profiterer af forklaringen, men som dommer ved man, at det, som er sagt, sædvanligvis også er hørt og kan være vanskeligt at se helt bort fra²²⁷”*. Dette indebærer således en risiko for, at der sker urigtige domfældelser²²⁸, da sigtede har et klart motiv til at give urigtige oplysninger om andre for selv at slippe så billigt som muligt ved indgåelse af en plea bargaining aftale²²⁹. Rigsadvokaten har da også udtalt, at: *“Den anførte risiko for urigtige forklaringer kan næppe ganske afvises²³⁰”*. Ligeledes er det betænkeligt,

²²² Som er behandlet i afsnit 4.1.2.3.

²²³ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 374 og U 2011.2203 H, s. 4.

²²⁴ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 374 og U 2011.2203 H, s. 4.

²²⁵ Rørdam, Thomas (2012), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 291.

²²⁶ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning, Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet (1996), s. 306.

²²⁷ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 145.

²²⁸ Rørdam, Thomas (2012), Forsvareren, s. 86.

²²⁹ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning, Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet (1996), s. 306.

²³⁰ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 12.

hvis sigtedes sag bliver behandlet før den sag, vedkommende skal vidne i, og sigtede her får nedsat sin straf, kan det ikke udelukkes, at han mister tilskyndelsen til at medvirke samt fragår den tidligere belastende forklaring om andre²³¹. Dette er også et afgørende moment i forhold til domstolenes bedømmelse af sigtedes troværdighed²³².

Det fremgår imidlertid af Rigsadvokatens meddelelse vedrørende strafnedsættelse, at såfremt anklagemyndigheden har givet sigtede en tilkendegivelse om at ville procedere på strafnedsættelse mod, at sigtede vidner eller afgiver belastende oplysninger om medgerningsmænd, så skal dette oplyses i sagen mod denne. Notatet fra sigtedes sag herom skal således indgå i akterne i sagen mod den udpegede, så vedkommendes forsvarer bliver bekendt med tilkendegivelsen. Ligeledes fremgår det, at såfremt sigtedes forklaringer, der er kommet frem efter en tilkendegivelse, får betydning som et bevis i en sag mod en medgerningsmand, så skal anklagemyndigheden under domsforhandlingen oplyse retten om tilkendegivelsen i forbindelse med den samlede bevisførelse²³³, hvilket man også så i U 2003.1469 H, hvor Højesteret ikke fandt: “... grundlag for at kritisere, at forklaringerne er dokumenteret og indgået som bevis under sagen²³⁴”. Dette taler således imod betænkelighederne herved.

Thomas Rørdam påpeger dog, at ovenstående betænkeligheder ikke kan opvejes af disse former for retsgarantier²³⁵. Thomas Rørdam har ligeledes udtalt, at man, efter hans opfattelse, stod bedst ved at fastholde den retstilstand, som U 1978.155 H, som nævnt i afsnit 4.1.2.1, er et udtryk for, herunder at sådanne plea bargaining lignende aftaler ikke bør indgås med henvisning til de mange usikkerhedsmomenter²³⁶. Dette vil de fleste ansatte i anklagemyndigheden imidlertid formentlig være uenige i, idet en manglende mulighed for at komme med tilkendegivelser om at ville procedere på strafnedsættelse, navnlig i narkotikasager, vil indebære en ikke ubetydelig begrænsning i mulighederne for opklaring af sager²³⁷. Siden ovenstående udtalelser synes Højesteret, ved blandt andet U 1998.1317 H, og

²³¹ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 374.

²³² Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 308.

²³³ Rigsadvokaten (1998), Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd, s. 3.

²³⁴ U 2003.1469 H, s. 8.

²³⁵ Rørdam, Thomas (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 290.

²³⁶ Rørdam, Thomas (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 292.

²³⁷ Rigsadvokaten (1994), Notat om adgangen til “plea-bargaining”, s. 12.

lovgiver, ved indførelsen af straffelovens § 82, nr. 10, formentlig at have tiltrådt anklagemyndighedens synspunkt.

4.3.3 Konklusion

Det tyder således på, at anklagemyndigheden har forholdsvis fri adgang til at indgå plea bargaining lignende aftaler med en sigtet om at begrænse sin strafpåstand mod tilståelse af egne strafbare forhold. Derudover kan det konkluderes, at der formentlig ikke foreligger de store betænkeligheder ved, at domstolene har mulighed for at nedsætte straffen på baggrund af sigtedes tilståelse af egne strafbare forhold efter straffelovens § 82, nr. 9.

Der foreligger imidlertid retlige og etiske betænkeligheder ved, at domstolene har mulighed for at nedsætte straffen på baggrund af sigtedes medvirken ved forklaringer om medgerningsmænd efter straffelovens § 82, nr. 10, med hensyntagen til urigtige domfældelser, da sigtede kan have et motiv for at komme med belastende forklaringer om andre. Ligeledes må der, blandt andet med hensyn til straffeprocessens formål om at finde den materielle sandhed, formentlig også foreligge betænkeligheder ved, at anklagemyndigheden kan indgå plea bargaining lignende aftaler med sigtede, hvor modydelsen består af forklaringer om medgerningsmænd. Dette selvom sådanne aftaler, efter Rigsadvokatens opfattelse, skal oplyses i sagen mod vedkommende samt, at retten skal gøres opmærksom herpå. Anklagemyndigheden vil imidlertid formentlig være præget af en ikke ubetydelig begrænsning i mulighederne for opklaring af f.eks. grove narkotikasager, såfremt der ikke var mulighed for at indgå disse plea bargaining lignende aftaler.

Kapitel 5

Det er indtil videre forsøgt klarlagt, hvorvidt og i hvilket omfang anklagemyndigheden kan indgå plea bargaining lignende aftaler med en sigtet i dansk straffeprocess. EMRK er, som tidligere nævnt, inkorporeret i dansk ret, hvorfor dette regelsæt har en væsentlig betydning i dansk ret. For at fastlægge grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess, er det derfor også nødvendigt at undersøge, hvorvidt EMRK sætter nogle grænser herfor. Nedenstående vil indledningsvist fastlægge dét lovmæssige grundlag, der er relevant for behandling af plea bargaining, og herefter undersøge praksis fra EMD i relation hertil.

5.1 Det lovmæssige grundlag

De rettigheder og friheder, der garanteres efter EMRK, oplistes i art. 2-18. Retten til retfærdig rettergang er garanteret i EMRK art. 6, og idet formålet med behandlingen er, at fastlægge grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess, inddrages denne bestemmelse til at belyse retstilstanden på området. Nedenstående behandling vil derfor udelukkende tage udgangspunkt i EMRK art. 6, stk. 1, 1. pkt., hvoraf det fremgår, at *“Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse enten i strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser eller angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse”*.

Af ovenstående kan det således udledes, at bestemmelsen tilsigter flere rettigheder. Det væsentligste for nedenstående behandling er imidlertid retten til retfærdig rettergang, når der skal træffes afgørelse vedrørende en anklage for en forbrydelse²³⁸, herunder hvorvidt plea bargaining strider herimod, hvorfor de øvrige rettigheder, som fremgår af bestemmelsen, ikke vil blive behandlet yderligere. Det er også vigtigt at bemærke, at retten til retfærdig rettergang omhandler proces og ikke indholdet, hvorfor EMD hverken har beføjelse eller til opgave at efterprøve, hvorvidt udfaldet af en retssag er retfærdig, men derimod hvorvidt forløbet er sket på en retfærdig måde²³⁹.

²³⁸ Lorenzen, Peer, m.fl. (2011), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention Art. 1-9, s. 366.

²³⁹ Rytter, Jens Elo, Individets grundlæggende rettigheder (2021), s. 461 og Lorenzen, Peer, m.fl. (2011), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention Art. 1-9, s. 366.

5.2 EMD praksis

Som nævnt er EMD praksis med til at præcisere indholdet og omfanget af de forpligtelser, der fremgår af EMRK, hvorfor det er nødvendigt at inddrage EMD praksis. Det vil derfor, i det nedenstående, blive undersøgt, hvorvidt, og i givet fald, hvilke grænser EMD sætter for plea bargaining.

En simpel søgning på ordene “plea bargain/plea bargaining” i databasen²⁴⁰ for EMD-praksis giver mange resultater. Grundet omfanget af nærværende fremstilling er der selvsagt ikke plads til en behandling af alt praksis, der berører plea bargaining. Behandling vil derfor tage udgangspunkt i de mest centrale afgørelser, hvorefter der kan udledes noget generelt om plea bargaining i relation til EMRK art. 6. I vurderingen af hvilke afgørelser der er mest hensigtsmæssige for behandlingen, tages der hensyn til det tidsmæssige aspekt, eftersom fortolkningen af EMRK’s bestemmelser ofte er ekspansivt-dynamisk, hvorfor bestemmelserne videreudvikles i takt med samfundsudviklingen²⁴¹. Her skal det dog også påpeges at nyere EMD praksis ofte henviser til tidligere afgørelser, hvorfor ældre EMD praksis også er relevant for behandlingen.

Med henblik på at fortsætte strukturen fra kapitel 3 og 4, vil nedenstående behandling af EMD praksis først tage udgangspunkt i egne strafbare forhold og dernæst tredjemands strafbare forhold. Netop denne opdeling tjener til at fastlægge, hvorvidt der foreligger en forskel i anvendelsen af plea bargaining. Nedenstående vil imidlertid ikke skelne mellem, hvorvidt der er tale om påtalebegrænsning eller strafnedsættelse, idet sagerne er baseret på de nationale landes lovgivning og derfor ikke kan sammenlignes direkte med dansk ret.

5.2.1 Plea bargaining i relation til egne strafbare forhold

Den mest centrale afgørelse for plea bargaining i relation til egne strafbare forhold er formentlig Natsvlisvili and Togonidze v. Georgia af 8. september 2014. Helt overordnet angik sagen en sagsøger, der var administrerende direktør i et selskab, som blev anklaget for ulovligt at have nedbragt aktiekapitalen²⁴². Sagsøgeren erklærede sig uskyldig men indgav en skriftlig erklæring til anklagemyndigheden hvorefter fremgik, at: “... *he was willing to reach an agreement as regards the sentence and to repair the damage caused to the State; he stated that he would*

²⁴⁰ HUDOC - European Court of Human Rights - <https://hudoc.echr.coe.int/>

²⁴¹ Rytter, Jens Elo (2021), Individets grundlæggende rettigheder, s. 78.

²⁴² Natsvlisvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 9 og § 12.

*pay GEL 35,000 (EUR 14,700) to the State budget in that connection. He added that he fully understood the contents of the agreement*²⁴³. Anklageren tilbød sagsøgeren en plea bargaining aftale, hvoraf det fremgik, at anklageren ville søge om nedsat straf i form af bøden på 35,000 GEL, som blev accepteret af sagsøgeren, hvortil han erklærede: “... *that he fully understood the content of the bargain and was ready to accept it and that his decision was not the result of any duress, pressure or any kind of undue promise*²⁴⁴”. Plea bargaining aftalen blev undersøgt ved en mundtlig høring, hvor retten fandt, at den var afsluttet i overensstemmelse med loven, og at sagsøgeren havde underskrevet aftalen med fuldt kendskab til de faktiske omstændigheder, uden at der forelå tvang, pres eller nogen form for løfte, der gik ud over, hvad der var tilladt. Den nationale domstol tiltrådte herefter aftalen og erklærede sagsøgeren skyldig i anklagerne samt idømte ham en bøde i overensstemmelse med aftalen²⁴⁵.

Sagen blev imidlertid indbragt for EMD, som skulle tage stilling til, hvorvidt den indgåede plea bargaining aftale havde været et misbrug af processen og derfor i strid med EMRK art. 6, stk. 1²⁴⁶. Ved behandlingen af sagen valgte EMD indledningsvist at foretage en generel vurdering af hvorvidt, indgåelse af plea bargaining aftaler kan ske i overensstemmelse med EMRK art. 6. Det blev i den forbindelse bemærket, at det, ud fra en komparativ undersøgelse, kan betragtes som et fælles træk i europæiske strafferetlige systemer, at en sigtet kan tilbydes tiltalefrafald eller opnå nedsættelse af sin straf: “... *in exchange for a guilty or nolo contendere plea in advance of trial or for providing substantial cooperation with the investigative authority*²⁴⁷”. Det bliver ydermere fastslået, at: “*There cannot be anything improper in the process of charge or sentence bargaining in itself*²⁴⁸”. EMD tilslutter sig således tanken om, at plea bargaining kan være et effektivt værktøj til bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet. EMD bemærker imidlertid, at dette ikke gør sig gældende i de tilfælde, hvor det sker som en lindring af arbejdsbyrden for domstole, anklagere og advokater²⁴⁹. Særligt interessant konstaterer EMD også, at når meningen med plea bargaining er, at en strafferetlig anklage mod den tiltalte afgøres gennem en forkortet proces, svarer dette til en ophævelse af en række processuelle rettigheder. Dette kan, ifølge EMD, dog ikke i sig selv anses for at være problematisk, eftersom

²⁴³ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 25.

²⁴⁴ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 26.

²⁴⁵ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 29-31.

²⁴⁶ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 3.

²⁴⁷ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 87.

²⁴⁸ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 87.

²⁴⁹ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 87.

hverken ordlyden eller ånden i EMRK art. 6 forhindrer en person fra at give afkald på disse garantier af egen fri vilje²⁵⁰.

I den konkrete sag fandt EMD, at sagsøgeren, ved at have indgået en plea bargaining aftale med anklageren om straffen og derfor ikke påberåbte sig de anklager, der var imod ham, havde givet afkald på sin ret til en straffesag, hvor de konkrete anklager og omstændigheder blev undersøgt. Ud fra principper om gyldigheden af plea bargaining aftaler fandt EMD, at: “... (a) *the bargain had to be accepted by the first applicant in full awareness of the facts of the case and the legal consequences and in a genuinely voluntary manner; and (b) the content of the bargain and the fairness of the manner in which it had been reached between the parties had to be subjected to sufficient judicial review*²⁵¹”. På baggrund af denne sags konkrete omstændigheder konkluderede EMD, at sagsøgers accept af plea bargaining aftalen utvivlsomt var en bevidst og frivillig beslutning, som ikke kunne anses for at være et resultat af hverken tvang eller falske løfter fra anklagemyndigheden, men at aftalen derimod var ledsaget af tilstrækkelige garantier mod eventuelt misbrug af processen. EMD fandt på denne baggrund, at plea bargaining aftalen ikke udgjorde en overtrædelse af EMRK art. 6²⁵².

5.2.1.1 Rækkevidden af EMD praksis vedrørende egne strafbare forhold

Selvom ovenstående dom omhandler plea bargaining i henhold til georgisk lovgivning, fastsætter EMD imidlertid nogle generelle grænser for plea bargaining i relation til EMRK art. 6. Helt overordnet kan det udledes, at til trods for at plea bargaining svarer til ophævelse af en række processuelle rettigheder, der er garanteret i EMRK art. 6, forhindrer hverken ordlyden eller ånden i bestemmelsen en person fra at give afkald på disse garantier, såfremt dette sker af egen fri vilje. Det skal dog påpeges, at konkrete omstændigheder kan medføre, at en plea bargaining aftale er i strid med bestemmelsen.

Derudover fastslår EMD, på baggrund af dommen, to helt generelle betingelser for anvendelsen af plea bargaining, nemlig at:

- a) aftalen skal være indgået med fuld viden om sagens faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser og på en oprigtigt og frivillig måde, og

²⁵⁰ Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 88.

²⁵¹ Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 89.

²⁵² Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 94-95.

- b) aftalens indhold og rimeligheden af den måde, hvorpå aftalen er blevet indgået mellem parterne, skal være undergivet en tilstrækkelig domstolsprøvelse²⁵³.

EMD fastslår yderligere at ved vurderingen af, hvorvidt en plea bargaining aftale er i strid med EMRK art. 6, har det også betydning:

- hvem der har taget initiativ til indgåelse af aftalen,
- om den sigtede er repræsenteret af en forsvarer i forbindelse med indgåelsen,
- hvorvidt retten kan foretage en vurdering af, om sigtede har været udsat for tvang i forbindelse med aftalens indgåelse,
- at der foreligger en væsentlig garanti, hvis der udformes en skriftlig aftale, som gengiver indholdet og betingelserne af aftalen, og
- at aftalen ikke er bindende for de nationale domstole, men at retten kan foretage en vurdering af aftalens rimelighed, herunder den anbefalede strafudmåling, samt om anklagen er rimeligt begrundet i sagens faktiske beviser²⁵⁴.

Det kan ud fra det ovenstående konkluderes, at EMRK art. 6 ikke er til hinder for plea bargaining i relation til sigtedes egne strafbare forhold, selvom dette indebærer, at der ikke gennemføres en fuldstændig proces. Der er dog visse generelle betingelser, der skal være opfyldt, førend en plea bargaining aftale gyldigt kan vedtages, samt andre omstændigheder der har betydning for vurderingen i de konkrete sager.

Herudover er det også værd at bemærke, at der i afgørelsen bliver henvist til et komparativt studie, som er særlig interessant for dette kandidatspeciale. Studiet gik ud på at sammenligne 30 af Europarådets medlemmer for at klarlægge, hvorvidt der forelå andre strafferetlige procedurer, der lignende Georgiens plea bargaining system. Det interessante er imidlertid ikke, hvorvidt andre af Europarådets medlemmer har tilsvarende procedurer for plea bargaining men derimod, at det direkte er anført, at: *“A small number of other countries (namely Austria, Denmark and Portugal), while not having passed legislation establishing plea bargaining as a legal concept within their legal systems, are nonetheless familiar with plea bargaining or similar processes in practice²⁵⁵”*. Det bliver således, i undersøgelsen, fastlagt, at selvom

²⁵³ Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 89 og Kjølbro, Jon Fridrik (2020), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere, s. 562.

²⁵⁴ Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 90-92 og Kjølbro, Jon Fridrik (2020), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere, s. 562.

²⁵⁵ Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia (2014), § 59.

Danmark ikke har vedtaget lovgivning, der regulerer plea bargaining, så er de, ikke desto mindre, velkendt med plea bargaining eller lignende processer i praksis.

5.2.2 Plea bargaining i relation til tredjemands strafbare forhold

Da det ud fra behandlingen i kapitel 3 og 4 kan udledes, at der forekommer visse problemstillinger, såfremt en plea bargaining aftale vedrører oplysninger om tredjemands strafbare forhold, er det tillige relevant at undersøge, hvorvidt EMD også fastsætter grænser herfor. Selvom ovenstående tager udgangspunkt i en sag om plea bargaining i relation til egne strafbare forhold, må det formodes, at ovenstående betingelser tillige gør sig gældende for aftaler i relation til tredjemands strafbare forhold, eftersom der er tale om generelle betingelser for selve indgåelsen af plea bargaining aftalen. Dette må ligeledes antages at hænge sammen med, at EMD, som tidligere nævnt, alene tager stilling til, hvorvidt processen er retfærdig og således ikke, hvorvidt anklagemyndigheden må indgå en plea bargaining aftale, der går ud på at afgive forklaringer om tredjemand. EMD tager derimod stilling til, hvorvidt sådanne forklaringer må bruges som bevis i sagen mod tredjemand, hvilket derfor vil være genstand for nedenstående behandling.

5.2.2.1 Arnold G. Cornelis v. the Netherlands

Af Arnold G. Cornelis v. the Netherlands af 25. maj 2004 fremgår det, at Mr. Z havde indgået en aftale med anklagemyndigheden, der bestod i, at han skulle komme med sandfærdige erklæringer, herunder både om hans egen rolle samt sagsøgerens rolle i en sag om narkotikakriminalitet mod, at anklagemyndigheden ville komme med en positiv anbefaling til hans anmodning om delvis benådning. På baggrund af, blandt andet, Mr. Z's forklaringer, blev sagsøgeren, af de nationale domstole, dømt for deltagelse i organiseret kriminalitet, der bestod i indsmugling af narkotika²⁵⁶.

Af særlig relevans for behandlingen af plea bargaining skulle EMD blandt andet tage stilling til, om brugen af Mr. Z's forklaringer som bevis i sagen var i strid med sagsøgerens rettigheder i henhold til artikel 6, stk. 1. I den forbindelse er det væsentligt at påpege, at EMD direkte udtaler: *“The Court appreciates that the use of statements made by witnesses in exchange for immunity or other advantages forms an important tool in the domestic authorities’ fight against*

²⁵⁶ Arnold G. Cornelis v. the Netherlands (2004), s. 3.

*serious crime*²⁵⁷”. Selvom EMD således anerkender vidneforklaringer som værende et vigtigt redskab til opklaringen af alvorlig kriminalitet, skal det imidlertid påpeges, at EMD er opmærksom på, at brugen af sådanne udsagn kan sætte spørgsmålstejn ved retfærdigheden af sagen mod den tiltalte samt, at sådanne forklaringer er modtagelige for manipulation og potentielt kan tænkes afgivet udelukkende for at opnå de fordele, der er udsigt til eller blot for at få personlig hævn. Den tvetydige karakter af sådanne forklaringer og risikoen for, at en person kan blive anklaget og dømt på grundlag af ubekræftede beskyldninger, må derfor ikke undervurderes, og brugen heraf afhænger af de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde²⁵⁸.

I den konkrete sag bemærkede EMD, at sagsøgeren og de nationale domstole fra starten var bekendt med aftalen mellem anklagemyndigheden og Mr. Z samt, at de udførligt havde udspurgt Mr. Z for at teste hans pålidelighed og troværdighed. Derudover var de nationale domstole opmærksomme på farerne og vanskelighederne vedrørende aftaler, der bliver indgået med kriminelle vidner. I sagsøgerens tilfælde blev alle aspekter af aftalen mellem anklagemyndigheden og Mr. Z undersøgt grundigt og omhyggeligt, idet der blev taget behørigt hensyn til de mange indvendinger, som forsvaret havde fremført. EMD konkluderede, at sagsøgerens domfældelse ikke kun var baseret på erklæringerne fra Mr. Z men også var støttet af øvrige beviser, hvorfor EMD enstemmigt afviste at behandle sagsøgerens anmodning²⁵⁹.

5.2.2.2 Navaknyy and Ofitserov v. Russia

I *Navaknyy and Ofitserov v. Russia* af 23. februar 2016 fandt de nationale domstole, at sagsøgerne var skyldige i underslæb. De nationale domstole lagde i deres afgørelse vægt på blandt andet vidneforklaringen fra X samt hans udtalelser under efterforskningen²⁶⁰. Sagsøgerne indbragte herefter sagen for EMD med den påstand, at deres sag var blevet ført i strid med EMRK art. 6²⁶¹.

Sagsøgerne påpegede, at X, der var nøglevidnet i deres sag, var upålidelig, eftersom han tidligere havde indgået en plea bargaining aftale i samme straffesag og havde en interesse i

²⁵⁷ *Arnold G. Cornelis v. the Netherlands* (2004), s. 15.

²⁵⁸ *Arnold G. Cornelis v. the Netherlands* (2004), s. 15.

²⁵⁹ *Arnold G. Cornelis v. the Netherlands* (2004), s. 15-16.

²⁶⁰ *Navaknyy and Ofitserov v. Russia* (2016), § 61.

²⁶¹ *Navaknyy and Ofitserov v. Russia* (2016), § 84.

udfaldet af sagsøgenes sag. Af aftalen mellem den russiske anklagemyndighed og X fremgik det imidlertid, at X's dom kunne blive ændret, hvis det viste sig, at han havde afgivet falske forklaringer under forhandlingen af plea bargaining aftalen. X havde derfor, i hans egenskab som vidne, ikke andet valg end at gentage de udtalelser, som han tidligere havde afgivet. Sagsøgerne lagde her vægt på, at: *“Despite this, the judgment against X had formed the basis of their conviction²⁶²”*.

På baggrund af ovenstående fandt EMD, at den indgåede plea bargaining aftale, kompromitterede X's kompetence som vidne i sagsøgenes sag. X blev, i sin egen sag, alene dømt på baggrund af det, der var formuleret af anklagemyndigheden og X, hvor det ikke blev krævet, at disse blev bekræftet af øvrige beviser. I den forbindelse fandt EMD, at X, som vidne, var: *“... compelled to repeat his statements made as an accused during plea-bargaining²⁶³”*. Derudover påpegede EMD, at ved at lade X's tidligere forklaringer blive læst op under retssagen, før forsvarerne kunne afhøre ham som vidne, kunne give en uafhængig observatør det indtryk, at retten havde tilskyndet X til at opretholde en bestemt version af sin forklaring. På baggrund heraf udtalte EMD, at: *“Everything above confirms the applicants' argument that the procedure in which evidence had been obtained from X and used in their trial had been suggestive of manipulation incompatible with the notion of a fair hearing²⁶⁴”*. EMD kom således frem til den konklusion, at straffesagen mod sagsøgerne, som en helhed, udgjorde en krænkelse af retten til en retfærdig rettergang efter EMRK art. 6²⁶⁵.

5.2.2.3 Adamco v. Slovakia

I Adamco v. Slovakia af 12. november 2019 var sagsøgeren anklaget for at være medskyldig i mordet på K men blev frifundet herfor. Frikendelsen blev imidlertid ophævet, efter anklagemyndigheden modtog et vidneudsagn fra M, som i første omgang nægtede at have kendskab hertil. Efterfølgende erkendte M dog, at han havde været chauffør, da K blev dræbt, og at det var sagsøgeren, der var drabsmand²⁶⁶. Herefter blev sagsøgeren anklaget for drab, som de nationale domstole fandt ham skyldig i²⁶⁷. Sagsøgeren indbragte herefter sagen for EMD med påstand om, at: *... his conviction had to a decisive extent been based on evidence*

²⁶² Navaknyy and Ofitserov v. Russia (2016), § 91.

²⁶³ Navaknyy and Ofitserov v. Russia (2016), § 109.

²⁶⁴ Navaknyy and Ofitserov v. Russia (2016), § 109.

²⁶⁵ Navaknyy and Ofitserov v. Russia (2016), § 120.

²⁶⁶ Adamco v. Slovakia (2019), § 6-9.

²⁶⁷ Adamco v. Slovakia (2019), § 10-11 og § 15.

from M., who had had an obvious motivation to testify in line with arrangements with the prosecution rather than to tell the truth²⁶⁸”.

Som led i sin vurdering af vidneforklaringer fra M fandt EMD, at disse udgjorde, hvis ikke det eneste så i det mindste, det afgørende bevis mod sagsøgeren²⁶⁹. Som det også var tilfældet i *Arnold G. Cornelis v. the Netherlands*, gentog EMD, at brugen af udsagn fra vidner, der har opnået en fordel, kan rejse tvivl om retfærdigheden af sagen mod den tiltalte og spørgsmålet om sådanne forklaringer er modtagelige for manipulation. EMD understreger, at: *“The risk that a person might be accused and tried on the basis of unverified allegations that are not necessarily disinterested must not, therefore, be underestimated²⁷⁰”*. På baggrund heraf foretog EMD en undersøgelse af, hvorvidt de nationale domstole havde foretaget en tilstrækkelig grad af kontrol²⁷¹. I den forbindelse bemærkede EMD, at det hverken var fremført eller fastslået, at der var taget særlige hensyn til vurderingerne af forklaringerne fra M, herunder at de stammede fra et vidne, der selv var involveret i lovovertrædelsen. EMD fandt: *“To the contrary, it would rather appear that this evidence was examined and assessed by the domestic courts as any ordinary evidence would be²⁷²”*. EMD understregede yderligere, at intensiteten af efterprøvelsen af beviser fra en medskyldig skal ses i sammenhæng med den fordel, som der opnås til gengæld for de forklaringer, der afgives²⁷³.

I den konkrete sag fandt EMD, at forklaringerne fra M, henset til betydningen og anvendelsen heraf, ikke var ledsaget af passende garantier for at sikre en retfærdig rettergang. På baggrund heraf fandt EMD således, at der var sket en krænkelse af EMRK art. 6²⁷⁴.

5.2.2.4 Rækkevidden af EMD praksis vedrørende tredjemands strafbare forhold

Ud fra *Arnold G. Cornelis v. the Netherlands* kan det overordnet udledes, at anvendelsen af forklaringer fra en person, der har indgået en plea bargaining aftale, kan rejse spørgsmål i forhold til retten til retfærdig rettergang. Sådanne vidneforklaringer kan forekomme udelukkende for at opnå fordele eller blot for at få personlig hævn. EMD påpeger derfor, at der

²⁶⁸ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 29.

²⁶⁹ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 58.

²⁷⁰ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 59.

²⁷¹ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 60.

²⁷² *Adamco v. Slovakia* (2019), § 68.

²⁷³ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 69.

²⁷⁴ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 71-72

kan forekomme en vis risiko for, at en person kan blive anklaget og dømt på baggrund af ubekræftede beskyldninger, hvorfor sådanne forklaringer ikke må undervurderes, og brugen heraf afhænger af de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde.

Efter EMD's afgørelse i *Navaknyy and Ofitserov v. Russia* må det formentlig kræves, at vidneforklaringerne kan blive bekræftet af øvrige beviser, og at vidneforklaringerne ikke må fremstå således, at udefrakommende kunne opfatte dette som en tilskyndelse fra rettens side til at opretholde en bestemt version af vidnets forklaring.

Derudover udtalte EMD i forbindelse med *Adamco v. Slovakia*, at vidneforklaringerne udgjorde det afgørende bevis, og at disse blot var blevet efterprøvet som ethvert andet bevis. Det må således kunne antages, at EMD er af den opfattelse, at sådanne forklaringer ikke blot skal efterprøves på normal vis, men at der kræves noget ekstra. Retten har således ifølge EMD formentlig pligt til at foretage en mere intensiv prøvelse samt en grundig bedømmelse af bevisværdien²⁷⁵. Eftersom EMD også i afgørelsen påpeger, at intensiteten af efterprøvelsen har en vigtig sammenhæng med den fordel, der opnås mod, at der afgives forklaringer, må det formodes, at jo større fordel der opnås, jo større bliver kravet til intensiteten af prøvelsen af forklaringerne.

Det kan overordnet konkluderes, at EMRK art. 6 ikke er til hinder for at forklaringer, der afgives i forbindelse med en plea bargaining aftale, kan anvendes som bevis, men der er imidlertid visse grænser herfor. Særligt stiller EMD store krav til efterprøvelsen af rigtigheden af vidneforklaringerne, hvilket står i kontrast til plea bargaining i relation til egne strafbare forhold, hvor EMD ikke stiller krav til, om rigtigheden af tilståelsen skal efterprøves. Denne forskel må formodes at skulle ses i forhold til den usikkerhed og risiko, der er forbundet med brugen af vidneforklaringer fra en tredjemand, der har opnået en fordel, herunder at en uskyldig skulle risikere at blive dømt.

²⁷⁵ *Adamco v. Slovakia* (2019), § 60 og Kjølbros, Jon Fridrik (2020), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere, s. 562-563.

Kapitel 6

Som tidligere nævnt er retspraksis vedrørende plea bargaining i dansk straffeprocess sparsomt. Plea bargaining er dog ikke et ukendt fænomen i udenlandsk straffeprocess, og som konkluderet i forestående kapitel, kan der opstå betænkeligheder, når personer, der har indgået plea bargaining aftaler, bliver anvendt som vidner.

6.1 Vidneførelse af personer der har indgået plea bargaining aftaler

Med perspektivering til dansk straffeprocess kan der også opstå spørgsmål om, hvorvidt personer, der lovligt, har indgået plea bargaining aftaler med udenlandske myndigheder, kan føres som vidner i danske straffesager. Dette må ses som en naturlig konsekvens af landenes forskellige retssystemer, herunder at Danmark ikke har samme retsregler vedrørende plea bargaining som dele af den udenlandske retspleje har, samt, at kriminalitet foregår på tværs af landegrænserne. Højesteret har i få tilfælde taget stilling til netop dette spørgsmål, og problemstillingen er samtidig særlig vigtig i forhold til behandlingen af grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess. Nedenstående vil derfor behandle de få domme, der tager stilling til spørgsmålet om tilladeligheden af vidneførelsen af personer, der har indgået plea bargaining aftaler med udenlandske myndigheder.

6.1.1 U 1982.1027 H

I U 1982.1027 H opstod spørgsmålet om vidnet A, der var sigtet for overtrædelse af narkotikalovgivningen både i USA og Danmark, og som havde indgået en plea bargaining aftale i USA, kunne føres som vidne mod gerningsmændene under deres straffesag i Danmark.

Den konkrete plea bargaining aftale gik ud på, at A skulle: “... *give en åben og sandfærdig redegørelse for sin viden vedrørende egne aktiviteter såvel som vedrørende andres, som han kender til, angående importen, besiddelsen og fordelingen af narkotika og farlige stoffer, som disse repræsentanter ville rette forespørgsel til ham om*²⁷⁶”. Derudover skulle A erkende sig skyldig i sigtelserne mod ham og dømmes herfor mod, at USA ikke ville retsforfølge A for eventuelle andre sigelser baseret på de oplysninger, der blev afgivet som følge af ovenstående aftale. Det bør påpeges, at Danmark tillige skrev under på plea bargaining aftalen og som følge heraf ville ophæve sin strafferetlige forfølgning mod A og trække sin nuværende udleveringsanmodning tilbage.

²⁷⁶ U 1982.1027 H, s. 1.

Det fremgår af sagen, at A, som led i anklagemyndighedens bevisførelse, skulle afhøres om væsentlige omstændigheder, der: “... anses for at være af afgørende betydning for sagens oplysning²⁷⁷”. Landsretten tillod vidneførelsen og udtale i den forbindelse, at: “ ... må det antages, at han, der agtes afhørt med en sigtets retsstilling, vil have en åbenbar interesse i under domsforhandlingen at forklare i overensstemmelse med de forklaringer, han har afgivet under efterforskningen²⁷⁸”. Spørgsmålet om vidneførelsen blev herefter indbragt for Højesteret, som herefter skulle tage stilling til spørgsmålet.

Til støtte for at A skulle føres som vidne, anførte anklagemyndigheden, at eftersom A var givet et: “... betinget løfte om straffrihed i Danmark, må det antages, at han, der agtes afhørt med en sigtets retsstilling, vil have en åbenbar interesse i under domsforhandlingen at forklare i overensstemmelse med de forklaringer, han har afgivet under efterforskningen²⁷⁹”. Netop dette bliver også fremhævet i Højesterets afgørelse, men til trods herfor udtalte Højesteret, at: “Når endvidere henses til de omstændigheder, hvorunder disse forklaringer efter de foreliggende oplysninger er tilvejebragt, findes det uanset sagens omfang og karakter betænkeligt at tillade den begærede vidneførelse²⁸⁰”. Højesteret tillod således ikke, at A kunne føres som vidne, men redegjorde imidlertid ikke nærmere for, hvorfor man fandt det betænkeligt at føre vidner, der har indgået plea bargaining aftaler med udenlandske myndigheder.

6.1.2 U 2009.941 H

I U 2009.941 H skulle Højesteret igen tage stilling til spørgsmålet, eftersom anklagemyndigheden ønskede at føre fire personer, A-D, som vidner mod tre tiltalte. Alle, både A-D og de tre tiltalte, indgik i samme sagskompleks vedrørende narkotikakriminalitet, hvor A-D havde indgået plea bargaining aftaler med den amerikanske anklagemyndighed.

De konkrete plea bargaining aftaler gik ud på, at: “ ... de pågældende har forpligtet sig til at samarbejde med myndighederne ved at afgive forklaring i sager mod medgerningsmænd, og at en tilsidesættelse af denne forpligtelse kan medføre bortfald af de fordele i form af påtalefrafald

²⁷⁷ U 1982.1027 H, s. 1.

²⁷⁸ U 1982.1027 H, s. 1.

²⁷⁹ U 1982.1027 H, s. 1.

²⁸⁰ U 1982.1027 H, s. 2.

og strafnedsættelse, som er opnået eller stillet i udsigt²⁸¹”. Hertil gav den danske anklagemyndighed tilsagn om, at der ikke i Danmark ville blive indledt strafforfølgning mod A-D for forhold, som var omfattet af de amerikanske straffesager.

Byretten fandt, med henvisning til U 1982.1027 H, at plea bargaining aftalerne i begge sager i realiteten var identiske, dog med den undtagelse, at Danmark ikke stod som medunderskriver i nærværende sag, men at disse i stedet var blevet tiltrådt ved at give tilsagn om, at vidnerne ikke ville blive retsforfulgt i Danmark. Byretten henviste til, at det var en del af aftalen, at den danske anklagemyndighed efterfølgende skulle afgive oplysninger om vidnernes forklaring til de amerikanske myndigheder, hvilket kunne have direkte betydning for deres strafreduktion i USA. Byretten anvender herefter samme argumentation, som Højesteret anvendte i U 1982.1027 H, og vidneførelsen af A-D blev afvist med følgende begrundelse: *“Uanset sagens omfang og alvorlige karakter, er det herefter domsmandsrettens opfattelse, at førelsen af de nævnte fire vidner er forbundet med sådanne retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, at vidneførelserne ikke bør tillades²⁸²”*. Konsekvensen af at A-D ikke kunne føres som vidner var, at de tiltalte blev frifundet i tre af de tiltalte forhold.

Sagen blev anket til landsretten, der besluttede at udskille spørgsmålet om tilladeligheden af vidneførelsen til særskilt kendelse. Ligesom byretten fastslog landsretten, at: *“Der er ikke grundlag for at fastslå, at der er forskelle af væsentlig betydning på den aftale, som var indgået med det vidne, der var omfattet af sagen for Højesteret i 1982, og de tilståelsesaftaler, som A, B, C og D har indgået med den amerikanske anklagemyndighed i denne sag²⁸³”*. Til brug for deres afgørelse blev der imidlertid lagt vægt på flertallets udtalelse i U 1998.1317 H²⁸⁴ vedrørende medvirken til sagens oplysning samt at der i 2004 er blevet indsat bestemmelsen § 82, nr. 10 i straffeloven²⁸⁵. Landsretten fandt, på baggrund heraf, samt den væsentlige betydning vidnerne må antages at have for sagens afgørelse, *“... ikke, at anklagemyndigheden - uanset de foreliggende omstændighederne, hvorunder forklaringer er afgivet - bør afskæres fra at føre de pågældende som vidner under hovedforhandlingen²⁸⁶”*. Landsretten ændrede således byrettens afgørelse og tillod vidneførelsen.

²⁸¹ U 2009.941 H, s. 1.

²⁸² U 2009.941 H, s. 2.

²⁸³ U 2009.941 H, s. 7.

²⁸⁴ Dommen er behandlet i afsnit 4.1.2.1

²⁸⁵ Bestemmelsen er genstand for dybdegående behandling i afsnit 4.1.2.

²⁸⁶ U 2009.941 H, s. 7.

De tiltalte indbragte herefter spørgsmålet for Højesteret, som påpegede, at de plea bargaining aftaler, som A-D havde indgået med den amerikanske anklagemyndighed, indebar, at de var forpligtet til at samarbejde ved at afgive forklaringer i sager mod medgerningsmænd. Her er det interessant at bemærke, at Højesteret direkte udtaler: *“Aftaler om tiltalefrafald og/eller straffnedsættelse, der er betinget på denne måde, er lovlige og sædvanlige i USA. Derimod kan sådanne aftaler som udgangspunkt ikke anses for lovlige i dansk ret²⁸⁷”*. Hertil udtalte Højesteret, at: *“Selv om tilståelsesaftaler som de omhandlede ikke lovligt kan indgås af en dansk anklagemyndighed, kan de dog ikke anses for stridende mod grundlæggende danske retsprincipper. Ordninger, som i et vist omfang har samme karakter og formål som de amerikanske tilståelsesaftaler, kendes også i dansk ret²⁸⁸”*, hvorefter der blev henvist til straffelovens § 82, nr. 10. I den konkrete sag medunderskrev den danske anklagemyndighed ikke plea bargaining aftalerne med A-D og kunne ej heller, som anført i byrettens afgørelse, anses for at have tiltrådt aftalerne. Deres tilkendegivelse om, at A-D ikke ville blive strafforfulgt i Danmark for forhold i samme sagskompleks, følger alene princippet om, at ingen må strafforfølges for samme forhold to gange.

Højesteret fandt: *“På denne baggrund, og da der ved behandlingen af sager om international kriminalitet må tages hensyn til, at andre lande kan have straffeprocessuelle regler, som adskiller sig fra de danske, kan de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som er baggrund for, at tilståelsesaftaler som de foreliggende ikke anerkendes i dansk ret, ikke føre til, at anklagemyndigheden afskæres fra at føre de fire personer som vidner i den danske straffesag²⁸⁹”*. Højesteret stadfæstede således landsrettens afgørelse og tillod hermed også anvendelsen af vidnerne. Det skal dog understreges, at Højesteret påpeger, at det, ved vurderingen af forklaringernes bevisværdi, skal tages i betragtning, at disse kan være usande, eftersom de er motiveret af lovede fordele. Højesterets resultat understøttes også af Ib Henricsons opfattelse på området, da han anfører, at: *“Retssikkerhedsmæssige betænkeligheder synes således ikke at være et argument for at forbyde vidneførslen. I forvejen føres der som nævnt i straffesagerne beviser af meget forskellig lødighed, og ånden i retsplejeloven er netop at tillade parterne at føre de beviser, som de måtte finde nødvendige²⁹⁰”*.

²⁸⁷ U 2009.941 H, s. 9.

²⁸⁸ U 2009.941 H, s. 9.

²⁸⁹ U 2009.941 H, s. 9.

²⁹⁰ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 421.

6.1.3 Retstilstanden på området

I 2009.941 H fulgte byretten den retstilstand, der var fastslået i U 1982.1027 H. Selvom landsretten fastslog, at de to sager, i det væsentlige, var ens, kom de imidlertid frem til det modsatte resultat og valgte at tillade vidneførelsen. Landsretten begrundede deres afgørelse i, at der siden 1982 er sket en udvikling på området. Dette skete først med en henvisning til Højesterets afgørelse i U 1998.1317 H, hvor tiltalte opnåede strafnedsættelse, idet han havde ydet politiet og anklagemyndigheden bistand og dette: “ ... *uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning*²⁹¹”. For det andet lagde landsretten vægt på, at straffelovens § 82, nr. 10 blev indsat i 2004, hvorefter det kan indgå som formildende omstændighed, at tiltalte har afgivet forklaringer, der er af afgørende betydning for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre.

På baggrund af ovenstående, kunne man være af den opfattelse, at retstilstanden fra 1982 har undergået en udvikling, og at Højesteret med afgørelsen i U 2009.941 H har fastlagt en ny retstilstand for vidneførelsen af personer, der har indgået en plea bargaining aftale med udenlandske myndigheder. Det er dog vigtigt at bemærke, at der flere steder i den juridiske litteratur sættes spørgsmålstegn ved rækkevidden af dommen fra 1982. John Peter Andersen har udtalt, at dommen ikke indeholder: “... *nogen principiel stillingtagen hertil, men udelukker den omtvistede vidneforklaring ud fra en troværdighedsvurdering*²⁹²”. Dette understøttes også af Ib Henricson, der er af den opfattelse, at dommen blot skal ses som en konstatering af, at vidneudsagnet, i den konkrete sag, ikke kunne tillægges nogen bevismæssig værdi, og derfor var der ingen grund til at tillade vidneførelsen²⁹³. Eftersom meget tyder på, at afgørelsen beror på en helt konkret vurdering af omstændighederne, er det derfor vanskeligt at fastslå, hvilken rækkevidde dommen har²⁹⁴.

I U 2009.941 H skulle Højesteret blot tage stilling til, hvorvidt vidneførelsen af personer, der har indgået en plea bargaining aftale med udenlandske myndigheder, var tilladt. Ib Henricson påpeger imidlertid, at det ikke kan udelukkes, at Højesteret også foretog en konkret bevisbedømmelse af forklaringerne. Dette synes understøttet af, at Højesteret henviser til en

²⁹¹ U 1998.1317 H, s. 3 og U 2009.941 H, s. 7.

²⁹² Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 176, fodnote 14.

²⁹³ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 422.

²⁹⁴ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 306.

afgørelse fra EMD²⁹⁵, der netop omhandler brugen af et vidne, der var blevet lovet straffrihed, men eftersom dette vidneudsagn også var støttet af andre omstændigheder, ansås det ikke som værende i strid med princippet om retten til retfærdig rettergang. For det andet kan det ses, at der foretages en omhyggelig gennemgang af vidneudsagnene fra A-D. Dette må indikere, at retten har minimeret de eventuelle retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der er ved at tillade sådanne vidner²⁹⁶.

Derudover skal det også bemærkes, at der tilnærmelsesvist forelå to ens sager, dog med den forskel at den danske anklagemyndighed ikke var medunderskriver af aftalen i U 2009.941 H, som var tilfældet i U 1982.1027 H. Dette kan således formentlig være baggrunden for de forskellige udfald af afgørelserne. På grund af usikkerheden vedrørende rækkevidden af afgørelsen fra 1982 samt, at afgørelsen fra 2009 potentielt kan være resultatet af en konkret vurdering af vidneforklaringernes bevismæssige værdi, kan det ikke med sikkerhed udledes, om retstilstanden på området er ændret, og ej heller hvilken retstilstand der gør sig gældende på området. Dette understøttes også af Ib Henricson, der i denne forbindelse har udtalt, at: *“Hvorvidt Højesterets afgørelse kan ses som en generel blåstempling af brug af sådanne aftaler af udenlandsk herkomst, er usikkert”²⁹⁷*.

6.2 Den bevismæssige værdi af vidneforklaringer

Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at problemstillingen formentligt ikke alene vedrører, hvorvidt vidnerne må tillades eller ej, men mere hvilken bevismæssig værdi vidneforklaringerne kan tillægges, eftersom vidnerne, på baggrund af plea bargaining aftaler, har opnået en fordel i deres egne straffesager. Netop spørgsmålet om den bevismæssige værdi af sådanne forklaringer er blevet behandlet i U 2012.1604 V. Her skal det bemærkes, at U 2009.941 H og U 2012.1604 V omhandler den samme sag, hvor U 2009.941 H angår den særskilte kendelse om tilladeligheden af vidneførelsen, mens U 2012.1604 V angår selve skyldsspørgsmålet.

I sagen U 2012.1604 V påpegede byretten indledningsvist, at: *“Det ved vurderingen af forklaringernes bevisværdi må tages i betragtning, at forklaringerne kan være usande, fordi*

²⁹⁵ Højesteret henviser til Arnold G. Cornelis v. the Netherlands (2004), der er behandlet i afsnit 5.2.2.1.

²⁹⁶ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 425.

²⁹⁷ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 424.

de er motiverede af de lovede fordele²⁹⁸”. På baggrund heraf vurderede byretten vidnernes generelle troværdighed og fandt, at de alle fremstod umiddelbart troværdige. Byretten fandt, på baggrund af vidneførelsen og de øvrige beviser, at de tiltalte var skyldige i de tre forhold, som de i byretsafgørelsen fra 2009 var blevet frifundet for, da vidneførelsen ikke var tilladt. Byrettens afgørelse blev herefter anket til landsretten, hvor spørgsmålet var, hvor stor bevismæssig betydning vidneforklaringerne kunne tillægges.

Til støtte for deres påstand påstod anklagemyndigheden, at: *“Det er helt usandsynligt, at de fire vidner kunne konstruere og fastholde en løgnagtigt forklaring om tre uskyldige danskernes deltagelse. Det er endvidere helt usandsynligt, at vidnerne overhovedet skulle have en interesse heri, idet de risikerede at deres tilståelsesaftaler ... ville bortfalde, hvis det blev opdaget, at de ikke havde fortalt sandheden²⁹⁹”*. Forsvarerne for de tiltalte gjorde derimod gældende, at: *“Disse vidner kan efter Højesterets kendelse føres, men deres forklaringer kan alene tillægges en yderst begrænset bevisværdi. Danske domstole har - i modsætning til de amerikanske - ikke nogen erfaring med vurdering af vidner, der som følge af tilståelsesaftaler har en betydelig personlig interesse i at forklare det, der er nyttigt for anklagemyndigheden³⁰⁰”*.

Landsretten påpegede, at en domfældelse ikke ville være i strid med EMRK art. 6, *“... i hvert fald ikke hvis der er andre beviser mod de tiltalte end vidneforklaringerne³⁰¹”*. På baggrund heraf var det landsrettens opfattelse, at: *“Det er således ikke udelukket at dømme de tiltalte, selv om forklaringerne fra de 4 vidner samlet set måtte udgøre det reelt afgørende bevis, hvis landsretten efter en samlet - og skærpet - bedømmelse af vidnernes troværdighed finder, at forklaringerne kan lægges til grund³⁰²”*. Landsretten stadfæstede herefter byrettens afgørelse.

6.3 Konklusion

Ovenstående belyser således de konsekvenser, der kan opstå, når andre lande har indført plea bargaining direkte i deres lovgivning. Ud fra ovenstående behandling ses det, at Højesteret to gange har taget stilling til, hvorvidt udenlandske vidner, der har indgået en plea bargaining aftale med deres respektive anklagemyndighed, kan føres som vidner i en dansk straffesag.

²⁹⁸ U 2012.1604 V, s. 4.

²⁹⁹ U 2012.1604 V, s. 10.

³⁰⁰ U 2012.1604 V, s. 10.

³⁰¹ U 2012.1604 V, s. 11.

³⁰² U 2012.1604 V, s. 11.

Som tidligere nævnt kan de to forskellige resultater formentlig være udtryk for, at Højesteret i 1982 ikke fandt at vidneudsagnet kunne tillægges bevismæssig værdi, og derfor var der ikke grundlag for at tillade vidneførelsen. I sagen fra 2009 tyder det på, at der, ved afgørelsen af muligheden for at tillade vidner, også blev foretaget en undersøgelse af deres bevismæssige værdi, hvorefter det fandtes, at vidneudsagnene kunne tillægges en bevismæssig værdi og derfor blev tilladt.

Retstilstanden på området må således formodes at være præget af usikkerhed. Meget tyder dog på, at vidneførelsen af udenlandske vidner, der har indgået lovlige plea bargaining aftaler, kan føres i danske straffesager, såfremt den bevismæssige værdi heraf underlægges en grundig prøvelse i de konkrete sager.

Kapitel 7

7.1 Konklusion vedrørende grænserne for plea bargaining i dansk straffeprocess

Plea bargaining er et bredt begreb men må i snæver forstand forstås som værende en aftale mellem anklagemyndigheden og sigtede om begrænsning af tiltalen, mindre strafudmåling eller mildere sanktionspåstand mod, at sigtede erkender sig skyldig i et strafbart forhold og/eller afgiver et løfte om at vidne mod andre. Der findes ikke egentlige bestemmelser vedrørende plea bargaining i dansk straffeprocess, hvorfor der er tale om et usikkert område, men det må dog antages, at dette ikke er ensbetydende med, at anvendelsen af plea bargaining er udelukket. Det bør dog bemærkes, at der i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. eksisterer et forbud mod at afgive løfter under afhøringen. Det kan diskuteres, hvorvidt plea bargaining aftaler falder ind under begrebet "løfter", men det må antages, at hvis en plea bargaining aftale indgås i sigtedes interesse, strider denne ikke imod forbuddet. Det kan således ikke med sikkerhed fastslås, hvorvidt bestemmelsen sætter grænser for plea bargaining i dansk straffeprocess.

Der findes ikke et entydigt svar på, hvorvidt der indgås en form for plea bargaining aftaler i dansk straffeprocess, men dette kandidatspeciale har forsøgt at afklare i hvilke situationer, man kunne forestille sig, det sker. Rigsadvokaten har senest forholdt sig til spørgsmålet vedrørende plea bargaining i 1994, men det kan imidlertid, ud fra både opfattelsen i den juridiske litteratur og særligt praktikerne på området, pege i retning af, at plea bargaining aftaler om påtalebegrænsning, vedrørende tilståelse af egne strafbare forhold, forekommer i et ikke uvæsentligt omfang. Aftalerne ser dog sjældent dagens lys, da aftalerne indgås på de interne linjer og derfor reelt foregår i det skjulte. U 2016.1236 H er et særegent eksempel herpå, og dommen må formentlig tages til udtryk for Højesterets opfattelse af retstilstanden, herunder at en sigtet, som har en berettiget forventning om plea bargaining aftalens gennemførelse, også kan støtte ret herpå til trods for, at en sådan aftale kan være af uformel karakter. Det har dog ikke været muligt at give et svar på, hvorvidt plea bargaining aftaler, vedrørende tilståelse der omfatter medgerningsmænd, også forekommer i det skjulte.

I relation til påtalebegrænsninger må det, vedrørende tilladeligheden af plea bargaining aftaler, overordnet kunne konkluderes, at det, ved tilståelse der vedrører egne forhold, er nødvendigt at sondre mellem flere forskellige situationer, da betænelighederne på området varierer. Der ses dog generelt en mere vid adgang til at indgå aftaler ved egne forhold, sammenlignet med

tilståelse der omfatter medgerningsmænd, hvilket derimod er præget af større betæneligheder, hvorfor indgåelse af aftaler her, som udgangspunkt, må anses for værende udelukket.

Derudover kan anklagemyndigheden tilkendegive, at de over for retten vil fremhæve, at den sigtede har ydet bistand, som en formildende omstændighed ved straffastsættelsen, hvilket formentlig kan anses som værende en form for plea bargaining aftale. Retten kan legalt tage hensyn til anklagemyndighedens oplysninger, herunder i medfør af straffelovens § 82, nr. 9 og 10. Tilladeligheden, omkring hvorvidt sigtedes oplysninger om tredjemand kan indgå som en formildende omstændighed i strafudmålingen, blev endeligt fastslået i U 1998.1317 H, og på baggrund heraf har Rigsadvokaten fastlagt grænser for, hvornår og hvordan disse tilkendegivelser bør afgives. Her skal det imidlertid påpeges, at anklagemyndigheden ikke egenhændigt kan love den sigtede strafnedsættelse, eftersom strafudmålingen alene henhører under domstolens kompetence. I relation til strafnedsættelse foreligger der ikke større betæneligheder ved indgåelse af plea bargaining aftaler, såfremt der er tale om tilståelse af egne strafbare forhold. Der er imidlertid flere betæneligheder, der gør sig gældende, hvis der er tale om aftaler, der vedrører andres strafbare forhold, hvilket derfor også medfører, at der må være flere grænser for indgåelsen heraf.

Det kan ud fra behandlingen af EMRK konkluderes, at EMRK, art. 6 ikke er til hinder for, at der indgås plea bargaining aftaler mellem anklagemyndigheden og den tiltalte om skyldsspørgsmålet og strafudmålingen, såfremt en række nærmere betingelser er opfyldt. Hvis dette holdes op imod behandlingen af påtalebegrænsninger, er det særligt interessant at bemærke, at EMD opstiller det som en betingelse, at plea bargaining aftalens indhold og rimeligheden af den måde, hvorpå aftalen er blevet indgået, skal være undergivet en tilstrækkelig domstolsprøvelse. Dette står således i modsætning til, at beslutningen om påtalebegrænsninger i dansk straffeprocess er administrativ praksis og derfor ikke er undergivet domstolsprøvelse.

Plea bargaining er ikke et ukendt fænomen i udenlandsk straffeprocess, hvorfor det er en afledt effekt, at der kan opstå spørgsmål om, hvorvidt personer, der lovligt har indgået en plea bargaining aftale med udenlandske myndigheder, kan føres som vidner i danske straffesager. Retstilstanden på området må formodes at være præget af usikkerhed, dog tyder meget på, at vidneførelsen kan tillades i danske straffesager, såfremt den bevismæssige værdi heraf underlægges en grundig prøvelse i de konkrete sager. Dette understøttes også af, at EMD

opstiller høje krav til, at der skal ske en grundig prøvelse af forklaringernes rigtighed, eftersom der foreligger betænkeligheder ved brugen heraf. Herved ses således grænser for plea bargaining i dansk straffeprocess, eftersom forklaringer fra et vidne, der har indgået en plea bargaining aftale, formentlig skal understøttes af øvrige beviser for at kunne anvendes.

Slutteligt er det også væsentligt at bemærke, at Højesteret, i U 2009.941 H, tillod vidneførelsen, uanset at de plea bargaining aftaler, der var indgået, ikke kunne anerkendes i dansk ret. Her er det interessant, at Ib Henricson er af den opfattelse, at Højesterets udtalelse om, at aftaler, vedrørende tiltalefrafald eller strafnedsættelse, der er betinget af, at sigtede afgiver forklaring om medgerningsmænd, som udgangspunkt ikke er lovlige efter dansk ret, men må antages at bero: "*... alene på de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der er forbundet med sådanne aftaler*³⁰³".

Overordnet er det tydeligt, at plea bargaining bærer præg af at være et særligt betænkeligt og holdningsbestemt område, og at der sjældent er enighed omkring tilladeligheden. Dette må formentlig ses i lyset af, at der ikke findes egentlig lovgivning herom til trods for, at meget tyder på, at plea bargaining forekommer i dansk straffeprocess, hvorfor det er svært at fastlægge entydige grænser herfor i dansk straffeprocess.

³⁰³ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 418.

Kapitel 8

På baggrund af ovenstående konklusion, synes det herefter relevant at fremstille hvilke fordele og ulemper, der kan tænkes at være forbundet med plea bargaining i dansk straffeprocess. Det vil herefter blive behandlet, hvorvidt det, ud fra retspolitiske overvejelser, ville være formålstjenligt, at der i dansk straffeprocess blev indført lovgivning, der regulerer plea bargaining samt grænserne herfor.

8.1 Fordele og ulemper ved plea bargaining i dansk straffeprocess

John Peter Andersen har forsøgt at opstille de problematikker, der står overfor hinanden ved anvendelse af plea bargaining aftaler. Han udtaler, at: *“Hvis denne selv har gjort sig skyldig i grov kriminalitet, må det virke stødende for retsfølelsen, at staten opgiver sit straffekrav af procesaktiske grunde, og så at sige bortsælger den retshåndhævelse, som staten er sat til at vogte på vegne af den forurettede part. Omvendt kan den etiske vurdering stille sig, hvis det udsete vidne kun har mindre synder på samvittigheden og sidder inde med en viden, der er afgørende for, om gerningsmanden til en grov forbrydelse kan straffes³⁰⁴”*. Ligeledes har Ib Henricson givet udtryk for, at der er tale om en: *“... balancegang mellem hensynet til den sigtede, der opnår en mildere afgørelse og en hurtigere proces, hensynet til det ønskværdige i at opklare kriminaliteten og frygten for udglidning af straffeprocessen, herunder risikoen for justitsmord³⁰⁵”*.

Både hensynet til at opklare kriminalitet samt ressourcemæssige overvejelser kan således anvendes som argument for, at der kan indgås plea bargaining aftaler mellem anklagemyndigheden og sigtede. Dette understøttes af Straffelovrådets holdning om, at disse aftaler potentielt: *“... afdækker forbrydelser, som ellers ikke eller kun under anvendelse af ganske betydelige ressourcer ville være opklaret³⁰⁶”*. Det kan således tale for plea bargaining i dansk straffeprocess, at disse aftaler kan bidrage til mere retfærdighed for mindre midler, og som det blandt andet fremgår af U 1978.155 H, som nævnt i afsnit 4.1.2.1, er det reelt af stor betydning, at en gerningsmand bistår politiet med opklaringen³⁰⁷. Ligeledes kan det også være

³⁰⁴ Andersen, John Peter (1985), RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: “Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”, s. 169.

³⁰⁵ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 428.

³⁰⁶ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 374.

³⁰⁷ U 1978.155 H, s. 2.

en motivation for sigtede, at vedkommende har mulighed for at opnå en fordel ved at tage ansvaret på sig for det, han har begået³⁰⁸.

På den anden side kan man, på baggrund af Ib Henricsons udtalelse, argumentere for, at: “... *et retssystem, af hensyn til den enkeltes retsbeskyttelse, kan blive så forbundet, at parterne i systemet udvikler en procedure, der afsvækker den enkeltes retsgaranti. Man kunne kalde det en form for systemets selvtægt*³⁰⁹”. Der ses således også vægtige hensyn til sigtede, medgerningsmænd samt forurettede, der kan tale imod plea bargaining i dansk straffeproses. Disse hensyn kan blandt andet begrundes i, at anklagemyndigheden ikke bør øge faren for, at sigtede udsættes for repressalier ved at indgå en aftale om at afgive oplysninger om andre samt, at der sker yderligere forrælse i de kriminelle miljøer³¹⁰. Ligeledes taler de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der fremgår af afsnit 4.3, imod anvendelsen af plea bargaining, eftersom dette kan føre til falske forklaringer, forkerte domfældelser samt, hvorvidt det er rimeligt, at sigtede potentielt kan opnå en mildere straf ved at tilstå eller afgive oplysninger om tredjemand. I så fald kunne man argumentere for, at en potentiel tredjemand tillige bør opnå samme fordel, så den gerningsmand, der tilstår først, ikke stilles mere gunstigt end de andre³¹¹. Foruden ovenstående må det også tale imod anvendelse af plea bargaining, at det kan virke stødende for det danske retssamfund, at en kriminel kan indgå aftaler med myndighederne om at opnå en fordel, hvortil faren for en udglidning af retshåndhævelsen kan forekomme³¹². Eftersom plea bargaining ofte indebærer en tilståelse eller oplysninger om tredjemand, og hermed en forkortet proces, kan det formentlig også medføre, at man ofrer noget af det gode politiarbejde for at opnå domfældelse.

Slutteligt kan der argumenteres for, at plea bargaining kan medføre, at princippet om at finde den materielle sandhed i dansk straffeproses minder mere om forhandlingsmaksimen, hvor Ib Henricson har udtalt, at: “... *det gælder om at finde det mest hensigtsmæssige resultat, og vil på den måde minde om en hestehandel, hvor begge parter skruer deres påstande op for at have noget at slå af på*³¹³”. Plea bargaining vil formentlig også kunne skabe en vilkårlighed i

³⁰⁸ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 146.

³⁰⁹ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 415.

³¹⁰ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 373.

³¹¹ Larsen, Lars Bay & Theisen, Henning (1996), Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet, s. 309.

³¹² Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 417.

³¹³ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 417.

afgørelserne, hvilket er i strid med forvaltningsretlige principper om, at borgere skal behandles lige, og at lige tilfælde også skal behandles ens³¹⁴.

8.2 Retspolitiske overvejelser

Der foreligger således både fordele og ulemper ved plea bargaining, og det er herefter, også med henvisning til konklusionen på dette kandidatspeciale, relevant at undersøge, hvorvidt det ville være formålstjenligt, at der blev indført lovgivning i dansk straffeprocess, der regulerer plea bargaining samt grænserne herfor.

Niels Viltoft har udtalt: *“... at jeg, i det omfang tiltaltes straf skal nedsættes på grundlag af hans oplysninger til politiet, langt hellere så, at det skete på grundlag af regler i straffeloven end som følge af en aftale mellem anklagemyndigheden og tiltalte³¹⁵”*. Ligeledes anfører han, at: *“Jeg mener at kunne sige med sikkerhed, at dommere i dagens Danmark ikke bliver involveret i forudgående aftaler om straffens størrelse ... Hvis straf fastsættes på grundlag af aftaler mellem anklager, tiltalte og retten - en aftale som vel i væsentlig omfang ikke kommer for dagens lys - så mangler omverdenen den gennemskuelighed, når straffen fastsættes, som jeg mener er så vigtig i et demokratisk samfund³¹⁶”*. Niels Viltoft foreslår således, at der burde indsættes lovgivning, der regulerer anvendelsen af plea bargaining i dansk lovgivning, herunder også lovgivning som er væsentlig mere specifik end strafformildelsesgrunden i straffelovens § 82, for at aftalerne bliver mere formelle og foregår i fuld offentlighed frem for i det skjulte³¹⁷. Dette ville formentlig også være i overensstemmelse med princippet om offentlighed i den danske retspleje³¹⁸.

Ovenstående understøttes også af, at specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe, allerede tilbage i 1994, påpegede, at en plea bargaining aftale, hvor den tiltaltes forklaring skal anvendes som bevis, må antages at være betænkelig, og derfor anførte, at: *“Spørgsmålet om denne praksis’ tilladelighed bør nok afklares gennem lovgivning³¹⁹”*. Som tidligere fastslået er der endnu ikke indført lovgivning om plea bargaining, men som det fremgår af kandidatspecialiets konklusion, tyder det på, at plea bargaining lignende aftaler imidlertid bliver

³¹⁴ Henricson, Ib (2016), Politiret, s. 417-418.

³¹⁵ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 143.

³¹⁶ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 145.

³¹⁷ NTFK 2006.140, Viltoft, Niels, Grænser for aftaler med anklagemyndigheden, s. 146.

³¹⁸ Jf. Grundlovens § 65, stk. 1.

³¹⁹ Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe (1994), Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen, s. 292.

anvendt i en vis grad i dansk straffeprocess. Det ville derfor formentlig være mere retvisende, såfremt der blev indført specifik lovgivning herom frem for, at plea bargaining i dansk straffeprocess fungerer som en form for hemmelig retspleje samt, at lovgivning på området kunne være med til at fastsætte mere klare grænser for anklagemyndighedens anvendelse heraf. Det skal imidlertid bemærkes, at en sådan lovgivning ikke må stride imod princippet om magtens tredeling i dansk ret³²⁰.

Derudover bliver plea bargaining, som anført i afsnit 2.1, anvendt i dele af den udenlandske straffeprocess, hvorfor der kan opstå problemer ved anvendelsen af vidner fra andre lande, der lovligt har indgået plea bargaining aftaler med deres respektive anklagemyndighed. Da eksempelvis narkotikakriminalitet typisk foregår på tværs af landegrænserne, ville det formentlig skabe en form for harmonisering af landenes strafferet³²¹, såfremt Danmark havde lovgivning på området. Som nævnt i afsnit 5.2.1.1 viser en undersøgelse, at Danmark er velkendt med plea bargaining ordninger, hvorfor det kunne være en fordel at søge efter mere ensartethed mellem de europæiske lande.

Alternativet til lovgivning kunne være, at Rigsadvokaten udstikker yderligere retningslinjer for plea bargaining i dansk straffeprocess, eftersom han senest har taget stilling til spørgsmålet i 1994. Elsebeth Rasmussen har udtalt, at: *“Så længe der ikke er klare grænser for, hvad anklagemyndigheden må og ikke må, kan der være en fristelse til i en presset situation at sige, at hvad der ikke udtrykkeligt er forbudt, må være tilladt³²²”*, hvilket man formentlig også så i U 2016.1236 H, som behandlet i afsnit 3.3.3. Det forekommer således problematisk, at Rigsadvokaten ikke har udarbejdet yderligere retningslinjer eller grænser for plea bargaining til anklagemyndigheden, når det må formodes, at disse aftaler indgås.

³²⁰ Jf. Grundlovens § 3.

³²¹ Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del (2002), s. 340.

³²² U.1980B.153, Rasmussen, Elsebeth, Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen, s. 4.

Litteraturliste

Bøger

Christensen, Jens Peter, Jensen, Jørgen Albæk & Jensen, Michael Hansen. (2020). *Dansk Statsret*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (3. udgave).

Elholm, Thomas, Jakobsen, Morten Niels & Madsen, Lasse Lund. (2019). *Kommenteret straffelov Almindelig del*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (11. omarbejdede udgave).

Hansen, Hans-Gammeltoft. (1998). *Strafferetspleje I*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (2. udgave).

Henricson, Ib. (2016). *Politiret*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (6. udgave).

Kistrup, Michael, Poulsen, Jakob Lund, Røn, Jens & Rørdam, Thomas. (2018). *Straffeprocessen*. Karnov Group Denmark. (3. udgave).

Kjølbro, Jon Fridrik. (2020). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (5. udgave).

Langsted, Lars Bo. (2015). *Waaben Strafferettens almindelige del*. Karnov Group Denmark. (6. udgave).

Lorenzen, Peer, Christoffersen, Jonas, Holst-Christensen, Nina, Kessing, Peter Vedel, Schaumburg-Müller, Sten & Vedsted-Hansen, Jens. (2011). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention Art. 1-9*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (3. udgave).

Munk-Hansen, Carsten. (2018). *Retsvidenskabsteori*. Djøf Forlag. (2. udgave).

Møller, Jens, Talevski, Oliver, Thønnings, Peter & Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow. (2018). *Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordning. Bind III §§ 683-1043*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (10. udgave).

Nielsen, Gorm Toftegaard. (2016). *Straffesagens gang*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (6. udgave).

Rigsadvokaten. (1983). *Anklagemyndighedens årsberetning*. Rigspolitichefens trykkeri København.

Rytter, Jens Elo. (2021). *Individets grundlæggende rettigheder*. Karnov Group Denmark. (4. udgave).

Rørdam, Thomas. (2012). *Forsvareren*. Karnov Group Denmark. (1. udgave).

Smith, Eva. (2012). *Straffeprocess Grundlæggende regler og principper*. Karnov Group Denmark. (7. udgave).

Vestergaard, Jørn. (2018). *Straffeprocess - grundtræk af dansk strafferetspleje*. Jørn Vestergaard & Gjellerup. (2. udgave).

Juristen

Andersen, John Peter. (1985). *RPL § 752, stk. 3, 2. pkt.: "Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes"*. Juristen 1985.

Betænkning afgivet af specialgruppen under DJØFs fagligt etiske arbejdsgruppe. (April 1994). *Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen*. Juristen nr. 7, 76. årgang.

Nielsen, Gorm Toftegaard. (2003). *Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer*. Juristen nr. 10, 03. årgang.

Lovgivning, forarbejder mv.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention af den 4. november 1950. Inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om strafnedsættelse m.v.).

Lovforslag nr. L 99 (2003-04). Forslag til Lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven. Fremsat d. 26. november 2003.

Motiver til den af 28. Febr. 1868 nedsatte proceskommission udarbejdede udkast til Lov om Strafferetsplejen. (Marts 1875).

Retsplejeloven. Lovbekendtgørelse nr. 1445 af 29. september 2020 - Bekendtgørelse af lov om rettens pleje.

Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer I - Almindelig del. (2002). Betænkning nr. 1424.

Straffeloven. Lovbekendtgørelse nr. 1650 af 17. november 2020 - Bekendtgørelse af straffeloven.

Rigsadvokaten

Rigsadvokaten. (13. december 1994). *Notat om adgangen til "plea-bargaining"*. (Kan fremvises på forespørgsel).

Rigsadvokaten. (21. oktober 1998). *Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd - Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd.*

Tidskriftsartikler

UfR 1980B.153. Rasmussen, Elsebeth. *Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen.*

UfR 1983B.311. Rasmussen, Elsebeth. *Om plea-bargaining- og andre studehandler inden for strafferetsplejen.*

UfR 1993B.44. Christensen, Carsten Egeberg. *Tilståelsens betydning for strafudmålingen*.

NTFK 2006.140. Viltoft, Niels. *Grænser for aftaler med anklagemyndigheden*.

Øvrige

Ekstra Bladet. (4. september 1979). *Stor narkohaj handler med statsadvokaten om sin straf*. (Kan fremvises på forespørgsel).

Justitsministeriet. (24. marts 2021). *Afgørelse om aktindsigt*. (Kan fremvises på forespørgsel).

Langsted, Lars Bo. (8. december 2003). *Belønning til sladrehanke*. Morgenavisen Jyllands-Posten.

Larsen, Lars Bay & Thiesen, Henning. (1996). *Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet*. Förhandlingarna vid det 34:e nordiska juristmötet i Stockholm, del I.

Rigsadvokaten. (7. april 2021). *Anmodning om aktindsigt*. (Kan fremvises på forespørgsel).

Rørdam, Thomas. (1996). *Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet*. Förhandlingarna vid det 34:e nordiska juristmötet i Stockholm, del I.

Dansk retspraksis

Tfk 2003.693 V	U 1998.1317 H	U 2011.2871 Ø
U 1978.155 H	U 2003.1469 H	U 2012.1604 V
U 1982.1027 H	U 2009.941 H	U 2016.1236 H
U 1986.284 H	U 2011.2203 H	

EMD praksis

Adamco v. Slovakia. Application no. 45084/14. 12. november 2019.

Arnold G. Cornelis v. the Netherlands. Application no. 994/02. 25. maj 2004.

Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia. Application no. 9043/05. 29. april 2014.

Navalnyy and Ofitserov v. Russia. Application nr. 46632/13 and 28671/14. 23. februar 2016.